МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Облік та аналіз фінансових результатів діяльності підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0713-оа
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньої програми Облік і аудит
І.А. Геращенко
Керівник: к.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.
Рецензент: к.е.н., доцент Скорнякова Ю. Б.

ЗАПОРІЖЖЯ – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедрою _____ Н.М. Проскуріна
«___»_____ 2024 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Геращенко Інни Андріївни

1. Тема роботи: Облік та аналіз фінансових результатів діяльності підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО»
керівник роботи Пушкарь Ірина Володимирівна, к.держ.упр., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 29 грудня 2023 року № 2252-с.

2. Строк подання студентом роботи 25 листопада 2024 року

3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані фінансової звітності підприємства.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретичні та методичні аспекти обліку і аналізу фінансових результатів діяльності підприємства; вивчити організаційно-методичні аспекти обліку фінансових результатів та розробити напрями удосконалення обліку фінансових результатів на досліджуваному підприємстві; проаналізувати і надати оцінку фінансових результатів діяльності та обґрунтувати напрями зростання прибутку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
кваліфікаційна робота містить 30 рис., 32 табл. і 15 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	05.08.2024 р.	05.08.2024 р.
2	к.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	09.09.2024 р.	09.09.2024 р.
3	к.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	03.10.2024 р.	03.10.2024 р.

7. Дата видачі завдання: 01 червня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2024	виконано
2.	Написання вступу	липень 2024	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2024	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2024	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2024	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2024	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2024	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	листопад 2024	виконано

Студент _____ І.А. Геращенко
(підпис)

Керівник роботи _____ І.В. Пушкарь
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить 3 розділи, 113 с., 30 рис., 32 табл., 5 додатка, 86 джерел.

ПІДПРИЄМСТВО, ДОХІД, КАПІТАЛ, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ, АНАЛІЗ, РЕАЛІЗАЦІЯ, ВИТРАТИ, ОПЕРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПРИБУТОК, ЗБИТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ

Об’єкт дослідження – процес обліку та аналізу фінансових результатів діяльності на ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку фінансових результатів підприємства та обґрунтування заходів зростання прибутку на основі аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Методи дослідження: системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів. Під час виконання дослідження використано загальнонаукові та емпіричні методи пізнання, а саме: історичний метод, методи індукції та дедукції, графічний метод; теоретичного узагальнення і порівняння; методи причинно-наслідкового зв’язку та абстрактно-логічний метод.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні засад обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

– надано уточнене трактування поняття «фінансові результати» як результативного показника, що відображає кінцевий підсумок господарської

діяльності підприємства за певний період з урахуванням всіх його сутнісних характеристик;

– запропоновано шляхи удосконалення обліку фінансових результатів, зокрема: деталізація статей доходу від реалізації інформації в Звіті про фінансові результати, впровадження сучасних програмних забезпечень для автоматизації обліку фінансових результатів, впровадження сучасних заходів безпеки. Ці шляхи спрямовані на підвищення аналітичності звітності та ефективності діяльності підприємства.

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності облікової інформації для забезпечення запитів системи управління в контексті зростання прибутку; можуть впроваджуватися в практику роботи сільськогосподарських підприємств.

Застосування на практиці запропонованих рекомендацій дозволить забезпечити адекватне відображення операцій з обліку фінансових результатів сучасним умовам господарювання; своєчасне одержання та аналіз необхідної інформації керівництвом для прийняття раціональних управлінських рішень щодо зростання показників фінансових результатів діяльності підприємства.

SUMMARY

Qualifying work contains 3 sections, 113 p., 30 fig., 32 table, 5 supplement, 86 source.

ENTERPRISE, INCOME, CAPITAL, FINANCIAL RESULTS, ANALYSIS, REALIZATION, EXPENSES, OPERATING ACTIVITIES, FINANCIAL ACTIVITIES, PROFIT, LOSS, PROFITABILITY

The object of the study is the process of accounting and analysis of financial results of activities at LLC «BAKAI-AGRO».

The purpose of the qualification work is to substantiate theoretical and methodological provisions and develop practical recommendations for improving the accounting of the financial results of the enterprise and justifying measures for increasing profits based on the analysis of the financial results of the enterprise.

Research methods: a systematic approach to the study of economic phenomena and processes. During the study, general scientific and empirical methods of cognition were used, namely: the historical method, methods of induction and deduction, the graphic method; theoretical generalization and comparison; methods of cause and effect and the abstract-logical method.

The scientific novelty of the results obtained lies in the theoretical and methodological substantiation of the principles of accounting and analysis of the financial results of the enterprise. In the process of research, the following scientific results were obtained, which are characterized by scientific novelty:

– a refined interpretation of the concept of «financial results» as a performance indicator was provided, reflecting the final result of the enterprise's economic activity for a certain period, taking into account all its essential characteristics;

– ways to improve the accounting of financial results were proposed, in particular: detailing of income items from the sale of information in the Financial Results Report, implementation of modern software for automating the accounting of financial results, implementation of modern security measures. These ways are aimed at increasing the analytical nature of reporting and the efficiency of the enterprise's activities.

The obtained research results are aimed at increasing the reliability, efficiency and analytical capabilities of accounting information to meet the management system's requests in the context of profit growth; they can be implemented in the practice of agricultural enterprises.

The practical application of the proposed recommendations will ensure adequate reflection of financial results accounting operations in modern business conditions; timely receipt and analysis of the necessary information by management for making rational management decisions regarding the growth of financial results of the enterprise.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
РЕФЕРАТ
SUMMARY
СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ
ВСТУП.....11
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
1.1 Економічна сутність фінансового результату підприємства.....16
1.2 Нормативно-правове регулювання та методика обліку фінансових результатів підприємства.....25
1.3 Теоретичні та методичні основи аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.....38
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ТОВ «БАКАЙ-АГРО»
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....48
2.2 Синтетичний та аналітичний облік фінансових результатів підприємства....60
2.3 Шляхи удосконалення обліку фінансових результатів підприємства.....76
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БАКАЙ-АГРО»
3.1 Аналіз динаміки і структури фінансових результатів підприємства.....83
3.2 Факторний аналіз прибутку та показників рентабельності діяльності.....88
3.3 Напрями зростання фінансових результатів діяльності підприємства.....97
ВИСНОВКИ.....102
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....105
ДОДАТОК А Фінансова звітність малого підприємства за 2023 р.....114

ДОДАТОК Б Фінансова звітність малого підприємства за 2022 р.....116
ДОДАТОК В Фінансова звітність малого підприємства за 2021 р.....118
ДОДАТОК Д Порівняльний аналіз ведення бухгалтерського обліку в сільському господарстві МСБО 41 та П(С)БО 30.....120
ДОДАТОК Е Приклад Звіту про фінансові результати з деталізацією доходів за видами КВЕД для ТОВ «БАКАЙ-АГРО».....122

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ЗУ – Закон України

ЄДРПОУ – Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

М(С)БО – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності

ПКУ – Податковий кодекс України

бух. облік – бухгалтерський облік

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

грн. – гривень

і т. д. – і так далі

% – відсоток

р. – рік

рис. – рисунок

у т.ч. – у тому числі

табл. – таблиця

тис. – тисяча

шт. – штука

ВСТУП

Сучасна економіка України перебуває у складному стані. Аграрний сектор, як важливий компонент продовольчої безпеки та загального економічного розвитку, потребує особливої уваги. В умовах внутрішньої кризи та економічної невизначеності, збереження стабільності ключових галузей є запорукою майбутнього зростання.

Ефективне функціонування підприємств неможливе без конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішньому та зовнішніх ринках. Прибуток, як основний фінансовий результат, є рушійною силою розвитку будь-якого бізнесу. Сьогодні підприємці прагнуть не лише отримувати прибуток, але й максимізувати його.

Актуальність дослідження обліку та аналізу фінансових результатів зумовлена тим, що саме ці інструменти дозволяють оцінити ефективність діяльності підприємства та визначити шляхи для подальшого зростання. Зменшення доходів та зниження рентабельності підприємств в останні роки підтверджують необхідність поглибленого аналізу фінансових показників.

Діяльність підприємств зазнає впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. До зовнішніх належать: економічна нестабільність, обмежені оборотні кошти, податкове навантаження. Внутрішні фактори пов'язані безпосередньо з доходами та витратами підприємства.

Таким чином, підвищення прибутковості, яке безпосередньо залежить від ефективного обліку та аналізу фінансових результатів, є одним з найактуальніших завдань для українських підприємств в умовах сучасних економічних викликів.

Дослідження теоретичних та методологічних аспектів обліку доходів, витрат та фінансових результатів є предметом багатьох наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених.

Вагомий внесок у дослідження цього питання зробили такі вчені-

економісти: Т.В Безбородова [1], Ф.Ф. Бутинець [2], Л.М. Худолій [3], Ю.А. Верига, В.А. Кулик, Ю.О. Ночовна, С.Ю. Іванюк [4], О.Ф. Андросова [5], М.С. Пушкар, Я.В. Мех, В.З. Семанюк, І.Д. Голяш [6], О.В. Дейнека, О.А. Остапенко [7], В.В. Лук'янова, О.О. Лабунець [8], А.І. Фаріон, М.Р Лучко, С.М. Жукевич [9], Й.М. Петрович, Л.М. Прокопишин-Рашкевичем [10], Г.Л. Норд, В.О. Куслій [11], Т.І. Тесленко [12], О.В. Тесак [13], М.Ю. Аверіна [14], Penman, S. H. [15], White, G. I., Sondhi, A. C., Fried, D. [16]., Akhmetshin E. M., Amirova E. F., Osadchy E. A [17], Grzenkowicz N., Kowalczyk J., Kusak A., Podgórski Z [18], Comporek M. [19]. Незважаючи на проведені дослідження, у сфері формування фінансових результатів сільськогосподарських підприємств залишаються невирішені теоретичні та практичні питання. Саме ця обставина робить тему дослідження актуальною та вимагає подальших наукових пошуків у цьому напрямку.

Метою даної роботи є: розробка теоретичних засад та методичних підходів до обліку фінансових результатів сільськогосподарських підприємств, створення практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку фінансових результатів, обґрунтування заходів, спрямованих на збільшення прибутку підприємства на основі детального аналізу його фінансової діяльності.

Таким чином, мета роботи полягає у комплексному дослідженні питань обліку та аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств з метою розробки ефективних механізмів підвищення їхньої прибутковості.Для досягнення поставленої мети визначені і вирішувалися такі завдання:

– розкриття сутності поняття «фінансові результати»;

– визначення методичних аспектів обліку та аналізу фінансових результатів діяльності;

– аналіз нормативно-правового та інформаційного забезпечення обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства;

– розробка шляхів удосконалення обліку фінансових результатів

підприємства в сучасних умовах ведення господарської діяльності;

– виконання аналізу структури та факторів формування фінансових результатів діяльності підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО»;

– виконання аналізу рентабельності підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО»;

– обгрунтування напрямів зростання фінансових результатів діяльності підприємства.

Об’єктом дослідження є процес обліку та аналізу фінансових результатів діяльності на ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних підходів, практичних положень організаційно-методичних аспектів та аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств.

У процесі проведення дослідження було застосовано широкий спектр наукових методів, як загальнонаукових, так і специфічних для економічної науки. Абстрактно-логічний метод дозволив сформулювати теоретичну основу дослідження, визначивши фундаментальні принципи бухгалтерського обліку та фінансового аналізу. Описовий метод був використаний для детального опису фінансових результатів підприємства, що забезпечило повне розуміння їх стану. Порівняльний метод дав змогу оцінити фінансові показники досліджуваного підприємства відносно галузевих стандартів, виявивши таким чином сильні та слабкі сторони його діяльності. Графічний метод візуалізував отримані дані, що значно полегшило їх інтерпретацію та сприяло більш глибокому розумінню результатів аналізу. Економічний аналіз пронизував усе дослідження, починаючи від аналізу нормативно-правової бази і закінчуючи оцінкою фінансових результатів. Дедукція та індукція були застосовані для переходу від загальних теорій до конкретних висновків та, навпаки, від окремих фактів до узагальнень. Теоретичне узагальнення дозволило на основі отриманих результатів сформулювати конкретні рекомендації щодо вдосконалення системи бухгалтерського обліку та підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства. Таким чином,

комплексне застосування різноманітних наукових методів забезпечило всебічний аналіз досліджуваної проблеми та дозволило отримати обґрунтовані висновки.

Інформаційною основою для написання кваліфікаційної роботи стали: законодавчі та нормативно-правові акти України; дані первинного, аналітичного та синтетичного обліку; фінансова і статистична звітність ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за минулі роки; наукові праці з теми дослідження; матеріали періодичних видань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні засад обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

– надано уточнене трактування поняття «фінансові результати» як результативного показника, що відображає кінцевий підсумок господарської діяльності підприємства за певний період з урахуванням всіх його сутнісних характеристик;

– запропоновано шляхи удосконалення обліку фінансових результатів, зокрема: деталізація статей доходу від реалізації інформації в Звіті про фінансові результати, впровадження сучасних програмних забезпечень для автоматизації обліку фінансових результатів, впровадження сучасних заходів безпеки. Ці шляхи спрямовані на підвищення аналітичності звітності та ефективності діяльності підприємства;

Результати дослідження можуть бути запроваджені для формування подальших стратегічних напрямів розвитку бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Використання запропонованих рекомендацій забезпечить повне та достовірне відображення фінансових операцій з обліку та аналізу фінансових результатів підприємства, що в підсумку сприятиме зростанню його прибутковості.

Основні результати дослідження, представлені у кваліфікаційній роботі, були апробовані через обговорення та отримали позитивну оцінку від

науковців на конференціях, серед яких є: Міжнародна науково-практична конференція «Наукові досягнення та інновації як шлях до успіху», 3 травня 2024 р., Вільнюс, Литва [20]; Міжнародна науково-практична конференція «Перспективи розвитку науки і екології», 12 квітня 2023 р., Гельсінкі, Фінляндія [21]; Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі», 22 жовтня 2024 р., м. Рівне, Україна[22]; Міжнародна науково-практична конференція «Інновації та їхній вплив на економіку та суспільство», 25 жовтня 2024 р., м. Суми, Україна [23]; Міжнародна науково-практична конференції «Глобалізація наукових знань: міжнародне співробітництво та інтеграція наук» 29 листопада 2024 р., Відень. [24].

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань і додатків. Основний зміст викладено на 115 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансового результату діяльності підприємства

Фінансові результати становлять основу економічного розвитку підприємства та зміцнення його фінансових відносин. Зростання фінансових результатів створює фінансову основу самофінансування діяльності підприємства, досягнення екстенсивного відтворення [25]. Фінансові результати будь-якого підприємства є своєрідним барометром його ефективності. Вони відображають, наскільки успішно компанія управляє своїми активами та ресурсами в усіх сферах діяльності: від виробництва до інвестицій. Зростання власного капіталу свідчить про те, що підприємство успішно працює та генерує прибуток.

Будь-який бізнес – це складна система, де всі елементи тісно взаємопов'язані. Ефективне використання ресурсів – людських, матеріальних, фінансових – є ключовим фактором впливу на кінцеві фінансові результати.

Розуміння сутності фінансових результатів дає керівництву підприємства повну картину його фінансового стану, дозволяє оцінити рентабельність та конкурентоспроможність на ринку.

Формування фінансових результатів здійснюється відповідно до чітких правил і принципів бухгалтерського обліку, встановлених як національним, так і міжнародним законодавством. Саме тому фінансові результати є предметом детального вивчення багатьох економістів і науковців.

Аналізуючи наукові праці, присвячені поняттю "фінансовий результат", можна помітити, що в економічній літературі немає єдиного, універсального визначення цього терміну. Різні автори розглядають фінансовий результат під

різними кутами зору, надаючи йому різного рівня деталізації.

Трактування сутності поняття доцільно класифікувати за трьома напрямами:

– як результати (результат господарська діяльність),

– як прибуток чи збиток

– як збільшення або зменшення капіталу.

Групування наукових підходів за даними напрямами наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «фінансовий результат» різними науковцями

Автор (джерело)	Сутність поняття «фінансовий результат»
1	2
як результат господарської діяльності	
Вороніна О.О.	Якісна характеристика фінансово - господарської діяльності, яка в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства [26].
Скасюк Р. В.	Якісний та кількісний показник результативності господарської діяльності підприємства [27].
Мочерний С.В.	Грошова форма підсумків господарської діяльності організацій або їхніх підрозділів, виражена в прибутках або збитках [28].
як прибуток (збиток) підприємства	
Опарін В. М.	«Зіставлення регламентованих податковим законодавством доходів і витрат. Перевищення доходів над витратами становить прибуток, зворотне явище характеризує збиток» [29].
Ткаченко Н. М.	«Доходи діяльності підприємства за вирахуванням витрат діяльності» [30].
Худолій Л. М.	«Зіставлення доходів і витрат, регламентованих податковим законодавством» [3].

Продовження таблиці 1.1

1	2
Пушкар М. С.	Прибуток чи збиток, отримані в результаті господарської діяльності [31].
Чебанова М. С., Василенко Ю. А.	«Прибуток або збиток, одержаний від діяльності підприємства» [33].

Сопко В. В., Завгородній В. П.	«Оскільки фінансовий результат – прибутки або збитки – є арифметичним результатом порівняння доходів із затратами, організація обліку фінансового результату залежить від конкретних умов двох попередніх об’єктів організації: доходів та затрат» [32].
Бутинець Ф. Ф.	«Ключовими елементами в процесі визначення фінансових результатів діяльності підприємства є доходи і витрати» [2].
як приріст (зменшення) капіталу підприємства	
Загородній А. Г., Вознюк Г. Л.	«Різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час. Приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді» [34].
Лондар С. Л., Тимошенко О. В.	Приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період [35].
Кондраков Н. П.	Відображає зміну власного капіталу за визначений період в результаті виробничо - фінансової діяльності підприємства [36].
Соколов Я. В.	Приріст (зменшення) капіталу (засобів, вкладених власниками) підприємства протягом звітного періоду [37].

Джерело: складено автором за даними [2-3, 26-37]

Підсумовуючи вищезазначене, фінансовий результат є комплексною оцінкою ефективності роботи підприємства, вираженою у грошовому еквіваленті. Він відображає, наскільки успішно компанія веде свою діяльність і чи перевищують її доходи витрати. Результатом такого порівняння може бути як прибуток, так і збиток.

Оскільки поняття "фінансовий результат" є досить багатогранним і включає в себе протилежні за значенням категорії "прибуток" та "збиток", виникає потреба в чіткій класифікації та систематизації термінології.

Нижче наведена таблиця 1.2, в якій детально розглядаються основні ознаки, за якими можна класифікувати фінансові результати підприємства.

Хоча прибуток і збиток мають протилежне значення, їх формування відбувається за єдиним принципом – шляхом порівняння доходів та витрат господарської одиниці.

Таблиця 1.2 – Класифікація фінансових результатів підприємства

Класифікаційна ознака	Види фінансового результату	Пояснення
За загальним значенням	Прибуток, Збиток	Визначається шляхом порівняння доходів та витрат. Прибуток – перевищення доходів над витратами, збиток – навпаки.
За джерелами формування	- Від продажу - Від інших операцій - Балансовий	Показує, з яких видів діяльності підприємства утворюється прибуток або збиток.
За видами діяльності	- Від операційної - Від інвестиційної - Від фінансової	Визначає, в якій сфері діяльності підприємства досягнуто найкращих або найгірших результатів.
За галузями діяльності	- Від виробничої - Від торгової - Від надання послуг	Показує, які саме види діяльності є найбільш прибутковими або збитковими для підприємства.
За складом	- Маржинальний - Валовий - Чистий (нерозподілений)	Характеризує різні стадії формування прибутку, відразу після покриття прямих витрат до кінцевого результату.
За оподаткуванням	- Оподатковуваний - Не оподатковуваний	Визначає, яка частина прибутку підлягає сплаті податків.
За періодом	- Попереднього періоду - Звітного періоду -Передбачуваний	Показує, до якого періоду відноситься отриманий результат.
За ступенем узагальнення	- Підприємства - Консолідований	Визначає рівень узагальнення результатів: для окремого підприємства або для всієї групи підприємств.
За характером чистого прибутку	- Капіталізується - Споживається	Показує, як буде використано чистий прибуток: для інвестування або для виплати дивідендів.
За галузями виробництва	- Від рослинництва - Від тваринництва - Від промислового виробництва	Визначає, які саме види продукції є найбільш прибутковими.

Джерело: узагальнено автором

Чіткого визначення терміну «фінансові результати» немає, тому важливо розглянути нормативну базу та детальніше визначити сутність категорій – «доходи», «витрати», «прибуток» та «збиток». Це дозволить узагальнити розуміння фінансових результатів для забезпечення прозорості фінансової звітності підприємств.

Визначення термінів відповідно до нормативно-правових актів наведено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Визначення термінів відповідно до чинних нормативних документів

Нормативний документ	Визначення
Закон «Про бухгалтерський облікта фінансову звітність в Україні» [38].	Доходи - це збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу. Це будь-які надходження коштів або ресурсів, які збільшують вартість компанії.
	Витрати – це зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу.Це всі витрати, необхідні для здійснення господарської діяльності.
НП(С)БО 1 «Загальнівимоги до фінансової звітності» [39].	Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витратами. Це кінцевий фінансовий результат, коли доходи перевищують витрати.
	Інший сукупний дохід – це доходи і витрати, які не включаються до фінансових результатів. Це додаткові доходи або витрати, які не впливають на основний прибуток або збиток.
	Збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу. Це ситуація, коли витрати перевищують доходи.
Господарський кодекс України [40].	Прибуток - показник фінансових результатів, що визначається шляхом зменшення валового доходу на валові витрати та амортизацію. Більш деталізоване визначення прибутку, яке включає поняття валових доходів і витрат.
	Збиток – це витрати, втрати майна, не отримані доходи.Широке визначення збитку, яке включає не тільки фінансові втрати, але й втрати майна та неодержані доходи.
МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» [41].	Дохід (income) – збільшення економічних вигід у формі надходжень або покращення активів.Міжнародний стандарт надає більш широке визначення доходу, включаючи покращення активів.
Концептуальна основафінансової звітності	Дохід - Збільшення активів або зменшення зобов'язань, що веде до збільшення власного капіталу. Подібне до визначення в МСФЗ 15.
	Витрати - зменшення активів або збільшення зобов'язань, що веде до зменшення власного капіталу.Подібне до визначення в МСФЗ 15.

Джерело: складено автором за даними [38-41]

Для глибшого розуміння суті вищезазначених термінів варто розглянути окремо показники – прибуток та збиток. Прибуток є ключовим показником, що

відображає кінцеві результати діяльності будь-якого підприємства і водночас є одним із найскладніших економічних категорій, поруч із «фінансовими результатами». Теорія прибутку залишається предметом суперечливих трактувань, що безпосередньо впливає на методологію його обліку та трактування в економічній науці.

Класифікацію прибутку за різними ознаками наведено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Класифікація прибутку за ознаками

Ознака	Вигляд
За видами господарської діяльності	Прибуток від основної операційної діяльності; Прибуток від інвестиційної діяльності; Прибуток від фінансової діяльності;
За складом елементів	Маржинальний (валовий) прибуток; Загальний фінансовий результат звітного періоду; Прибуток до оподаткування; чистий прибуток;
Залежно від характеру діяльності підприємства	Прибуток від звичайної діяльності; Прибуток надзвичайних ситуацій;
За характером оподаткування	Оподаткування і неоподатковуваний податком Прибуток відповідно до податкового законодавства
За ступенем обліку інфляційного чинника	Номінальний прибуток і реальний прибуток, Скоректований на темп інфляції у звітному періоді.
За економічним змістом	Бухгалтерський прибуток та економічний прибуток
За характером використання	Капіталізований прибуток і споживаний прибуток

Джерело: складено автором за даними [42]

Прибуток суб'єкта господарювання визначається через ряд основних функцій, перелік їх наведено на рисунку 1.1.

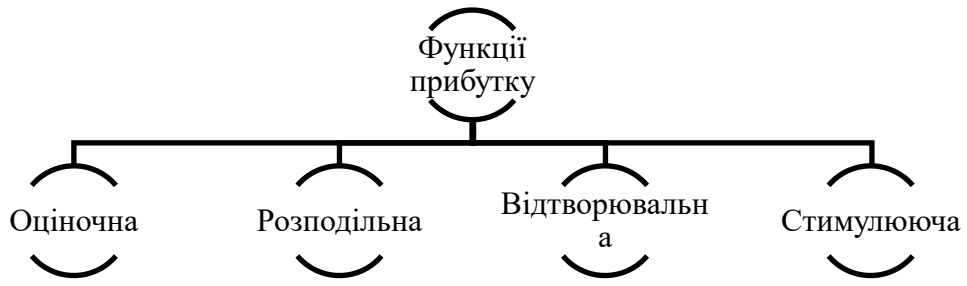

Рисунок 1.1 – Функції прибутку

Джерело: узагальнено автором за [43]

Оціночна функція прибутку дозволяє оцінити результативність роботи підприємства: отримання прибутку свідчить про те, що доходи перевищують усі витрати, пов'язані з фінансово-господарською діяльністю.

Розподільна функція передбачає створення фондів коштів, необхідні фінансування програм і стратегій, і навіть зменшення ризику банкрутства.

Відтворювальна функція передбачає, що прибуток є джерелом для розширеного відтворення основних та оборотних засобів підприємства та відображає різницю між доходами та витратами.

Стимулююча функція сприяє розвитку виробництва, знижуючи витрати шляхом застосування інновацій та технічних удосконалень [43].

Для визначення сутності поняття «прибуток» розглянемо окремі статті форми № 2 «Звіт про фінансові результати», перелік наведено на рисунку 1.2

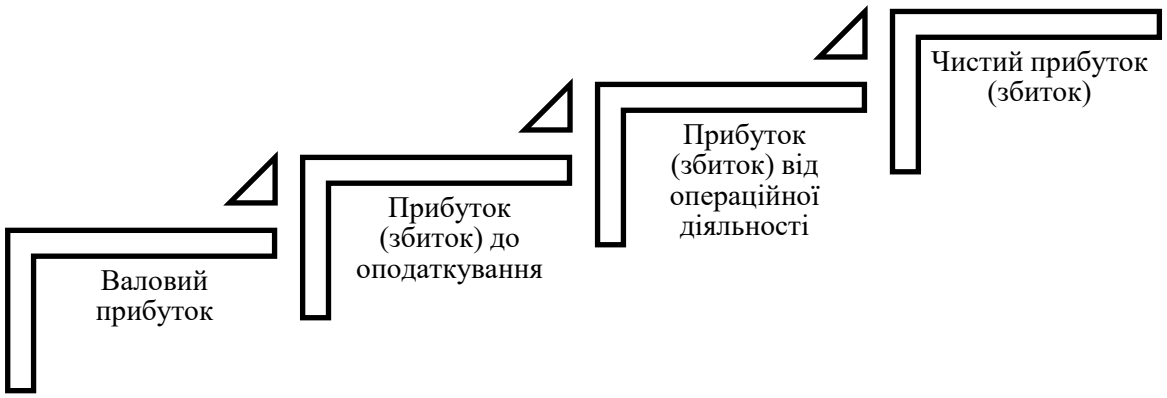

Рисунок 1.2 – Сутність поняття «прибуток» відповідно статей форми № 2 «Звіт про фінансові результати»

Джерело: складено автором за даними [39]

1. Валовий прибуток. Різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

2. Прибуток (збиток) до оподаткування. Визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших

доходів, фінансових та інших витрат;

3. Прибуток (збиток) від операційної діяльності. Визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, витрат на збут та інших операційних витрат;

4. Чистий прибуток (збиток). Розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) до оподаткування, податку на прибуток та прибутку від припинення діяльності після оподаткування [39].

Виходячи з наведених вище визначень, економічну роль прибутку можна охарактеризувати таким чином, як показано на рисунку 1.3.

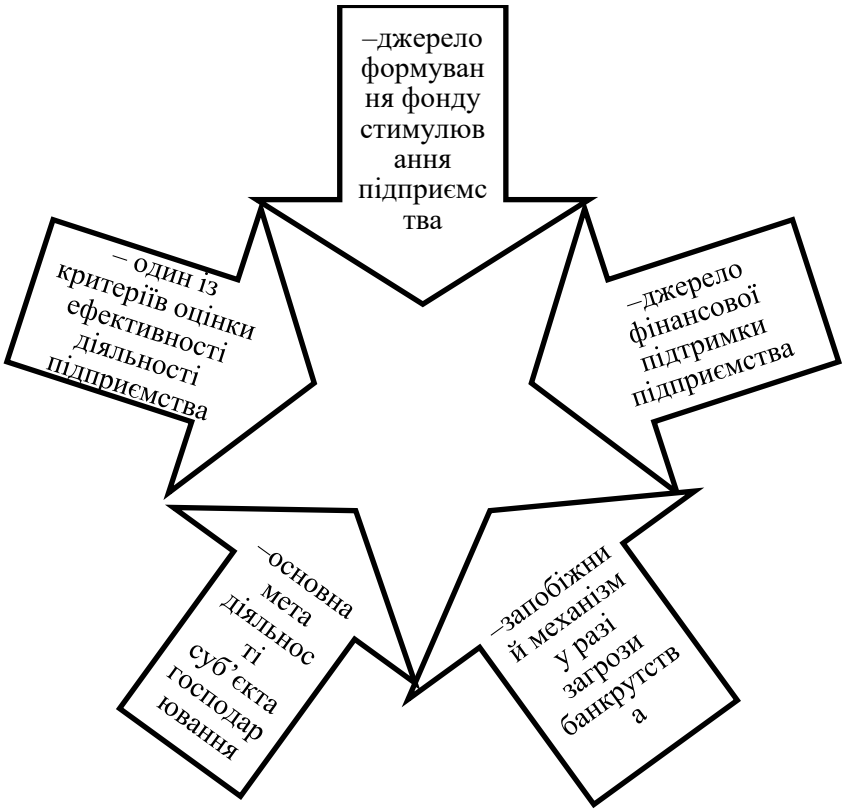

Рисунок 1.3 – Роль прибутку в економічній діяльності підприємства

Джерело: узагальнено автором

Вивчення ознак прибутку має важливе значення, оскільки від якості та повноти його аналізу залежать подальші кроки щодо організації ефективної системи бухгалтерського обліку підприємства.

Економічна сутність поняття «збиток» полягає в одержані негативної різниці витратної частини над дохідною; перевитратах виробничих ресурсів, які не покриваються за рахунок отриманого доходу; перевищення витрат, пов'язаних з виробництво, у. т.ч альтернативних факторних над отримуваним доходом від визначеного виду діяльності.

Класифікаційні ознаки збитків та їх основні складові, що розглянуто у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Класифікація збитків та джерела їх відшкодування

Класифікаційна ознака	Складові
За змістом збитків	втрачена вигода; матеріальні втрати; непродуктивні втрати;
За причинами виникнення	невиконання договірних поставок за обсягами; невиконання договірних зобов'язань за строками; невиконання строків впровадження нової техніки; невиконання норм, нормативів, лімітів; втрати, крадіжки; брак та його виправлення; аварійні та позапланові ремонти; анулювання замовлень; понаднормові роботи; простої робітників; простій обладнання;
За джерелами відшкодування	прибуток; заробітна плата; собівартість; фонд споживання;
За методами визначення	штрафні санкції; прямий розрахунок; дані обліку.

Джерело: складено автором за даними [44]

Наведений вище перелік класифікаційних ознак фінансових результатів є лише частиною загальної картини. Він не охоплює всі можливі види збитків, які можуть виникати в процесі підприємницької діяльності. Крім того, варто звернути увагу на такий важливий показник, як нульовий фінансовий результат. Це означає, що доходи підприємства повністю покривають його витрати, тобто компанія працює без прибутку, але й без збитків.

Згідно з національним стандартом бухгалтерського обліку П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", фінансові результати підприємства поділяються на такі основні категорії:

- Фінансові результати операційної діяльності: Це результати, отримані від основної діяльності підприємства, тобто тієї, для якої воно створено.
- Фінансові результати інвестиційної діяльності: Це результати від інвестиційної діяльності, тобто від купівлі-продажу цінних паперів, нерухомості та інших активів.
- Фінансові результати фінансової діяльності: Це результати від фінансових операцій, таких як надання та отримання позик, випуск облігацій тощо.
- Фінансові результати надзвичайних подій: Це результати від подій, які є нехарактерними для звичайної діяльності підприємства і мають суттєвий вплив на його фінансовий стан.

Таким чином, П(С)БО 1 пропонує більш детальну класифікацію фінансових результатів, яка дозволяє отримати більш повну картину фінансового стану підприємства [39].

Операційна діяльність підприємства – це його основна робота, яка приносить дохід. Це виробництво товарів, надання послуг або виконання робіт, тобто те, заради чого підприємство було створено. Іншими словами, це все, що безпосередньо пов'язано з основним видом діяльності компанії.

Інвестиційна діяльність – це операції, пов'язані з придбанням або продажем довгострокових активів, таких як будівлі, обладнання, земельні ділянки та цінних паперів. Мета таких операцій – збільшити прибуток підприємства в майбутньому.

Фінансова діяльність – це дії, пов’язані зі зміною розміру та складу капіталу підприємства. Це можуть бути, наприклад, отримання кредитів, випуск акцій, виплата дивідендів.

Надзвичайна подія – це несподівана подія, яка суттєво впливає на

фінансовий стан підприємства і не є звичайною для його діяльності. Це можуть бути стихійні лиха, судові позови, великі одноразові витрати тощо. Такі події, як правило, не повторюються регулярно [39].

1.2 Нормативно-правове регулювання та методика обліку фінансового результату діяльності підприємства

Будь-яка підприємницька діяльність не може існувати без певних правил, встановлених державою. Це стосується і системи обліку витрат, доходів та фінансових результатів підприємств. Для того, щоб оцінювати фінансовий стан компанії правильно, потрібно розуміти, які саме правила та закони регулюють цю сферу.

Як зазначає В.А. Дерій у своїй роботі [46], система обліку і контролю доходів підприємств не може функціонувати без чітких нормативних правил. Ці правила створюються на різних рівнях: від законів, які ухвалюються парламентом, до внутрішніх документів підприємств. Вони охоплюють широкий спектр питань: від ведення бухгалтерського обліку до проведення аудиту.

За останні двадцять років система нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні зазнала значних змін. Це пов'язано з економічними трансформаціями, політичними процесами, інтеграцією в світову економіку та іншими факторами [45].

Отже, нормативне регулювання обліку – це сукупність законів, постанов та інших документів, які визначають правила ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та проведення контролю за фінансовою діяльністю підприємств. Без цього нормативного фундаменту неможливо забезпечити прозорість та достовірність фінансової інформації, що необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень, інвестування та взаємодії з

державними органами [46].

Система нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні є досить складною і залежить від багатьох факторів. На її формування та функціонування впливають різноманітні чинники, такі як:

- Економічний стан країни: Економічні кризи, реформи та загальний стан економіки безпосередньо впливають на вимоги до бухгалтерського обліку.
- Податкова політика: Зміни в податковому законодавстві вимагають відповідних змін у правилах ведення бухгалтерського обліку.
- Національні особливості: Історичні, культурні та соціальні особливості країни також впливають на формування системи бухгалтерського обліку.
- Потреби користувачів фінансової звітності: Інвестори, кредитори, державні органи та інші користувачі мають різні потреби в інформації, що відображається у фінансовій звітності.
- Юридичне становище суб'єктів господарювання: Юридична форма підприємства (ТОВ, АТ тощо) впливає на особливості ведення бухгалтерського обліку.
- Міжнародні відносини: Інтеграція України в світову економіку вимагає узгодження національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними.

Саме тому методологія відображення інформації про доходи та витрати в бухгалтерському обліку та її подання у фінансовій звітності постійно розвивається і вдосконалюється. Ці процеси регулюються стандартами бухгалтерського обліку, які визначають єдині правила для всіх підприємств [47].

Ієрархія нормативно-правових актів та документів описана на рисунку 1.4

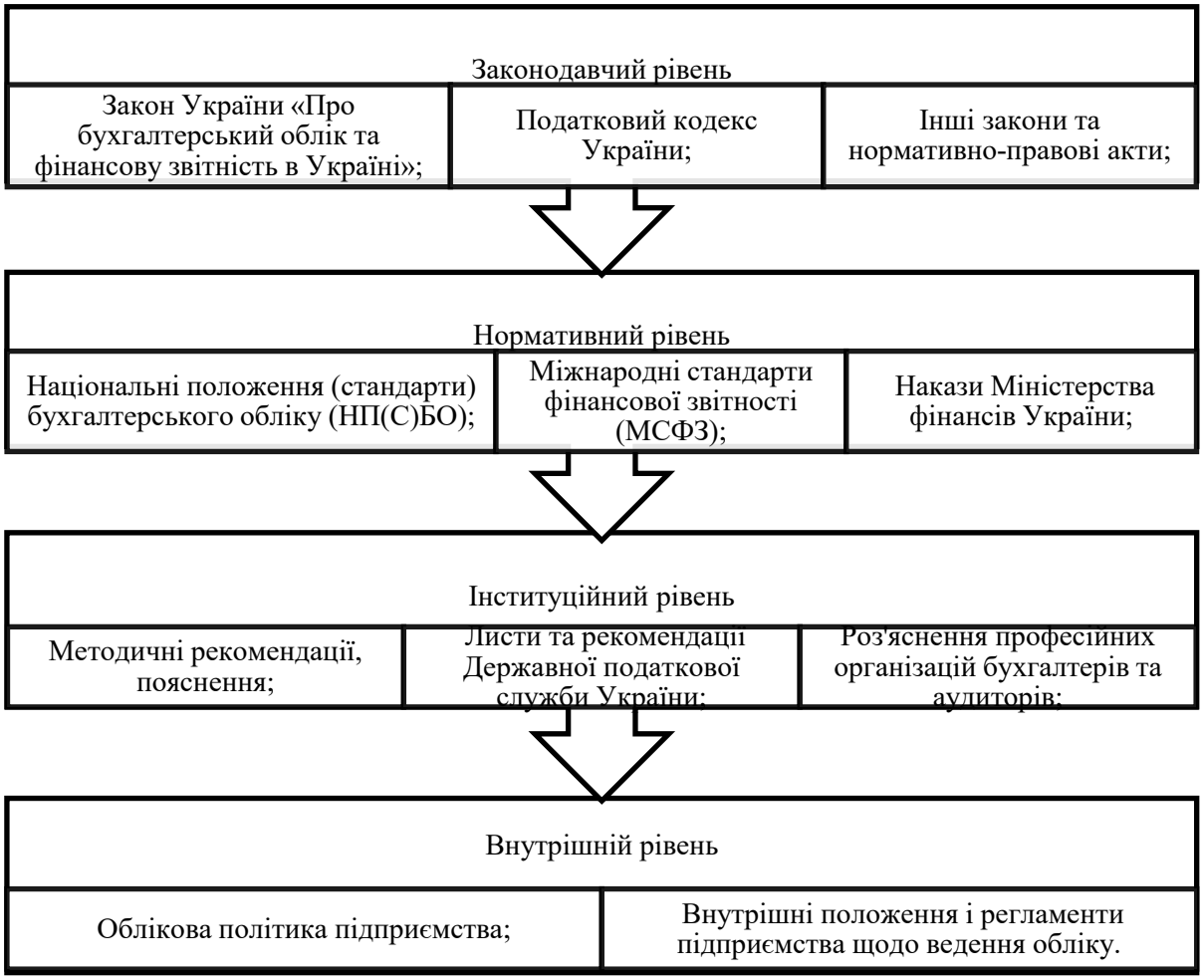

Рисунок 1.4 – Ієрархія нормативно-правових актів та документів, які регулюють бухгалтерський облік в Україні

Джерело: узагальнено автором

Основним законом, що визначає правила ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні, є Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність". Цей закон встановлює загальні принципи та вимоги, яких повинні дотримуватися всі підприємства незалежно від форми власності та виду діяльності.

Закон детально регулює різні аспекти бухгалтерського обліку і складається з кількох розділів:

– Розділ I – Загальні положення: Тут визначаються основні поняття, мета бухгалтерського обліку, його принципи, валюта обліку тощо. Тобто, цей розділ закладає фундамент для розуміння подальших положень закону.

– Розділ II – Державне регулювання бухгалтерського обліку: У цьому розділі визначається роль держави у регулюванні бухгалтерського обліку, а також органи, які відповідають за розробку та контроль за дотриманням бухгалтерських стандартів.

– Розділ III – Організація та ведення бухгалтерського обліку: Цей розділ деталізує, як саме підприємства повинні організувати свою бухгалтерську службу, які документи використовувати, як проводити інвентаризацію тощо.

– Розділ IV – Фінансова звітність: Тут визначаються вимоги до складання фінансової звітності, її склад, форми подання та терміни. Також цей розділ регулює питання консолідованої фінансової звітності та застосування міжнародних стандартів.

– Розділ V – Прикінцеві положення: У цьому розділі містяться загальні положення про набрання чинності закону, порядок внесення змін та інші технічні деталі [38].

Податковий кодекс України № 2755–VI від 03.09.2024 із змінами та доповненнями прийнятий Верховною Радою України дає визначення наступного поняття: вироблена продукція – загальний обсяг продукції, видобутої відповідно до угоди про розподіл продукції та доставленої в пункт виміру» [48]. Крім того, Податковий кодекс України встановлює склад виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) і регулює питання, пов'язані з визнанням доходу від реалізації готової продукції.

Формулювання основних засад цінової політики та регулювання відносин, які виникають в процесі формування, встановлення та застосування цін на готову продукції визначено в Законі України «Про ціни та ціноутворення» № 5007–VI прийнятий Верховною РадоюУкраїни із змінами та доповненнями» [49].

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку фінансових результатів в Україні здійснюється низкою нормативно-правових актів, котрі подані у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Низка нормативних документів національних положень регулювання бухгалтерського обліку фінансових результатів в Україні

Нормативний документ	Визначення
П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [39]	Цей стандарт встановлює загальні принципи та вимоги до складання фінансової звітності, визначає формат звітів та основні правила для відображення фінансових результатів.
П(С)БО 9 «Запаси»[50]	Регулює облік запасів і, зокрема, процес списання запасів на витрати виробництва. Охоплює питання оцінки, визнання та вартісного обліку запасів.
П(С)БО 15 «Дохід» [51]	Визначає принципи і правила визнання доходу від реалізації товарів, робіт і послуг, а також інших доходів. Розглядає методи оцінки доходів і критерії для їх визнання.
П(С)БО 16 «Витрати» [52]	Встановлює чіткі правила, як підприємства повинні обліковувати всі свої витрати, починаючи від витрат на виробництво товарів чи послуг і закінчуючи витратами на утримання офісу (адміністративні витрати).
П(С)БО 31 «Фінансові витрати» [53]	Він також детально описує, як розподіляти ці витрати між різними періодами та продуктами, щоб точно визначити, скільки коштує виробництво кожної одиниці продукції. Крім того, документ регулює облік усіх фінансових витрат, таких як відсотки за кредитами, що дозволяє точно оцінити фінансовий стан підприємства.

Джерело: складено автором за даними [39, 50-53]

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» міжнародні стандарти фінансової звітності – це прийняті Радою міжнародних стандартів бухгалтерського обліку документи, якими визначено порядок складання фінансової звітності, що є невід'ємною частиною нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку фінансових результатів в Україні [38].

Міжнародні стандарти фінансової звітності або МСФЗ – це набір стандартів і інтерпретацій, що регламентують правила складання фінансової звітності. Вони розробляються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та визначають правила складання звітності підприємств.

Нормативне регулювання Міжнародних стандартів фінансової звітності

(МСФЗ) охоплює:

– основні принципи фінансової звітності, такі як чесність, об’єктивність, зрозумілість та повнота;

– вимоги щодо подання фінансової звітності та розкриття додаткової інформації для користувачів звітності;єкласифікація та оцінки активів, зобов’язань, доходів і витрат;

– вимоги до аудиторів щодо перевірки відповідності фінансової звітності міжнародним стандартам.

МСБО 41 «Сільське господарство» є основним документом, що регулює бухгалтерський облік сільськогосподарських підприємств на міжнародному рівні [54]. На базі МСБО 41 «Сільське господарство» в Україні було розроблено П(С)БО 30 «Біологічні активи», який регулює облік та оцінку біологічних активів, таких як тварини і рослини, що використовуються у сільському господарстві для виробництва сільськогосподарської продукції [55]. Після цього застосовується МСБО 2 «Запаси» або інший відповідний Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку. Порівняльний аналіз бухгалтерського обліку в сільському господарстві за МСБО 41 та П(С)БО 30, представлений в додатку Д.

В Україні створено всі правові засади нормативно-правової системи бухгалтерського обліку, що дає змогу підприємствам самостійно здійснювати управління.

Організація обліку фінансових результатів діяльності підприємства – це складний процес, що включає запис, організацію та агрегування інформації про дохідну та витратну частину для визначення фінансових результатів. Її важливість полягає у визначальності ефективності підприємницької діяльності, дотриманні законодавства та прийнятті рішення відносно ведення господарської діяльності.

Основні складові організації обліку фінансових результатів поділені на три частини: організаційну, методичну та технічну. Основні відмінності зображені на рисунку 1.5.

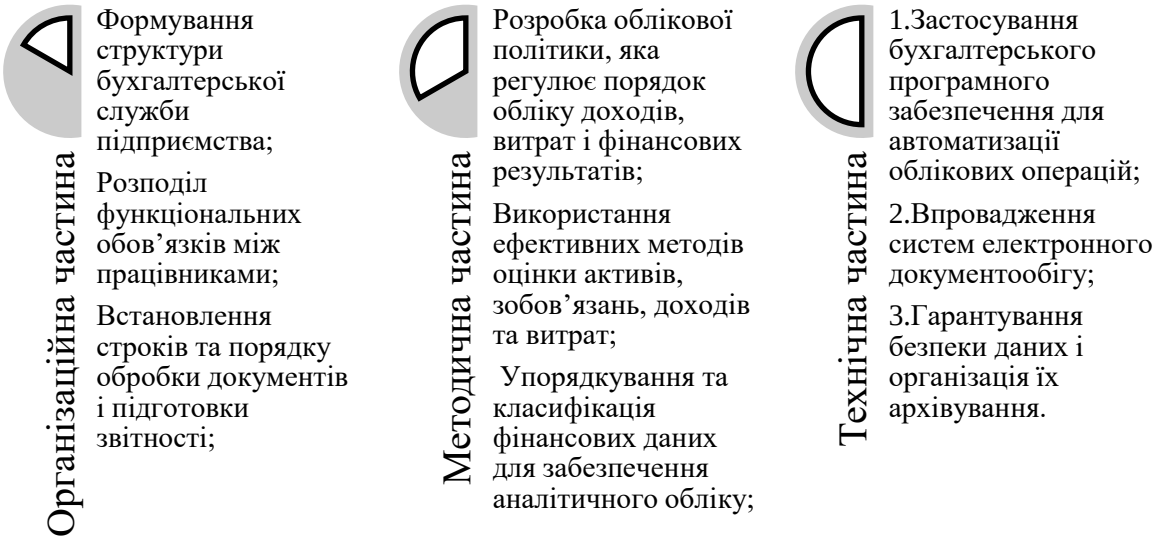

Рисунок 1.5 – Етапи організації бухгалтерського обліку та їх відмінності

Джерело: складено автором за даними [56]

Управління фінансовим результатом підприємства базується на методичних складових облікової політики, які наведені нижче:

– метод оцінки і списання запасів;

– визначення методу обліку витрат і калькулювання;

– тривалість операційного циклу;

– перелік витрат обігу;

– визначення нормальної потужності підприємства;

– метод нарахування резерву сумнівних боргів і списання дебіторської заборгованості;

– метод нарахування амортизації необоротних активів;

– розмежування в обліку поточних витрат на ремонт та капітальні інвестиції;

– створення резервів для забезпечення майбутніх витрат.

Доходи та витрати:

– порядок віднесення на фінансові результати для визначення бази оподаткування;

– поділ за звітними періодами;

– момент визнання;

– номенклатура і склад статей.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні «облікова політика – це набір методів, принципів і процедур, що використовуються компанією для складання та подання фінансової звітності [38].

Основними особливостями при складані облікової політики підприємства є сфери діяльності та основоположні завдання даного спрямування. До яких віднесемо:

– покращення та стабілізація фінансового становища господарюючого суб'єкта;

– обґрунтування скороченню розміру економічних витрат діяльності;

– ефективне використання власних ресурсів;

– підвищення продуктивності праці співробітників та інше [57].

Відображення елементів облікової політики залежно від ступеня їх впливу на фінансові результати та аналітичні показники фінансової звітності наведені в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Елементи облікової політики за ступенем впливу на фінансові результати та показники фінансової звітності

№	Елементи облікової політики	
1	2	3
1	Елементи, які не впливають на фінансовий результат і аналітичні показники звітності	визначення одиниці аналітичного обліку запасів; перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів; спосіб складання звіту про рух грошових коштів;

Продовження таблиці 1.6

1	2	3
2	Елементи, за якими неможливо дійти висновку, щодо наявності або відсутності впливу та	перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу; перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);

	рівня його оцінки	
3	Елементи, з вірогідним впливом на фінансовий результат і аналітичні показники звітності	методи оцінки вибуття запасів; порядок обліку і розподілу транспортнозаготівельних витрат;(менше 12 місяців)
		підходи до переоцінки необоротних активів; метод амортизації основних засобів, нематеріальних активів; віднесення витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта основних засобів;(більше 12 місяців)

Джерело: складено автором за даними [23]

Елементи, зазначені на рисунку 1.6, найбільше впливають на фінансові результати та показники фінансової звітності підприємства.

Рисунок 1.6 – Елементи облікової політики найбільшого впливу на фінансові результати та аналітичні показники

Джерело: складено автором за даними [23]

Елементи облікової політики відіграють ключову роль у формуванні фінансових результатів підприємства, їх усвідомлення та правильне застосування можуть значно підвищити ефективність управлінських рішень і стабільність бізнесу в умовах сучасної економіки. Розуміння впливу кожного

з цих елементів дозволяє компаніям досягати стратегічних цілей, швидше адаптуватися до мінливих ринкових умов, що робить їх більш конкурентоспроможними.

Методологія бухгалтерського обліку фінансових результатів грунтується на основних принципах, котрі наведені на рис. 1.7.

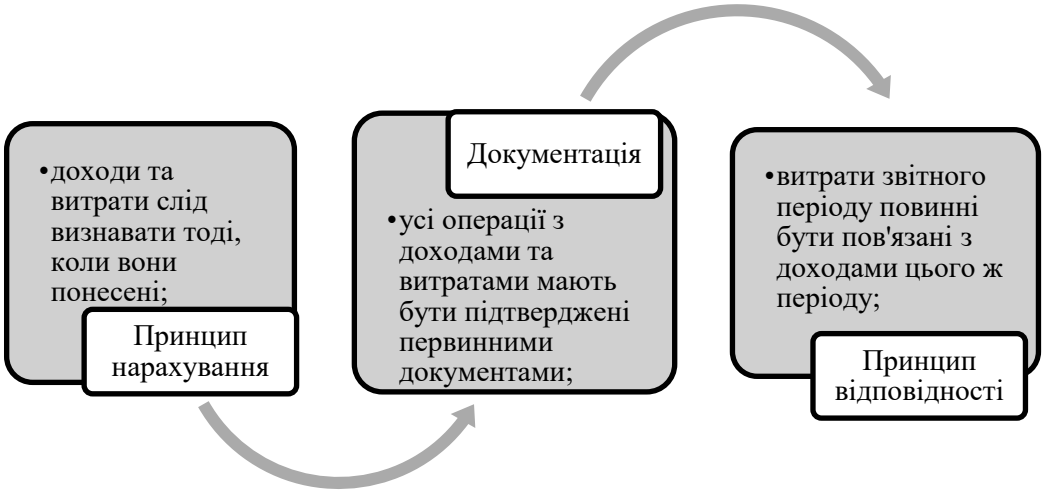

Рисунок 1.7 – Основні принципи методології обліку фінансових результатів

Джерело: узагальнено автором

Методичний аспект облікової політики є законним інструментом коригування фінансових результатів підприємства. Невід'ємною складовою є важливість вивчення методології визнання та обліку доходів і витрат підприємства. Ці підходи впливають на організацію бухгалтерського обліку та відображення фінансових результатів у звітності згідно з П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 15 «Доходи» та П(С)БО 16 «Витрати».

Відповідно до П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» для організації бухгалтерського обліку важливо класифікувати визнані доходи за групами, наведеними нижче:

– дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
– інші операційні доходи;

– інші фінансові доходи;

– інші доходи;

– надзвичайні доходи;

– дохід від участі в капіталі [39].

У П(С)БО 15 «Дохід» вказано, що наведена класифікація визнаних доходів відповідає вимогам цього стандарту. Проте варто відзначити, що ця класифікація відрізняється від класифікації, представленої у П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (див. рис. 1.8).

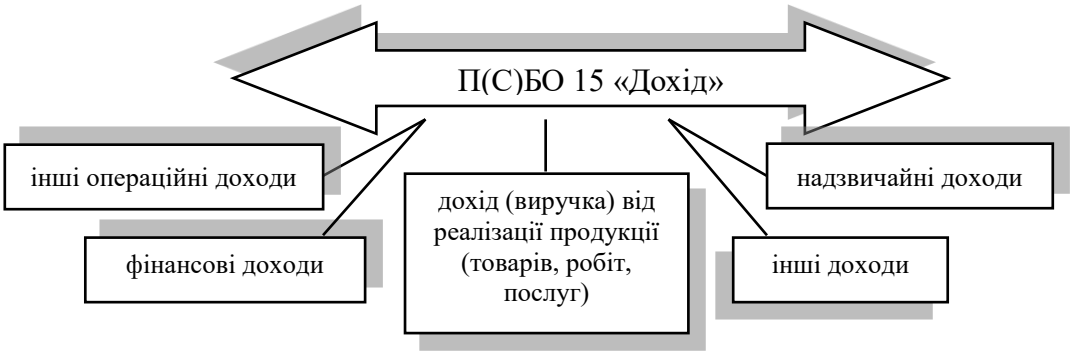

Рисунок 1.8 – Групи класифікації визнаних доходів відповідно до П(С)БО 15 «Дохід»

Джерело: складено автором за даними [51]

Облік доходів здійснюється на рахунках класу 7 «Доходи»:

– 701 «Дохід від реалізації готової продукції» – призначений для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції;

– 702 «Дохід від реалізації товарів» – призначений для узагальнення інформації про доходи від реалізації товарів підприємствами торгівлі та іншими організаціями;

– 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг» – призначений для узагальнення інформації про доходи від реалізації робіт і послуг, зокрема, доходу від орендних платежів за оренду об’єктів інвестиційної нерухомості, про результати зміни резервів незароблених премій, підприємствами і

організаціями, що виконують роботи і надають послуги;

– 71 «Інший операційний дохід» – ведеться узагальнення інформації про інші доходи від операційної діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) [51].

Методичні засади класифікації витрат у П(С)БО 16 «Витрати» забезпечують детальне вивчення складу і характеру витрат підприємства, узагальнюють інформацію у згрупованому вигляді, що дозволяє ефективно використовувати її для господарської діяльності та прийняття управлінських рішень. Необхідну для організації бухгалтерського обліку класифікацію витрат за основними ознаками описано в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Класифікація витрат підприємства за основними ознаками відповідно до П(С)БО 16 «Витрати»

Класифікаційна ознака	Складові	Пояснення
Собівартість реалізованих товарів	Визначається за П(С)БО 9 «Запаси»	Це сума прямих витрат на придбання товарів, які були реалізовані протягом звітного періоду.
Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)		Це сума всіх витрат, пов'язаних безпосередньо з виробництвом і реалізацією продукції. Включає:
	- Прямі матеріальні витрати	Вартість сировини, матеріалів, комплектуючих, безпосередньо використаних у виробництві.
	- Прямі витрати на оплату праці	Заробітна плата робітників, безпосередньо зайнятих у виробництві продукції.
	- Інші прямі витрати	Інші витрати, безпосередньо пов'язані з виробництвом конкретного виду продукції (наприклад, витрати на інструменти, технологічні витрати).
	- Змінні загальновиробничі витрати	Витрати, які змінюються пропорційно зміні обсягу виробництва (наприклад, витрати на енергоносії).
	- Постійні розподілені загальновиробничі витрати	Витрати, які не змінюються в залежності від обсягу виробництва (наприклад, амортизація обладнання).

	- Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати	Частина постійних загальновиробничих витрат, яка не була розподілена на готову продукцію.
	- Наднормативні виробничі витрати	Витрати, що перевищують нормовані витрати на виробництво.
Витрати, пов’язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості		Витрати, пов'язані з управлінням підприємством та збутом продукції. Включають:
	- Адміністративні витрати	Витрати на управління підприємством (наприклад, зарплата управлінського персоналу, оренда офісу).
	- Витрати на збут	Витрати, пов'язані зі збутом продукції (наприклад, реклама, транспортні витрати).
	- Інші операційні витрати	Інші витрати, пов'язані з основною діяльністю підприємства.
Витрати операційної діяльності за економічними елементами	Це деталізація витрат за їх економічною природою.	
	- Матеріальні затрати	Вартість використаних матеріалів, сировини, палива тощо.
	- Витрати на оплату праці	Загальна сума заробітної плати працівників.
	- Відрахування на соціальні заходи	Суми, які підприємство сплачує до державних позабюджетних фондів.
	- Амортизація	Витрати на знос основних засобів.
	- Інші операційні витрати	Інші види витрат, не включені до попередніх груп.
Фінансові витрати	Це витрати, пов'язані із залученням позикових коштів.	
	- Витрати на проценти	Відсотки за кредитами, позиками.
	- Інші фінансові витрати	Інші витрати, пов'язані з фінансовою діяльністю (наприклад, комісії банків).
Втрати від участі в капіталі	Це збитки, отримані від інвестицій в інші підприємства.	
	- Збитки від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства	Збитки, отримані від участі в таких підприємствах.
Інші витрати	Інші види витрат, які не відносяться до попередніх груп.	

Податки на прибуток	Визначаються відповідно до податкового законодавства.	

Джерело: складено автором за даними [52]

Облік фінансових результатів підприємства – це процес визначення прибутку або збитку, отриманого підприємством за певний період. Для цього зіставляються всі доходи, отримані підприємством, та витрати, які воно понесло.

В Україні для обліку фінансових результатів використовується спеціальна система рахунків. Центральним рахунком в цій системі є рахунок 79 "Фінансові результати". Цей рахунок поділяється на кілька субрахунків, які відображають результати різних видів діяльності підприємства: операційної, фінансової та інших. Після того, як на цих субрахунках відображені всі доходи та витрати, визначається загальний фінансовий результат. Цей результат переноситься на рахунок 44 "Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)". Такий підхід дозволяє точно обчислити прибуток або збиток і забезпечує достовірність фінансової звітності.

Фінансова звітність – це офіційний документ, який відображає фінансовий стан підприємства. Основними формами фінансової звітності є:

- Форма №1 "Баланс": У цьому документі відображається загальний фінансовий результат підприємства за весь період його діяльності. Якщо підприємство отримало прибуток, то він відображається як "нерозподілений прибуток", а якщо збиток – то як "непокриті збитки".
- Форма №2 "Звіт про фінансові результати": Цей звіт детальніше розкриває, як формувався фінансовий результат. Тут відображаються доходи і витрати за різними видами діяльності підприємства, що дозволяє проаналізувати, які саме операції принесли найбільший прибуток або спричинили збитки.
- Податкова декларація з податку на прибуток: Дані про фінансовий

результат, отримані в результаті бухгалтерського обліку, використовуються для розрахунку податку на прибуток, який підприємство має сплатити до державного бюджету.

Таким чином, облік фінансових результатів є невід'ємною частиною бухгалтерського обліку і має важливе значення для управління підприємством, прийняття управлінських рішень та взаємодії з іншими суб'єктами господарювання.

1.3 Теоретичні та методичні основи аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

У сучасному бізнес-середовищі, що постійно змінюється, підприємствам необхідно постійно відстежувати та оцінювати свою фінансову діяльність. Зміни на ринку, всередині самої компанії та інші фактори впливають на фінансові результати. Тому, щоб успішно працювати, підприємства повинні швидко реагувати на ці зміни.

Аналіз фінансових результатів – це інструмент, який дозволяє оцінити, наскільки ефективно працює підприємство. Він допомагає зрозуміти, як змінюються прибуток і рентабельність компанії з часом, які фактори на це впливають і як можна покращити результати роботи.

Мета аналізу фінансових результатів:

- Оцінка динаміки: Розуміння, як змінюються фінансові показники з часом.
- Виявлення причин змін: З'ясування, які фактори впливають на зміну прибутковості.
- Пошук резервів: Визначення можливостей для підвищення ефективності роботи підприємства.
- Прогнозування: Передбачення майбутніх фінансових результатів.
- Оптимізація використання ресурсів: Завдяки аналізу можна визначити, як найбільш ефективно використовувати фінансові, матеріальні та трудові ресурси.
- Формування оптимальної структури підприємства: Аналіз допомагає визначити, які напрямки діяльності є найбільш прибутковими, а від яких варто відмовитися.

На основі результатів аналізу керівництво підприємства може приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку бізнесу.

Важливо розуміти, що не завжди результатом діяльності підприємства є

прибуток. Іноді підприємства можуть зазнавати збитків. Аналіз фінансових результатів дозволяє зрозуміти причини збитковості та розробити заходи для їх усунення.

Таким чином, аналіз фінансових результатів є необхідним інструментом для будь-якого підприємства, яке прагне досягти успіху в конкурентному середовищі. Основні завдання аналізу фінансових результатів зображені на рис. 1.9.

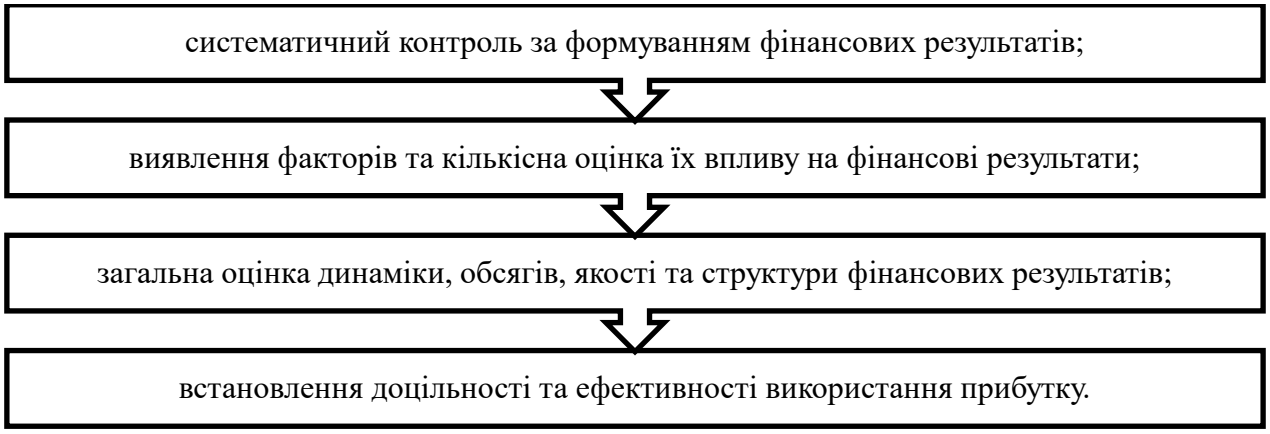

Рисунок 1.9 – Основні завдання аналізу фінансових результатів
Джерело: узагальнено автором

На початку аналізу необхідно насамперед діагностувати достовірність показників зазначених форм фінансової звітності, тобто з’ясувати, чи розрахунки підсумкові показників відповідають встановленому порядку.

При аналізі фінансових результатів неабияке значення має правильне розуміння економічної сутності прибутку та його елементи, що відбивають цей показник.

Об’єкти аналізу фінансових результатів діяльності підприємства наведено на рис. 1.10.

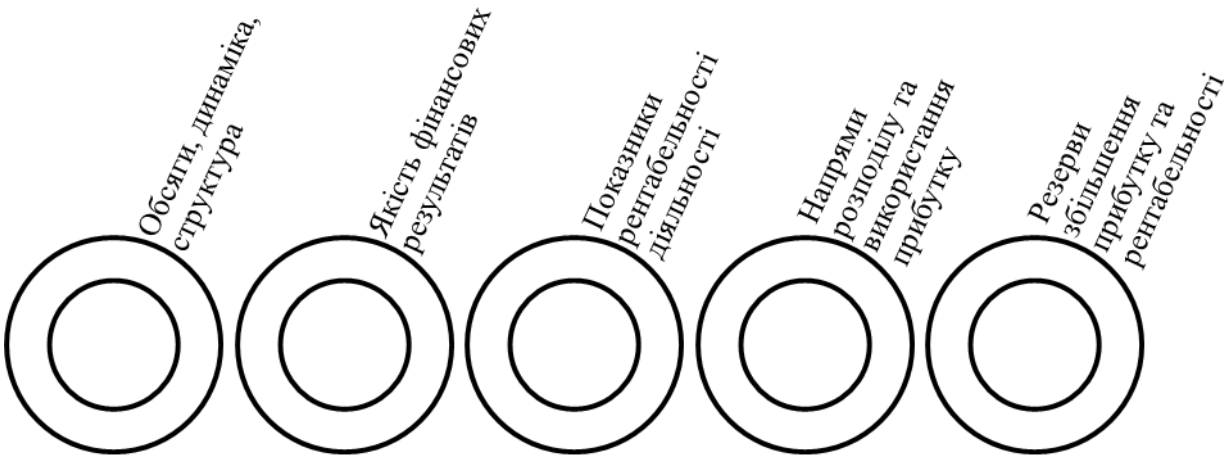

Рисунок 1.10 – Основні об’єкти аналізу фінансових результатів
Джерело: складено автором за даними [58]

Для вирішення конкретних завдань управління прибутком підприємства застосовується ряд спеціалізованих аналітичних систем та методів, які дозволяють здійснювати кількісну оцінку окремих аспектів його формування, розподілу та використання.

Основні напрями аналізу фінансових результатів систематизовано в таблиці 1.8.

Вивчивши наукові праці з таблиці 1.8, встановлено, що «єдиної» методики аналізу фінансових результатів підприємства не існує. При аналізі фінансово-господарської діяльності найчастіше використовують горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний аналіз.

Таблиця 1.8 – Основні напрями аналізу фінансових результатів, у розрізі науковців

Автор	Виділені напрями аналізу фінансових результатів	Пояснення
Є. В. Мних	Оцінка рівня й динаміки показників прибутку операційної діяльності, факторний аналіз прибутку, аналіз використання прибутку, аналіз дивідендної політики, аналіз рентабельності, аналіз виробничого та фінансового левериджу, аналіз доходів,	Комплексний підхід до аналізу, що охоплює як операційну, так і фінансову діяльність підприємства.

	витрат і фінансових результатів інвестиційної та фінансової діяльності	
К. В. Багацька, Т. А. Говорушко, О. О. Шеремет	Аналіз динаміки абсолютних показників, структура звіту про фінансові результати, динаміка видів прибутку, використання чистого прибутку, факторний аналіз прибутку, вплив облікової політики, показники рентабельності, планування фінансових результатів	Детальний аналіз, що дозволяє оцінити як поточний стан, так і майбутні перспективи підприємства.
М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька	Вертикальний і горизонтальний аналіз, факторний аналіз прибутку і рентабельності, система «директ-кост»	Зосередження на аналізі структури і динаміки фінансових показників, а також на виявленні резервів збільшення прибутку.
Ю. С. Цал-Цалко	Аналіз формування фінансових результатів, вплив факторів, розподіл чистого прибутку	Акцент на дослідженні процесів формування прибутку та факторів, що на нього впливають.
Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна	Оцінка динаміки і структури показників прибутку, факторний аналіз прибутку від реалізації, аналіз фінансових результатів від іншої діяльності, оцінка динаміки показників рентабельності	Докладний аналіз різних видів діяльності підприємства.
Т. Д. Косова, І. В. Сіменко	Аналіз валового прибутку, беззбитковості, фінансових результатів операційної та іншої діяльності	Зосередження на аналізі основних етапів формування прибутку.
Б. М. Литвин, М. В. Стельмах	Оцінка динаміки і складу фінансових результатів, факторний аналіз прибутку від операційної діяльності, аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу виробництва та прибутку, аналіз рентабельності	Комплексний аналіз, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів підприємства.
Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц	Аналіз складу, рівня, динаміки та структури фінансових результатів, аналіз прибутку від реалізації продукції, рівня беззбитковості, рентабельності, виробничого та фінансового левериджу, резервів зростання прибутку	Глибокий аналіз, що охоплює різні аспекти фінансової діяльності підприємства.
О. О. Фальченко	Порівняння фінансових показників, оцінка динаміки, обсягів, якості та структури фінансових результатів, встановлення ефективності господарської діяльності, дослідження структури і динаміки прибутку	Комплексний аналіз, спрямований на оцінку ефективності діяльності підприємства.

Джерело: складено автором за даними [59-67].

Найменш використовуваними виступають економіко-математичні та функціонально вартісні прийоми [68].

Окрім традиційних математичних і статистичних методів, які використовуються для аналізу фінансових результатів, на практиці також застосовують більш складні інструменти, такі як методи економічної кібернетики, оптимального програмування, дослідження операцій та теорії прийняття рішень. Для детального аналізу витрат і прибутків часто використовують CVP-аналіз та концепцію фінансового важеля [69]. Щоб отримати більш повну картину фінансового стану підприємства, аналітики використовують різні методи:

– Трендовий аналіз: Порівнюють фінансові показники за різні періоди, щоб виявити тенденції зміни.

– Вертикальний аналіз: Аналізують структуру фінансових показників, тобто співвідношення окремих елементів у загальній сумі.

– Основні напрями аналізу фінансових результатів:

– Оцінка динаміки та структури фінансових результатів: Досліджують, як змінюються прибутки і збитки підприємства з часом і яка частка різних видів діяльності в цих результатах.

– Аналіз фінансових результатів за видами діяльності: Оцінюють ефективність кожного окремого виду діяльності підприємства.

– Аналіз доходів і витрат: Досліджують, які фактори впливають на доходи і витрати підприємства.

– Аналіз операційної діяльності: Оцінюють ефективність основної діяльності підприємства.

– Факторний аналіз: Визначають, як зміна окремих факторів впливає на фінансові результати.

– Аналіз рентабельності: Оцінюють ефективність використання ресурсів підприємства.

– Таким чином, аналіз фінансових результатів є комплексним процесом, який дозволяє отримати детальну інформацію про фінансовий стан

підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення [70].

Горизонтальний (трендовий) аналіз ґрунтується на вивченні динаміки показників у часі. При використанні цієї системи аналізу розраховуються темпи зростання окремих видів прибутку та визначаються загальні тенденції її розвитку. Наступні підвиди горизонтального аналізу описані на рис. 1.11.

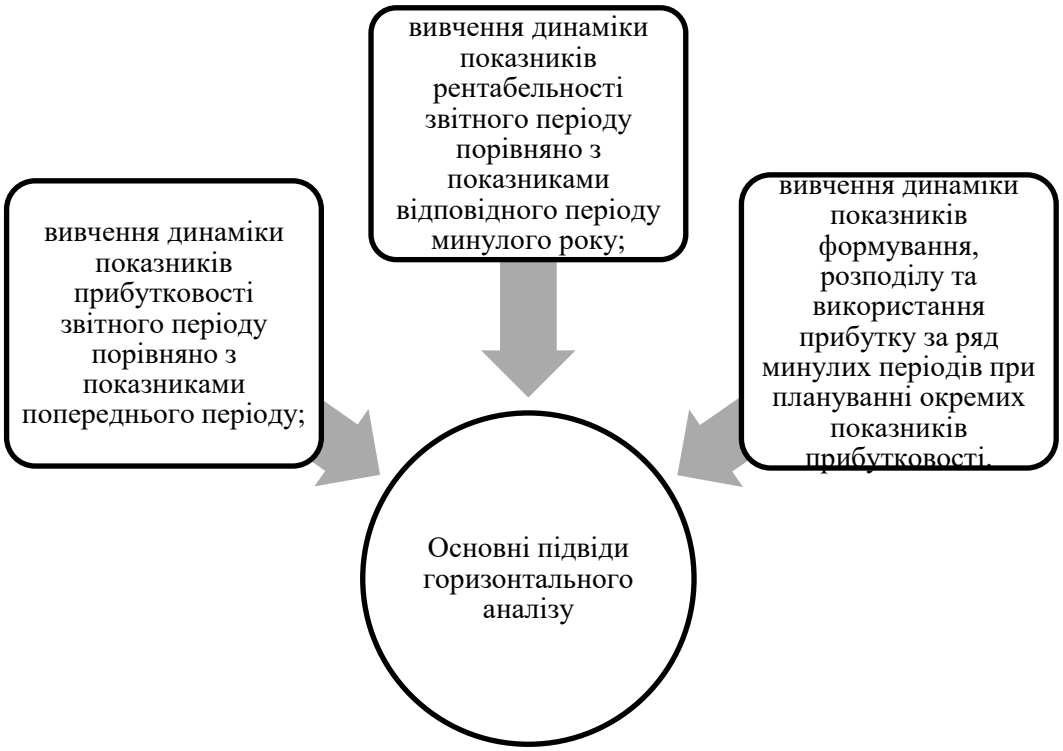

Рисунок 1.11 – Основні підвиди горизонтального аналізу
Джерело: узагальнено автором

При реалізації вертикального (структурного) аналізу розраховуються частки структурних складових ознак прибутковості. Види вертикального аналізу є:

– структурний аналіз доходів та витрат розраховуються частки або співвідношення сум прибутку (доходів, витрат) з операційної діяльності та інших видів діяльності;

– структурний аналіз формування прибутку (доходу, витрат) з окремих видів продукції;

– структурний аналіз різних видів податкових платежів, що сплачується

підприємством;

– структурний аналіз активів, під час якого враховується співвідношення оборотних і необоротних активів підприємства, склад використовуваних необоротних активів, структура необоротних активів, склад інвестиційного портфеля та інші структурні показники;

– структурний аналіз капіталу визначається частка використовуваного підприємством власного та позикового капіталу;

– структурний аналіз розподілу та використання отриманих прибутків на тлі напрямів розподілу прибутку щодо кожного з напрямків розглянуто форми його конкретного використання.

Порівняльний аналіз заснований на порівнянні окремих груп за подібними показниками прибутковості між собою. Є такі види порівняльного аналізу:

– порівняння показників рівня прибутку (доходу, витрат) з середньогалузевими даними проводиться підприємством з метою оцінки свого конкурентного стану та виявлення резервів для подальшого підвищення ефективності;

– порівняння показників доходів (доходів, витрат) компанії та їх конкурентів полягає у визначенні конкурентної позиції підприємства відносно конкретного регіонального ринку різноманітної продукції;

– порівняння показників прибутковості структурних підрозділів підприємства;

– звірка звітних і планових показників прибутковості використовується для контролю формування та використання прибутку.

Аналіз коефіцієнтів ґрунтується на розрахунку співвідношень різних абсолютних показників один до одного, що характеризують формування, розподілу та використання прибутку підприємства. Є такі види аналізу коефіцієнтів:

– показники рентабельності, що є визначення ефективності формування прибутку підприємства. Рівень оцінюється видами прибутку - маржинальним,

валовим (балансовим), чистим за конкретними видами діяльності підприємства;

– коефіцієнти ефективності розподілу прибутку, є визначенням ступеня оптимального розподілу та використання прибутку підприємства.

Інтегральний аналіз прибутку дозволяє отримати найбільш загальну характеристику умов його формування. Серед систем інтегрального аналізу прибутку, які найбільш широко використовуються в практиці управління прибутком, І. А. Бланк називає систему DuPont [71]. Система Дюпона – це потужний інструмент фінансового аналізу, який дозволяє детально розглянути, як підприємство використовує свої активи для отримання прибутку. Завдяки цій системі, можна проаналізувати різні фінансові коефіцієнти і зрозуміти, які саме фактори впливають на рентабельність бізнесу.

Аналіз фінансових результатів не є самоціллю. Його основна мета – розробити ефективні стратегії для покращення роботи підприємства. Інвестори, кредитори та інші зацікавлені сторони прагнуть зрозуміти, наскільки ефективно компанія використовує свої ресурси, тому часто аналізують показники рентабельності та окупності.

Рентабельність – це ключовий показник, який відображає, наскільки успішно підприємство перетворює свої ресурси (активи, капітал) на прибуток. Іншими словами, рентабельність показує, скільки прибутку підприємство отримує на кожну гривню інвестованих коштів.

Таблиця 1.9 – Підходи до визначення сутності показників рентабельності

Автор	Трактування
Савицкая Г.В. [72]	Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, фінансової та інвестиційної), окупність витрат тощо. Їх величина показує співвідношення ефекту з наявними чи використаними ресурсами.
Шеремет А. Д., Сайфулин Р.С., Негашев Є. В. [73]	Показники рентабельності характеризують фінансові результати і ефективність діяльності підприємства. Вони вимірюють дохідність підприємства з різних позицій і групуються у відповідності з інтересами учасників економічного процесу, ринкового обміну.
Бригхэм Ю., Ерхардт М. [74]	Коефіцієнти рентабельності показують спільний вплив левериджа і ефективності управління активами і заборгованістю на результати

Автор	Трактування
	діяльності компанії.

Джерело: складено автором за даними [72-74]

Основні показники рентабельності (прибутковості) наведені на рисунку 1.12

Рисунок 1.12 – Перелік основних показників рентабельності підприємства

Джерело: складено автором за даними [75].

Показники рентабельності – це своєрідний барометр, який показує, наскільки ефективно працює підприємство. Вони дозволяють оцінити, наскільки прибутковими є різні напрямки діяльності компанії (наприклад, виробництво, продаж товарів чи послуг, інвестиції), а також як швидко окупаються витрачені кошти. Завдяки цим показникам можна виявити слабкі місця в управлінні підприємством і прийняти рішення для їх усунення.

Рентабельність відіграє важливу роль у різних сферах діяльності підприємства, таких як інвестування та ціноутворення.

Таблиця 1.10 – Загальні показники рентабельності (прибутковості) підприємства

Показник	Економічний зміст розрахунку	Розрахунок показника	Характеристика показника

1	2	3	4
Рентабельність продажу ($Р_{прод.}$)	Прибуток від операційної діяльності за розрахунковий період / Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) за розрахунковий період * 100%	$Р\,прод = ПР : ЧД \times 100\%$	Цей показник характеризує суму прибутку з гривні продажу.
Рентабельність основної діяльності ($Р_{од}$)	Прибуток від операційної діяльності за розрахунковий період / Собівартість реалізованої продукції за розрахунковий період * 100%	$Р\,од = ПР\,од : с/в \times 100\%$	Характеризує ефективність витрат операційної діяльності.
Показник чистого прибутку ($Р_{чп}$)	Чистий прибуток за розрахунковий період / Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) за розрахунковий період * 100%	$Р\,чп = ЧП : ЧД \times 100\%$	Вказує на обсяг чистого прибутку, який генерує кожна гривня продажів.
Рентабельність чистих активів ($Р_{ча}$)	Чистий прибуток за розрахунковий період / Середня вартість сукупних активів за розрахунковий період – Середня вартість короткострокових зобов'язань за розрахунковий період * 100%	$Р\,ча = ЧП : \bar{А} - КЗ \times 100\%$	Характеризує ефективність використання активів підприємства.

Продовження таблиці 1.10

1	2	3	4
Рентабельність оборотного капіталу ($Р_{ок}$)	Прибуток від операційної діяльності за розрахунковий період / Середня вартість оборотних активів за розрахунковий період *100%	$Р\,ок = ПР\,од : ОА \times 100\%$	Показує суму прибутку, що припадає на 1 гривню оборотного капіталу підприємства.

Рентабельність сумарного капіталу ($Р_к$)	Чистий прибуток за розрахунковий період / Середня вартість сукупних активів за розрахунковий період * 100%	$Р к = ЧП : \bar{А} \times 100\%$	Характеризує загальний рівень прибутку, створеного всіма активами.
Рентабельність власного капіталу ($Р_{вк}$)	Чистий прибуток за розрахунковий період / Середня вартість власного капіталу за розрахунковий період *100%	$Р вк = ЧП : ВК \times 100\%$	Характеризує наскільки ефективно використовується власний капітал.

Джерело: узагальнено автором за даними [75].

Аналіз показників рентабельності – це потужний інструмент, який дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для отримання прибутку. Цей аналіз слід проводити регулярно, враховуючи особливості галузі, в якій працює підприємство, а також його розмір та циклічність діяльності.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «БАКАЙ-АГРО» було офіційно зареєстроване 29 липня 2002 року. Його унікальний ідентифікаційний код (ЄДРПОУ) – 32090095. Компанія належить повністю одному власнику – Гриню Володимиру Миколайовичу. Головний офіс компанії розташований у селі Біленьке Запорізького району Запорізької області, за адресою: вулиця Миколаївка, будинок 76.

Основна діяльність компанії полягає у вирощуванні зернових культур, таких як пшениця, ячмінь, кукурудза та інших. Крім того, компанія займається вирощуванням бобових культур (наприклад, гороху, сої) та олійних культур (соняшник, ріпак).

Додаткові види діяльності компанії включають:

- Вирощування інших культур: Це можуть бути різноманітні овочі, баштанні культури та інші рослини.
- Розведення свиней: Компанія займається розведенням свиней та виробництвом свинини.
- Допоміжна діяльність у рослинництві: Цей вид діяльності включає в себе різноманітні роботи, пов'язані з вирощуванням рослин, такі як обробка ґрунту, внесення добрив, захист рослин від шкідників та хвороб.
- Післяурожайна діяльність: Це комплекс робіт, які виконуються після збирання врожаю, таких як сушіння, очищення, зберігання та підготовка продукції до реалізації.
- Оптова торгівля зерном та іншими сільськогосподарськими продуктами: Компанія займається продажем вирощеної продукції, а також

закупівлею зерна, насіння та кормів для тварин у інших виробників для подальшої реалізації.

Таким чином, ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є багатопрофільним сільськогосподарським підприємством, яке займається вирощуванням різних сільськогосподарських культур, тваринництвом та торгівлею сільськогосподарською продукцією.

ТОВ «БАКАЙ-АГРО» – це сучасне сільськогосподарське підприємство, яке веде свою діяльність з 2002 року. Компанія спеціалізується на вирощуванні зернових, бобових та олійних культур, а також на розведенні свиней. Для ефективного управління фінансовими процесами в компанії використовується сучасне програмне забезпечення, яке охоплює всі основні аспекти діяльності, включаючи облік біологічних активів, обладнання, заробітної плати та інших операцій.

Географічне розташування компанії сприяє її успішній діяльності. Розташована в північній частині Запорізької області, в степовій зоні, компанія має доступ до родючих чорноземів та користується сприятливими кліматичними умовами для вирощування сільськогосподарських культур.

Матеріально-технічна база компанії представлена значною земельною ділянкою площею 1292 га, на якій розташовані всі виробничі потужності. Компанія має достатній статутний капітал для фінансування своєї діяльності.

Організаційно-правова форма компанії – товариство з обмеженою відповідальністю. Компанія є юридичною особою, має власний баланс, рахунок в банку, печатку та інші атрибути юридичної особи.

Система оподаткування компанії спрощена, що дозволяє знизити податкове навантаження. З 2002 року компанія є платником податку на додану вартість (ПДВ).

Підсумовуючи, ТОВ «БАКАЙ-АГРО» – це стабільне і динамічно розвивається сільськогосподарське підприємство, яке має значний досвід роботи на ринку. Завдяки сучасному обладнанню, ефективному управлінню та сприятливим природним умовам, компанія успішно розвивається і займає

лідируючі позиції на ринку сільськогосподарської продукції.

Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» здійснюється згідно:

– «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [38];
– Податковий кодекс України [48];
– «Про підприємництво» [76];
– «Про господарські товариства» [77];
– Національні положення (стандартів) бухгалтерського обліку;
– Інструкція про застосування Плану рахунків [78].

ТОВ «БАКАЙ-АГРО» має чітко визначену систему управління, яка спрямована на ефективну організацію виробничих процесів та досягнення поставлених цілей.

Вищий орган управління компанії – це директор. Саме директор відповідає за загальне керівництво підприємством, приймає стратегічні рішення, організовує роботу всіх підрозділів та представляє інтереси компанії перед третіми особами.

Виконавчим органом є голова ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Голова реалізує рішення директора, взаємодіє з державними органами та іншими організаціями, а також представляє компанію на переговорах і зустрічах.

Крім директора та голови, в компанії працюють інші фахівці, які відповідають за виконання конкретних завдань. Вони забезпечують безперебійну роботу виробництва, здійснюють оперативне управління, а також виконують інші функції, необхідні для ефективної діяльності підприємства.

Організаційна структура управління компанії побудована за лінійно-функціональним принципом. Це означає, що кожен працівник має чітко визначені обов'язки та підпорядковується одному керівнику, але при цьому може отримувати функціональні завдання від інших спеціалістів.

Структурні підрозділи ТОВ «БАКАЙ-АГРО»:

- Бухгалтерія: Відповідає за ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, розрахунок заробітної плати та інші фінансові операції.
- Відділ збуту: Займається реалізацією продукції підприємства, пошуком нових клієнтів та укладанням договорів.
- Господарський відділ: Очолюваний головним інженером та агрономом, відповідає за організацію виробничих процесів, технічне обслуговування обладнання, а також за виконання всіх сільськогосподарських робіт.

Така організаційна структура дозволяє ефективно розподіляти обов'язки між співробітниками, забезпечувати координацію їхньої роботи та досягати поставлених цілей.

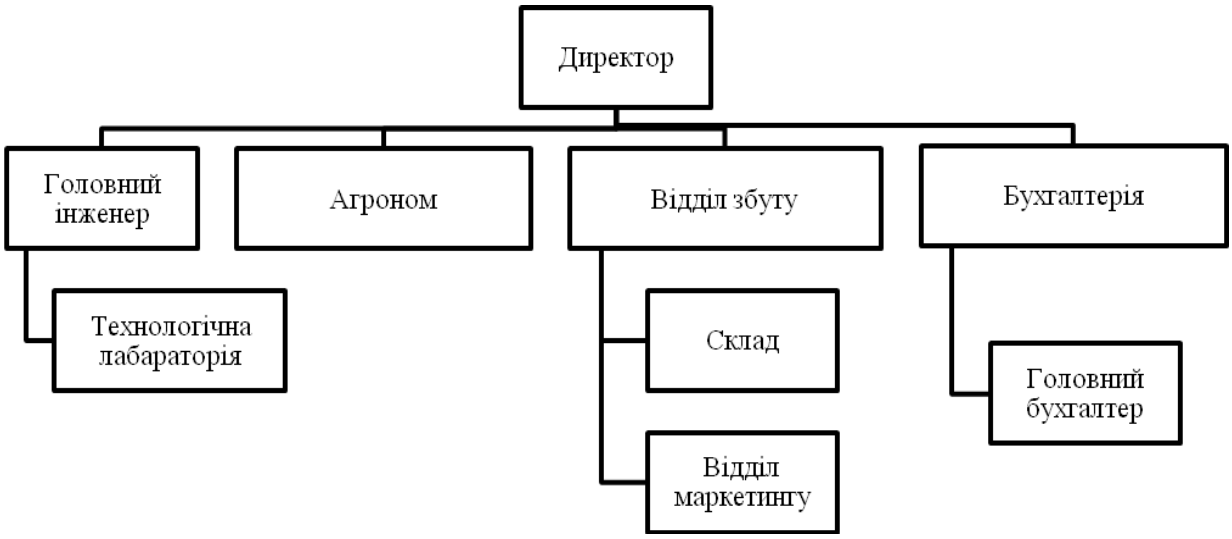

Рисунок 2.1 – Організаційна структура підприємства

Джерело: складено автором самостійно

Основні обов’язки керівників і провідних фахівців підприємства перераховано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Ключові обов’язки керівництва та провідних фахівців ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Посада	Обов’язки
Головний інженер	організація та контроль діяльність інженерної служби, якісне технічне обслуговування галузей та операцій; контроль за технічним станом машинотракторного парку;
Агроном	забезпечення виконання агротехнічних операцій, включаючи своєчасність і технологічну доцільність підготовки та обробітку ґрунту, використання добрив і засобів захисту рослин, насіннєвого матеріалу, збору урожаю тощо.
Завідуючий складом	забезпечення ефективної роботи складу; забезпечення схоронності товарноматеріальних цінностей.
Головний бухгалтер	ведення бухгалтерського обліку та оподаткування; безперервне відображення операцій та достовірна оцінка активів, капіталу та зобов'язань на основі журнально-ордерної форми обліку; розрахунок і сплата податкових платежів і внесків у позабюджетні фонди; здача звітності в контролюючі органи.

Джерело: складено автором самостійно

Земельний фонд ТОВ "БАКАЙ-АГРО" є основою для його діяльності. Компанія використовує земельні ділянки, які орендує у фізичних осіб (пайовиків) за спеціальними договорами. Цей підхід забезпечує стабільний доступ до землі та сприяє ефективному її використанню для вирощування сільськогосподарської продукції.

Земельні угіддя компанії поділяються на дві основні категорії:

- Сільськогосподарські землі: Це ділянки, які безпосередньо використовуються для вирощування сільськогосподарських культур. До них належать:
  - Рілля: Землі, які щорічно обробляються під посів сільськогосподарських культур.
  - Багаторічні насадження: Сади, виноградники та інші насадження, які плодоносять протягом багатьох років.
  - Сіножаті: Землі, на яких вирощують траву для сіна.
  - Пасовища: Землі, які використовуються для випасу худоби.
- Несільськогосподарські землі: Це всі інші землі, які не

використовуються безпосередньо для сільськогосподарського виробництва.

Таким чином, основним активом ТОВ "БАКАЙ-АГРО" є земельний фонд, який забезпечує стабільне виробництво сільськогосподарської продукції. Ефективне використання землі є ключовим фактором успішної діяльності компанії.

Розглянемо склад та структуру земельних угідь підприємства за 2018-2022 рр. (див. рис. 2.2).

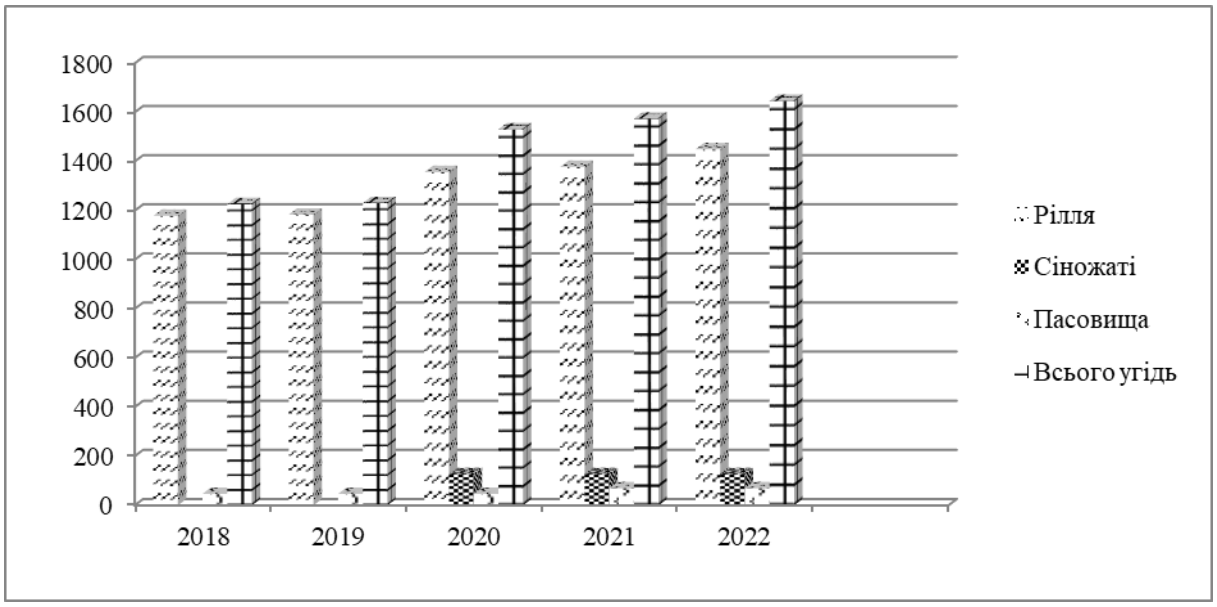

Рисунок 2.2 – Склад та структуру земельних угідь підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2018-2022 рр.

За останні п'ять років компанія "БАКАЙ-АГРО" значно розширила свої земельні володіння, збільшивши їх загальну площу на 416 гектарів. Найбільшу частину цих земель займає рілля, яка використовується для вирощування зернових, бобових та олійних культур, що є основним видом діяльності компанії. Пасовища, які займають меншу частку земельних угідь, використовуються для випасу худоби [79].

Розглянемо динаміку фінансово-економічних показників діяльності підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2020-2023 роки (табл. 2.2)

Таблиця 2.2 – Динаміка фінансово-економічних результатів діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Показники	Рік				Відхилення 2023 до 2020	
	2020	2021	2022	2023	абс. +;-	відн. %
Чистий дохід(виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	28125,4	29319,0	35346,0	39964,90	+11839,5	42,1%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	25267,8	20247,8	25724,5	31385,8	+6118	24,2%
Валовий прибуток	2857,5	9071,2	9621,5	8579,1	+5721,6	30%
Прибуток до оподаткування	2131,5	9694,5	7455,8	5 726,8	+3595,3	26,8%
Прибуток, тис. грн.	2131,5	9694,5	7455,8	5 726,8	+3595,3	26,8%

Аналіз фінансових результатів ТОВ "БАКАЙ-АГРО" за 2023 рік

Проведений аналіз фінансової діяльності підприємства ТОВ "БАКАЙ-АГРО" за 2023 рік виявив як позитивні, так і негативні тенденції.

Позитивні зміни:

- Зростання доходу від реалізації продукції: У 2023 році спостерігалося значне збільшення доходу від продажу продукції порівняно з попередніми роками. Це свідчить про підвищення попиту на продукцію підприємства та ефективність його збутової діяльності.
- Зростання чистого доходу від реалізації продукції: Незважаючи на зменшення валової продукції, чистий дохід від реалізації продукції збільшився. Це може бути пов'язано зі зміною структури продажу, збільшенням частки більш прибуткової продукції або зниженням витрат на збут.
- Зростання чистого прибутку у порівнянні з 2020 роком: Незважаючи на тимчасове зниження чистого прибутку у 2023 році порівняно з 2022 роком, у довгостроковій перспективі спостерігається позитивна динаміка. Це свідчить про загальну тенденцію до зростання прибутковості підприємства.

Негативні тенденції:

- Зменшення валового прибутку: У 2023 році спостерігається зниження валового прибутку порівняно з попереднім роком. Це пов'язано зі значним зростанням собівартості продукції внаслідок подорожчання мінеральних добрив, насіння, засобів захисту рослин та запчастин.
- Зменшення валової продукції: Зменшення обсягу виробленої продукції також негативно вплинуло на фінансові результати підприємства.

Незважаючи на деякі негативні фактори, такі як зростання собівартості продукції та зменшення валової продукції, загалом фінансова діяльність ТОВ "БАКАЙ-АГРО" у 2023 році можна оцінити як позитивну. Збільшення доходу від реалізації продукції та зростання чистого прибутку у довгостроковій перспективі свідчать про ефективність діяльності підприємства та його здатність адаптуватися до змінюваних ринкових умов.

Для кращого розуміння фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» аналізуємо показники ліквідності та платоспроможності за 2022-2023 роки згідно з табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Показники	Рік		Відхилення 2023 до 2022
	2022	2023	абс. +;-
Грошові кошти та їх еквіваленти	5 603,3	995,7	-4607,6
Запаси	24 143,9	17 838,2	
Дебіторська заборгованість -за товари,послуги, продукцію; -за розрахунками за бюджетом; -інша поточна дебіторська заборгованість	2305,7 - 1 848,5 457,2	4380,6 3 841,7 438,9 100,0	2074,9
Всього поточних зобов’язань	5 693,8	3 941,1	-1752,7
Всього оборотних активів	44 882,8	43 147,8	-1735
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,984	0,253	-0,731
Коефіцієнт покриття	7,883	10,948	+3,07

Для оцінки здатності підприємства своєчасно погашати свої

короткострокові зобов'язання було проведено аналіз коефіцієнтів ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності - цей показник демонструє, яка частина короткострокових боргів підприємства може бути погашена негайно за рахунок наявних готівкових коштів. За результатами розрахунків, у 2022 році коефіцієнт був вищим за нормативне значення, що свідчило про достатній запас готівки для погашення короткострокових зобов'язань. Однак, у 2023 році значення коефіцієнта знизилося, що може вказувати на деяке погіршення ліквідності.

Хоча високий коефіцієнт може здаватися ознакою фінансової стабільності, надмірна кількість готівки в обороті може свідчити про неефективне використання коштів. Грошові кошти, не інвестовані в оборотні або основні активи, не приносять прибутку. Отже, надто високий коефіцієнт може вказувати на те, що підприємство не використовує свої фінансові ресурси з максимальною ефективністю.

Коефіцієнт покриття - цей показник характеризує здатність підприємства погашати короткострокові зобов'язання за рахунок більш ліквідної частини оборотних активів. Аналіз показав, що протягом останніх двох років значення коефіцієнта значно перевищувало норму, що свідчить про високий рівень покриття короткострокових зобов'язань.

Хоча високий коефіцієнт покриття вказує на високу платоспроможність підприємства, надмірно високе значення може свідчити про неефективну структуру активів. Це означає, що значна частина коштів компанії "заморожена" в малоліквідних активах, які не приносять достатнього доходу.

Для оцінки фінансового потенціалу підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО» порядок розрахунку основних показників фінансової стійкості та стабільності представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Розрахунок основних показників фінансової стійкості та стабільності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Показники	Рік		Відхилення 2023 до 2022
	2022	2023	абс. +;-
Власні обігові кошти	39189,3	39206,7	17,4
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,873	0,909	0,036
Маневреність робочого капіталу	0,67	0,61	-0,06
Маневреність власних обігових коштів	0,143	0,025	-0,118
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	1,057	1,038	-0,019
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,723	0,774	0,051

Проведений аналіз фінансової діяльності ТОВ "БАКАЙ-АГРО" за 2022-2023 роки дозволив виявити ряд важливих тенденцій щодо динаміки оборотних активів та рівня фінансової стійкості підприємства.

У 2023 році спостерігалося зростання обсягу оборотних коштів підприємства. Це позитивна тенденція, оскільки більша кількість оборотних коштів забезпечує підприємству більшу маневреність і дозволяє оперативніше реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

Зростання коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними коштами цей показник свідчить про збільшення частки власних коштів, які використовуються для фінансування оборотних активів. Зростання цього коефіцієнта є позитивною тенденцією, оскільки вказує на підвищення фінансової стійкості підприємства.

Незважаючи на загальну позитивну динаміку, коефіцієнт маневреності робочого капіталу дещо знизився у 2023 році. Це означає, що частка власного капіталу, яку підприємство може вільно використовувати для фінансування своїх операцій, зменшилася.

Зменшення коефіцієнта забезпечення власними оборотними коштами запасів цей показник вказує на те, що для фінансування зростаючих запасів підприємство все більше залучає заборгованість. Незначне зниження цього коефіцієнта у 2023 році може свідчити про певний тиск на оборотні кошти підприємства.

Збільшення цього коефіцієнта є дуже позитивною тенденцією, оскільки вказує на те, що підприємство стає менш залежним від зовнішніх джерел фінансування і має більшу фінансову незалежність.

Одним з ключових показників господарської діяльності підприємства є надходження коштів від продажу продукції. Чим більший грошовий дохід від реалізації продукції, тим вищий прибуток, і навпаки. Високий рівень товарності дозволяє підприємству продати більше продукції за однакових умов.

Далі в таблиці 2.5 наведено величину товарної продукції та структура доходів від продажу продукції ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2020-2023 рр., тис. грн.

Таблиця 2.5 – Обсяги продукції рослинництва ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2020-2023 рр., тис. грн.

Показники	Рік				Відхилення 2023 до 2020
	2020	2021	2022	2023	абс. +;-
Пшениця озима	7064,6	12820,0	153,5	13793	+6728,4
Кукурудза та зерно	7769,1	6469,7	13379,4	10926	+3156,9
Соняшник	3082,2	4960,3	6722,8	3388,9	+306,7
Ячмінь озимий	2108,8	5069,0	13,2	19,8	-2089
Ріпак озимий	5517,5	-	10277,6	3258,1	-2259,4
Інша продукція	2583,3	-	4800,0	8579,1	+5995,8
Реалізація продукції	28125,4	29319,0	35346,5	39964,90	+11839,5

На рисунку 2.3 зображено структуру доходу від реалізації продукції рослинництва ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2020-2023 рр.

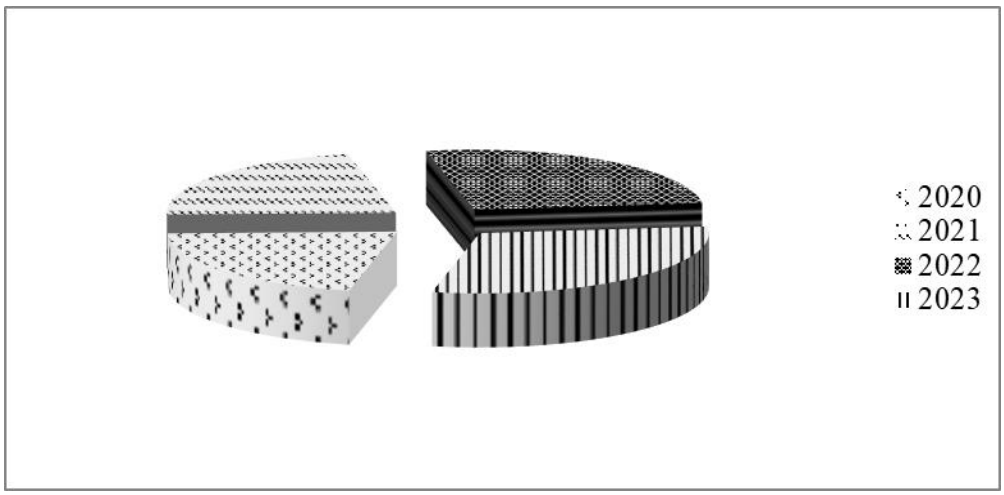

Рисунок 2.3 – Структура доходу від реалізації продукції рослинництва ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2020-2023 рр.

Протягом звітного періоду найважливішим продуктом в структурі товарної продукції ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є пшениця – 34,5%, кукурудза та зерно становить 27,3%. Меншу частку складають соняшник – 8,5%, ріпак – 8,2%, а ячмінь озимий – 0,49%. Товариство спеціалізується на вирощуванні зернових культур, з додатковим акцентом на інші однорічні та дворічні культури.

Оцінка стану майна та окремих частин ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2022-2023 рр. відображено у таблиці 2.6

Таблиця 2.6 – Оцінка стану майна і його окремих частин ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Показники	Рік		Відхилення 2023 до 2022	
	2022	2023	абс. +;-	відн. %
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи	36081,5	39890,6	3809,1	110,56
Основні засоби	36081,5	38895,7	2814,2	107,80
% всіх активів	44,57	48,04	3,47	-
II. Оборотні активи	44882,8	43147,8	-1735	96,13
Запаси	36973,8	37771,5	797,7	102,16

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5
Готова продукція	24143,9	17838,2	-6305,7	73,88
% до оборотних активів	53,8	41,34	-12,46	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, Послуги	-	3841,7	3841,7	100
% до оборотних активів	-	8,9	8,9	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1848,5	438,9	-1409,6	23,74
% до оборотних активів	4,1	1,02	-3,08	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	457,2	100,00	-357,2	21,9
% до оборотних активів	1,02	0,23	-0,79	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	5603,3	995,7	-4607,6	17,77
% до оборотних активів	12,5	2,31	-10,19	-
БАЛАНС	80964,3	83038,4	2074,1	102,56

За результатами 2023 року спостерігається значне зростання загального балансу ТОВ "БАКАЙ-АГРО" на 102,56%. Це свідчить про загальне розширення діяльності підприємства.

- Необоротні активи: Значне зростання необоротних активів, зокрема основних засобів, свідчить про інвестиції в розвиток виробництва та збільшення виробничого потенціалу підприємства. Це позитивна тенденція, яка сприятиме майбутньому зростанню.
- Оборотні активи: Незважаючи на загальне зростання балансу, обсяг оборотних активів дещо зменшився. Це пов'язано зі зменшенням обсягів готової продукції.
- Дебіторська заборгованість: Зростання дебіторської заборгованості позитивно вплинуло на обсяг оборотних активів, але водночас може свідчити про певний ризик неотримання коштів від дебіторів.
- Грошові кошти: Зменшення обсягу грошових коштів може бути пов'язане зі зменшенням обсягів реалізації та загальним погіршенням економічної ситуації.

Для забезпечення достовірності та повноти облікової інформації на підприємстві розроблена облікова політика. Цей документ визначає правила і

методи обліку, які використовуються на підприємстві. Особлива увага в обліковій політиці приділяється обліку доходів і фінансових результатів діяльності, оскільки саме ці показники відображають ефективність роботи підприємства [23].

Метою облікової політики є забезпечення одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, що є необхідною для всіх користувачів фінансової звітності для прийняття відповідних рішень [80].

Встановлена мета формування облікової політики досягається шляхом вирішення певних завдань, серед яких:

– достовірне відображення інформації у фінансовій звітності, необхідної для всіх груп користувачів, як зовнішніх, так і внутрішніх;

– орієнтація на досягнення ключових показників результативності за всіма основними напрямами діяльності;

– оптимізація оподаткування та елементів облікової політики, що впливають на податкові платежі [81].

Підприємство самостійно встановлює свою облікову політику з урахуванням специфіки своєї діяльності, інформаційних потреб основних користувачів фінансової звітності та обраної концептуальної основи.

На ТОВ «БАКАЙ-АГРО» затверджена облікова політика, яка діє відповідно до наказу №1 від 01.03.2012 року, і регламентує порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємства

Від правильно сформованої облікової політики залежать кінцеві результати діяльності суб’єкта господарювання та його подальша стратегія розвитку. Інформація про складові облікової політики щодо витрат, доходів та фінансових результатів представлена в таблиці 2.7.

Елементи облікової політики ТОВ «БАКАЙ-АГРО» розроблено відповідно до законодавства України, стандартів бухгалтерського обліку (П(С)БО) та специфіки аграрного сектору підприємства.

Таблиця 2.7 – Елементи облікової політики ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Складові облікової політики витрат	Спільні складові облікової політики	Складові облікової політики доходів та фінансових результатів
Перелік статей витрат діяльності	Основні документи з обліку витрат, доходів і фінансових результатів, порядок їх обробки	Перелік статей доходів діяльності
База розподілу загальновиробничих витрат	Субрахунки та аналітичні рахунки, необхідні для коректного відображення у обліку витрат, доходів і фінансових результатів	Спосіб вивчення ступеня завершеності робіт, послуг, дохід від використання і надання яких визначається за ступенем завершеності
Перелік та склад змінних, постійних, загальновиробничих витрат	Порядок віднесення доходів, витрат на фінансові результати (щомісяця, щоквартально)	Порядок розподілу чистого прибутку

Керівник ТОВ «БАКАЙ-АГРО» – Гринь Володимир Миколайович несе відповідальність за здійснення бухгалтерського обліку та документування всіх господарських операцій у первинних документах, збереження опрацьованих документів та звітності протягом встановленого терміну.

2.2 Синтетичний та аналітичний облік фінансових результатів підприємства

Фінансові результати становлять основу економічного розвитку підприємства та зміцнення його фінансових відносин. Зростання фінансових результатів створює фінансову основу самофінансування діяльності підприємства, досягнення екстенсивного відтворення. Вони пов’язані з ефективним управлінням активами та пасивами компанії, оскільки ці елементи складають основу отримання прибутку [82].

Активи, пасиви, основні засоби, запаси, готова продукція та дебіторська заборгованість є суттєвими елементами, що визначають загальний фінансовий стан підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського

обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» для обліку фінансових результатів призначено рахунки 7 класу «Доходи і результати діяльності», 9 класу «Витрати діяльності», і рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» [78].

Рахунок 79 «Фінансові результати» призначений для обліку й узагальнення інформації про фінансові результати діяльності підприємства.

На підприємстві ТОВ «БАКАЙ-АГРО» облік з цього рахунку ведеться з використанням відповідних субрахунків, що дозволяє детально відобразити різні сторони фінансових результатів. Ці результати безпосередньо пов'язані з активами та пасивами, котрі включаються до балансу з урахуванням ймовірності отримання або вибуття майбутніх економічних вигод та можливості їх достовірної оцінки.

Активи, зокрема основні засоби – матеріальні активи, що використовуються на підприємстві для виробництва, адміністративних цілей, надання послуг або здачі в оренду іншим особам, очікуваний термін служби яких перевищує один рік або один операційний цикл. Амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом.

Первинною документацією обліку основних засобів Товариства є:

– при придбанні, або безоплатному одержані : акти приймання-передачі, основних засобів; видаткова накладна, касовий чек, товарний чек;

– при введені в експлуатацію: акти приймання-передачі (внутрішнього переміщення), основних засобів;

– при списанні: акти списання основних засобів;

– при ремонті: акти приймання-передачі відремонтованих основних засобів.

Класифікація основних засобів та інших необоротних активів подана в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Класифікація основних засобів та інших необоротних

активів ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Номер групи	Назва та визначення	Бухгалтерська класифікація
1	2	3
3	Будівлі – земельні поліпшення, що складаються з несучих та огороджувальних або сполучених (несуче-огороджувальних) конструкцій, які утворюють наземні або підземні приміщення, призначені для проживання або перебування людей, розміщення майна, тварин, рослин, збереження інших матеріальних цінностей, провадження економічної діяльності	субрахунок 103
	Споруди – земельні поліпшення, що не належать до будівель і призначені для виконання спеціальних технічних функцій	субрахунок 103
	Передавальні пристрої – земельні поліпшення, створені для виконання спеціальних функцій з передачі енергії, речовини, сигналу, інформації тощо будь-якого походження та виду на відстань (лінії електропередачі, трубопроводи, водопроводи, теплові та газові мережі, лінії зв'язку тощо)	субрахунок 103
4	Машини й обладнання, з них:	субрахунок 104
	електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (у тому числі стільникові), мікрофони та рації, вартість яких перевищує 2500 грн	
5	Транспортні засоби	субрахунок 105
6	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	субрахунок 106
8	Багаторічні насадження	субрахунок 108
9	Інші основні засоби (усі ті, які не ввійшли до груп 2–8 та 12–15 ОЗ)	субрахунок 109
12	Тимчасові (нетитульні) споруди	субрахунок 113
13	Природні ресурси	субрахунок 114
14	Інвентарна тара	субрахунок 115
15	Предмети прокату	субрахунок 116

Кореспонденція рахунків до рахунку придбання основних засобів наведена в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Відображення кореспонденції рахунків господарських

операцій з придбання основних засобів ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		дебет	кредит	
1	Отримано основні засоби за договором постачання	152	631	4000,00
2	Відображено суму ПДВ, яка включена до вартості меблів	641	631	800,00
3	Проведено оплату за договором постачання	631	311	4800,00
4	Витрати на транспортування основних засобів	152	631	300,00
5	Відображено суму ПДВ у складі транспортних витрат	641	631	60,00
6	Витрати зі складання та встановлення основних засобів	152	661, 651	250,00
7	Проведено оплату транспортних послуг	631	311	360,00
8	Зарахування ОЗ до об'єктів основних засобів	10, 11	152	4550,00

Кореспонденція з обліку вибуття основних засобів відображено в наступній таблиці табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Відображення кореспонденції рахунків господарських операцій з вибуття основних засобів ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		дебет	кредит	
1	Сума зносу об’єкта	13	10	9600,00
2	Залишкова вартість	286	10	2400,00
3	Дохід від продажу виробничого ОЗ	680	712	2880,00
4	Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	712	641	480,00
5	Собівартість реалізанового ОЗ	943	286	2400,00
6	Віднесено на фінрезультат доходи від продажу виробничого ОЗ	712	791	2400,00
7	Віднесено на фінрезультат витрати від продажу виробничого ОЗ	791	943	2400,00

Аналітичний облік основних засобів на підприємстві ведеться по кожному об’єкту за допомогою інвентарних книг обліку руху основних засобів, якому присвоюється інвентарний номер, який зберігається для цього об’єкта на весь період його експлуатації. До малоцінних необоротних активів згідно з обліковою політикою товариства належать матеріальні активи, термін корисного використання яких перевищує один рік і вартістю менше 6000 грн.

Амортизація таких активів нараховується в розмірі 100% їх вартості в перший місяць використання

Відображення господарських операцій МШП представлено в табл. 2.11

Таблиця 2.11 – Відображення кореспонденції рахунків господарських операцій обліку з придбання та вибуття МШП ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	Придбання МШП за плату у постачальника	22	631
2	Відображено податковий кредит	641	631
3	Здійснено оплату одержаних МШП	631	311
4	Одержано МШП як внесок до статутного фонду	22	46
5	Збільшено статутний капітал на суму одержаних МШП	46	40
6	Відображення суми безоплатно одержаних МШП	22	745
7	Відображення суми МШП, виявлених у результаті інвентаризації	22	719
8	Вибуття МШП для виробництва продукції	23	22
9	Вибуття МШП для загальногосподарських потреб	91	22
10	Вибуття МШП для капітального будівництва	15	22
11	Вибуття МШП для забезпечення збуту продукції	93	22

ТОВ "БАКАЙ-АГРО" здійснює облік своїх активів та витрат відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Розглянемо детальніше, як на підприємстві обліковуються дебіторська заборгованість, запаси та витрати.

Дебіторська заборгованість

- Оцінка: Дебіторська заборгованість за послуги відображається в балансі за чистою реалізаційною вартістю. Це означає, що від суми заборгованості віднімається резерв під сумнівні борги, тобто та сума, яку підприємство вважає малоймовірною до відшкодування.
- Мета: Такий підхід дозволяє більш реалістично оцінити вартість дебіторської заборгованості та забезпечує своєчасне відображення можливих втрат від безнадійних боргів.

Запаси

- Оцінка: Запаси обліковуються за меншою з двох оцінок: первісною

вартістю або чистою вартістю реалізації. Це означає, що якщо ринкова вартість запасів знизилася, то вони переоцінюються до нижчої вартості.

- Вибуття: При випуску запасів у виробництво або їх продажу використовується метод середньозваженої собівартості. Це означає, що собівартість вибулих запасів визначається як середнє значення собівартості всіх запасів на складі.
- Списання: Запаси, які втратили свою економічну цінність, списуються з обліку і відображаються на позабалансовому рахунку.

Виробнича собівартість та витрати

- Складові виробничої собівартості: До виробничої собівартості продукції та послуг включаються прямі витрати (на матеріали, оплату праці) та загальновиробничі витрати (амортизація обладнання, орендна плата).
- Собівартість реалізованої продукції: Це сума виробничої собівартості проданих товарів та послуг, скоригована на нерозподілені постійні загальновиробничі витрати та наднормативні витрати.
- Витрати операційної діяльності: Витрати, які не відносяться безпосередньо до виробництва (адміністративні витрати, витрати на збут), визнаються витратами періоду і відображаються у звіті про фінансові результати.

Весь процес виробництва, від планування до реалізації, фіксується в бухгалтерському обліку. Це дозволяє контролювати витрати, оцінювати ефективність виробництва та формувати фінансові результати.

ТОВ "БАКАЙ-АГРО" застосовує загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку для оцінки своїх активів, визначення собівартості продукції та відображення фінансових результатів. Такий підхід забезпечує достовірність облікової інформації та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Кореспонденція господарських операцій обліку з оприбуткування й списання готової продукції ТОВ «БАКАЙ-АГРО» відображено в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Кореспонденція рахунків господарських операцій обліку з оприбуткування й списання готової продукції ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1	Оприбуткувано готову продукції рослиннцтва	27	231	47061,00
2	Відображено внутрішнє переміщення готової продукції рослинництва	27	27	1002,00
3	Оприбутковано безоплатно одержану готову продукцію рослинництва	27	719	2800,00
4	Оприбутковано лишки сільськогосподарської продукції, виявлені при інвентаризації	27	719	175,00
5	Списано продукцію сільськогосподарського виробництва	231	27	5000,00
6	Уцінено готову продукцію врожаю	946	27	720,00
7	Виявлено нестачу готової продукції рослинництва при інвентаризації	947	27	100,00
8	Безоплатно передано готову продукцію рослинництва	949	27	2000,00

Відображення кореспонденції рахунків господарських операцій обліку продажу готової продукції рослинництва ТОВ «БАКАЙ-АГРО» наведено в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Відображення кореспонденції рахунків господарських операцій обліку продажу готової продукції рослинництва ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1	Визнано дохід реалізованою готовою продукцією рослинництва	361	701	9000,00
2	Нараховані податкові зобов’язання з ПДВ	701	641	1500,2
3	Списано собівартість готової продукції рослинництва	901	27	7700,00
4	Включено дохід від реалізації готової продукції до фінансового результату	701	791	7500,00
5	Списано собівартість реалізованої готової продукції на фінансовий результат	791	901	7700,00
6	Отримано кошти за реалізовану продукцію	311	361	9000,00

Процес обліку фінансових результатів діяльності підприємства є досить складним і багатогранним. Для його систематизації та візуалізації часто використовують схеми, які відображають взаємозв'язки між різними видами доходів і витрат.

Схема, представлена на рисунку 2.4, демонструє детальну структуру обліку фінансових результатів за рахунком 79. Цей рахунок об'єднує інформацію про прибутки та збитки від усіх видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Такий підхід дозволяє отримати повну картину фінансового стану компанії і оцінити ефективність кожного напрямку її діяльності.

Особливу увагу приділяють субрахунку 791, на якому відображається кінцевий результат від основної діяльності підприємства. Саме цей показник дозволяє оцінити, наскільки ефективно компанія здійснює свою основну діяльність, тобто виробництво товарів або надання послуг. Аналізуючи дані цього субрахунку, можна зробити висновки про ефективність виробничих процесів, маркетингових стратегій та інших аспектів бізнесу.

Рисунок 2.4 – Субрахунки рахунку 79 «Фінансові результати» та їх визначення фінансових результатів підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Рахунок 79 "Фінансові результати" відіграє ключову роль в обліку діяльності будь-якого підприємства, оскільки саме на ньому відображається кінцевий результат роботи за певний період.

На дебет цього рахунку списуються всі витрати підприємства за звітний період. Це можуть бути як прямі витрати на виробництво, так і загальногосподарські витрати, а також нараховані податки, зокрема податок на прибуток.

На кредит рахунку відображаються всі доходи підприємства за звітний період. Ці доходи можуть бути отримані від реалізації продукції, надання послуг, інвестиційної та фінансової діяльності.

Таким чином, різниця між сумами на дебеті та кредиті рахунку 79 визначає чистий прибуток або збиток підприємства за звітний період.

Для більш детального розуміння того, як формується сальдо рахунку 79, необхідно розглянути його кореспонденцію з іншими рахунками обліку. Таблиця 2.14, яка містить інформацію про кореспондентські рахунки, дозволяє простежити рух коштів і отримати повну картину фінансових взаємовідносин підприємства.

Правильне відображення кореспонденції рахунків є запорукою точності фінансової звітності та надійності даних, які використовуються для аналізу фінансової діяльності підприємства.

- Порівнюючи доходи та витрати, можна визначити, наскільки прибутковою є діяльність підприємства.
- Аналізуючи кореспонденцію рахунків, можна виявити неточності та помилки в обліку, а також визначити напрямки для вдосконалення фінансового управління.
- Завдяки достовірній фінансовій інформації керівництво підприємства може приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку бізнесу,

інвестицій та інших аспектів діяльності.

Рахунок 79 "Фінансові результати" відіграє центральну роль в обліку фінансової діяльності підприємства. Аналіз кореспонденції цього рахунку з іншими рахунками дозволяє отримати повну картину фінансового стану компанії і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Таблиця 2.14 – Основні кореспонденції рахунка 79 «Фінансові результати»

Рахунок 79 «Фінансові результати» кореспондує			
рах.	за дебетом з кредитом рахунків:	рах.	за кредитом з дебетом рахунків:
23	«Виробництво»	44	«Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»
26	«Готова продукція»		
44	«Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»	70	«Доходи від реалізації»
70	«Доходи від реалізації»	71	«Інший операційний дохід»
90	«Собівартість реалізації»	72	«Дохід від участі в капіталі»
92	«Адміністративні витрати»	73	«Інші фінансові доходи»
93	«Витрати на збут»	74	«Інші доходи»
94	«Інші витрати операційної діяльності»	98	«Податок на прибуток»
95	«Фінансові витрати»		
96	«Втрати від участі в капіталі»		
97	«Інші витрати»		
98	«Податок на прибуток»		

Відображення кореспонденції рахунків господарських операцій від списання доходів та витрат до фінансового результату ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є обов’язковим етапом у бухгалтерському обліку, який дозволяє забезпечити прозорість фінансових потоків підприємства.

Кореспонденція рахунків відображає як доходи та витрати впливають на загальний фінансовий результат, а також дозволяє відстежувати ефективність різних видів діяльності (див. табл. 2.15).

Таблиця 2.15 – Відображення кореспонденції рахунків господарських операцій основної діяльностіТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		дебет	кредит	

1	2	3	4	5
1	Відображено дохід від реалізації насіння соняшнику врожаю 2023року	361	701	30000,00

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5
2	Відображено суму податкового зобов’язання з ПДВ	701	641	5000,00
3	Списано насіння соняшнику, яке реалізовано	901	27	18000,00
4	Надійшли на поточний рахунок кошти за реалізовану продукцію	31	361	30000,00

Для більш детального розуміння того, як відбувається облік господарських операцій на підприємстві, розглянемо кілька ключових рахунків, які використовуються в ТОВ "БАКАЙ-АГРО".

Рахунок 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками" цей рахунок призначений для обліку всіх розрахунків з клієнтами, які придбали продукцію, товари, роботи чи послуги у підприємства. Іншими словами, на цьому рахунку відображається заборгованість покупців перед підприємством.

- Субрахунок 361: Найбільш часто використовується субрахунок 361 "Розрахунки з вітчизняними покупцями", який відображає заборгованість внутрішніх клієнтів.

Рахунок 70 "Доходи від реалізації". На цьому рахунку узагальнюються всі доходи, отримані від продажу продукції, товарів, робіт та послуг. За допомогою субрахунків до рахунку 70 можна деталізувати структуру доходів.

- Основні субрахунки:
  - 701: Використовується для обліку доходів від продажу готової продукції.
  - 703: Використовується для обліку доходів від виконаних робіт та наданих послуг.

Рахунок 90 "Собівартість реалізації" цей рахунок призначений для обліку всіх витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції, товарів, робіт та послуг. Тобто, на цьому рахунку відображається вартість того, що було

продано.

- Особливості: На кредит рахунку 90 списуються суми, які потім переносяться на рахунок 79 "Фінансові результати" для визначення прибутку або збитку від реалізації.

Ці три рахунки тісно пов'язані між собою коли підприємство продає продукцію або послугу, на рахунку 70 відображається дохід від цієї операції, а на рахунку 36 - виникає дебіторська заборгованість покупця, одночасно з відображенням доходу на рахунку 70, на рахунку 90 списується собівартість проданої продукції або послуги.

Розглянуті рахунки є одними з найважливіших для обліку основної діяльності підприємства. За допомогою цих рахунків можна простежити весь цикл від виробництва продукції до її реалізації та отримання доходів. Правильне відображення господарських операцій на цих рахунках є необхідною умовою для складання достовірної фінансової звітності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень [50].

На рис 2.5 перераховано перелік субрахунків рахунку 90 «Собівартість реалізації», які використовуються на ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

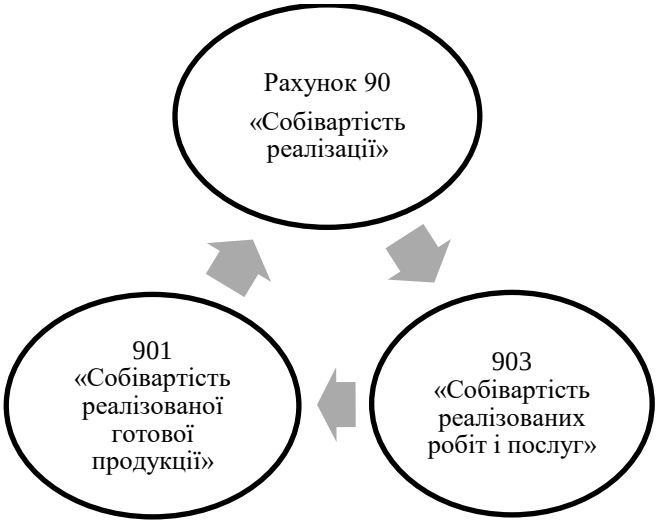

Рисунок 2.5 – Субрахунки рахунку 90 «Собівартість реалізації» на ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Рахунки класу «Витрати діяльності» використовуються для сумування інформації про витрати з операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, а також на витрати, пов’язані з запобіганням надзвичайним подіям та їх ліквідацією. Основні вимоги до визнання, складу та оцінки цих витрат викладені в П(С)БО 16 «Витрати» [52].

Ключові вимоги включать: визнання витрат, склад витрат, оцінка витрат, документування операцій.

В таблиці 2.16 відображено кореспонденцію рахунків формування витрат від основної діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Таблиця 2.16 – Відображення кореспонденції рахунків господарських операцій обліку витрат від діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1	2	3	4	5
1	Списано паливо на загальногосподарські потреби	92	203	5000,00
2	Нарахована заробітна плати адміністративному персоналу	92	66	40000,00

Продовження таблиці 2.16

1	2	3	4	5
3	Відображено суму нарахувань ЄСВ на фонд оплати праці адміністративному персоналу	92	65	8800,00
4	Відображено витрати на відрядження агронома з насінництва	92	372	1000,00
5	Комісія банку за зарахування коштів	92	311	400,00
6	Списано паливо, використане при реалізації продукції	93	203	960,00
7	Відображено суму уцінки насіння	946	208	600,0
8	Відображена сума нестачі запасних частин у складі витрат звітного періоду	947	207	300,0
9	Нараховано відсотки за користування короткостроковим кредитом банку	951	684	5600,00

Для більш детального відображення адміністративних витрат та пов’язаних з збутом продукції підприємства наведемо перелік операцій, котрі можуть виникнути на ТОВ «БАКАЙ-АГРО», використовуючи рахунки 92

«Адміністративні витрати» та 93 «Витрати на збут» (див. рис. 2.6).

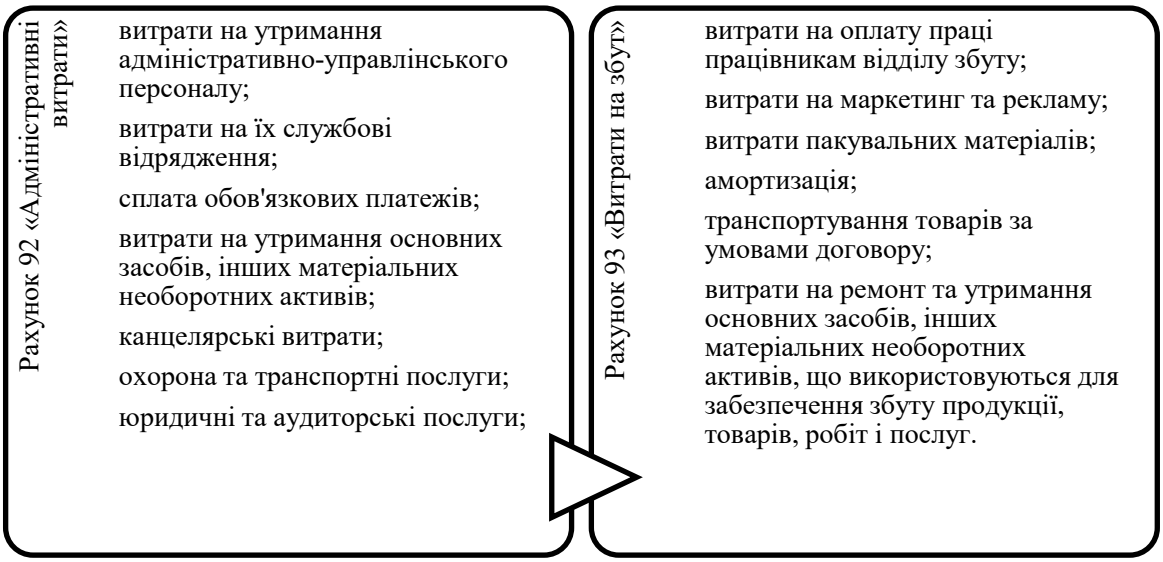

Рисунок 2.6 – Перелік можливих відображених операцій на рахунках 92 «Адміністративні витрати» та 93 «Витрати на збут» на ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Для точного відображення фінансової діяльності підприємства, всі господарські операції повинні бути правильно відображені в бухгалтерському обліку. Розглянемо, як взаємодіють різні рахунки в системі обліку ТОВ "БАКАЙ-АГРО" та як це впливає на формування фінансових результатів.

Взаємодія рахунків

- Рахунок 79 "Фінансові результати": Цей рахунок є своєрідним підсумковим рахунком, на якому відображається кінцевий результат діяльності підприємства за певний період. На дебет цього рахунку списуються всі витрати, а на кредит - всі доходи.
- Кореспонденція рахунку 79: Рахунок 79 взаємодіє з багатьма іншими рахунками, такими як:
  - 13 "Знос необоротних активів": відображає амортизацію основних засобів.
  - 20, 22, 28: відображають витрати на придбання матеріальних цінностей.

- 37, 39, 63, 65, 66: відображають різні види розрахунків з контрагентами.
- 90, 92, 93, 94: відображають різні види витрат на виробництво і реалізацію продукції.

- Рахунок 94 "Інші витрати операційної діяльності": Цей рахунок використовується для відображення витрат, які не відносяться безпосередньо до собівартості реалізації, адміністративних або витрат на збут.

В кінці звітного періоду всі доходи і витрати списуються на рахунок 79 "Фінансові результати". Різниця між сумами доходів і витрат визначає чистий прибуток або збиток підприємства.

Точність відображення всіх господарських операцій в обліку є критично важливою для формування достовірної фінансової звітності. Будь-які помилки або неточності в обліку можуть призвести до спотворення фінансових результатів і, як наслідок, до неправильних управлінських рішень.

В кінці кожного звітного періоду проводяться спеціальні бухгалтерські проводки, які дозволяють закрити всі рахунки доходів і витрат та перенести чистий прибуток або збиток на відповідні рахунки балансу.

Правильне ведення бухгалтерського обліку є основою для ефективного управління підприємством. Завдяки детальному аналізу рахунків і взаємозв'язків між ними, можна отримати повну картину фінансового стану підприємства і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Тому далі наведено порядок відображення показників за рядками Звіту про фінансові результати на підставі даних бухгалтерського обліку в таблиці 2.17.

Таблиця 2.17 – Облік формування фінансового результату ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023 рік

№	Показники	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт,послуг)	701, 703	791	39964,90
		(різниця між оборотом по кредиту 70 і дебету 70		

2	Собівартість реалізованоїпродукції (товарів, робіт, послуг)	791	901, 903	31385,8
3	Валовий прибуток (чистий дохід - собівартість)	701, 703 791	791, 901, 903	8579,1
		(різниця між оборотом по кредиту 791 і дебету 791		
4	Фінансовий результат відопераційної діяльності	791	441	8579,1
		(закриття 791 на 44)		
5	Інші доходи	74	793	2852,3
6	Інші витрати	793	97	
7	Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	(закриття 791, 792, 793 на 44)		5 726,8
8	Чистий фінансовий результат: прибуток	79	44	5 726,8

Наприкінці звітного періоду, після того як всі доходи та витрати підприємства відображені в обліку, визначається чистий прибуток (або збиток). Цей результат фіксується на рахунку 79 "Фінансові результати". Якщо підприємство отримало прибуток, то він переноситься на рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)". Тобто, нерозподілений прибуток - це той прибуток, який залишився в розпорядженні підприємства після закінчення звітного періоду і не був розподілений між власниками або використаний на інші цілі.

Рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)". Цей рахунок використовується для обліку нерозподіленого прибутку або непокритих збитків підприємства. Якщо підприємство отримало збиток, то він також відображається на рахунку 44, але вже з протилежним знаком.

Структура рахунку 44. Для більш детального аналізу руху нерозподіленого прибутку використовують субрахунки рахунку 44. Наприклад, на ТОВ "БАКАЙ-АГРО" можуть використовувати такі субрахунки:

- 441 "Прибуток нерозподілений": На цьому субрахунку відображається сума чистого прибутку, яка залишилася в розпорядженні підприємства після виплати дивідендів та інших розподілів.

- 442 "Непокриті збитки": На цьому субрахунку відображаються суми збитків, які не були покриті за рахунок прибутку попередніх періодів.
- Інші субрахунки: Можуть використовуватися додаткові субрахунки для відображення специфічних операцій, пов'язаних з нерозподіленим прибутком, наприклад, резерви на виплату дивідендів.

Рахунок 44 є важливим джерелом інформації для власників та керівництва підприємства. За даними цього рахунку можна:

- Оцінити фінансовий стан підприємства.
- Проаналізувати динаміку прибутковості.
- Приймати рішення щодо розподілу прибутку.
- Планувати інвестиції та розвиток підприємства.

Рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" відіграє важливу роль у системі бухгалтерського обліку. Він дозволяє відстежувати рух чистого прибутку, оцінювати фінансовий стан підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Інформація на субрахунках сприяє точному обліку та аналізу, що необхідно для прийняття обґрунтованих управлінських рішень (див. рис. 2.7).

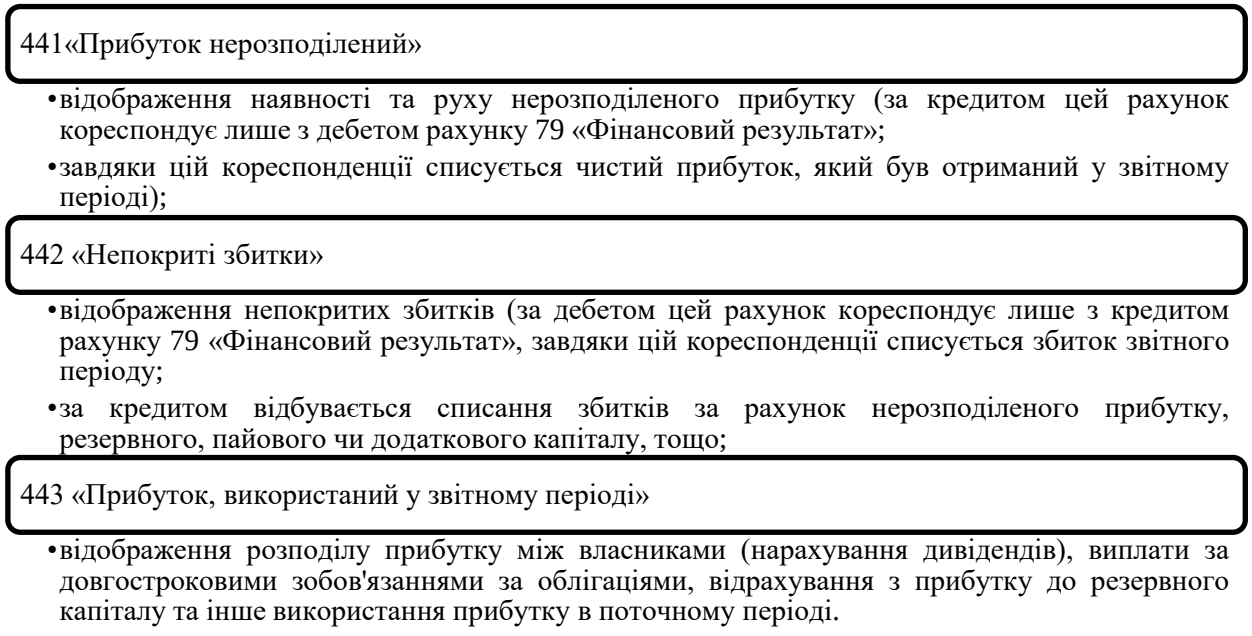

Рисунок 2.7 – Субрахунки рахунку 44 «Нерозподілені прибутки

(непокриті збитки)» на ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Рахунок 79 є ключовим засобом для узагальнення фінансових результатів діяльності підприємства, тоді як рахунок 44 забезпечує подальше використання цих результатів у процесі управління. Така система обліку дозволяє ефективно контролювати рух фінансових ресурсів і приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на розвиток підприємства.

Чистий дохід від реалізації продукції, товарів і послуг ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за попередній рік становив 39 964,9 тис. грн. Чистий прибуток підприємства був визначений у розмірі 5 726,8 тис. грн. Цей показник отримано шляхом зменшення валового прибутку та іншого операційного доходу на суми адміністративних і інших операційних витрат.

У підсумку чистий прибуток підприємства було відображено через бухгалтерське проведення. Це відбулося шляхом закриття рахунку 79 «Фінансові результати» з кореспондуючим кредитом на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

ТОВ «БАКАЙ-АГРО» протягом 2022-2023 років є платником єдиного податку четвертої групи, що звільняє підприємство від сплати деяких податків і зборів. Крім того, компанія не сплачує податок на прибуток, через що рахунок 98 «Податок на прибуток» у бухгалтерському обліку не використовується.

Таким чином, рахунок 79 «Фінансові результати» служить для обліку і узагальнення інформації про фінансові результати підприємства в межах його звичайної діяльності. На кредиті цього рахунку відображаються суми, що відповідають закриттю рахунків обліку доходів, а на дебеті – суми, що відповідають закриттю рахунків обліку витрат.

Оскільки ТОВ «БАКАЙ-АГРО» не використовує рахунки 8 класу Плану рахунків для обліку витрат, формування Звіту про фінансові результати (розділ ІІ «Елементи операційних витрат») здійснюється на основі вибірки даних із бухгалтерських операцій. Ці дані узагальнюються в аналітичних та синтетичних облікових регістрах. Узагальнена інформація разом із іншими

фінансовими показниками відображається в різних формах фінансової звітності.

Зокрема, у Бухгалтерському балансі за формою № 1 у розділі II «Оборотні активи» (код рядка 1100 «Запаси», зокрема код рядка 1103 «Готова продукція») містяться підсумкові дані щодо запасів підприємства на кінець звітного періоду. Звіт про фінансові результати за формою № 2 включає інформацію про чистий дохід від реалізації продукції (код рядка 2000) та собівартість реалізованої продукції (код рядка 2050), що дозволяє визначити фінансовий результат діяльності підприємства за звітний період.

Крім того, для аналізу та обліку застосовуються специфічні форми звітності. Наприклад, у «Звіті про площу та валовий збір сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду» (форма № 29 сг) зазначаються показники посівної та зібраної площі, а також дані про валовий збір сільськогосподарських культур.

Також підприємство складає «Звіт про основні економічні показники сільськогосподарських підприємств» (форма № 50 сг), де наведено інформацію про витрати на виробництво і реалізацію продукції, а також дані про надходження та вибуття продукції впродовж звітного періоду.

Цей підхід до обліку витрат і формування звітності забезпечує підприємству можливість відображати ключові показники своєї діяльності відповідно до вимог стандартів бухгалтерського обліку.

Для контролю нарахування ПДВ, пов’язаного з рухом сільськогосподарської продукції, використовується форма податкової звітності «Декларація з ПДВ», яка дає можливість перевірити податкові зобов’язання та податковий кредит з ПДВ.

Правильна організація аналітичного та синтетичного обліку разом із формуванням облікової політики є критично важливими етапами діяльності підприємства.

Вибір облікової політики впливає на структуру бухгалтерського обліку, а від цього залежить якість фінансової звітності та обґрунтованість

управлінських рішень.

Так, на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» різні форми фінансової, статистичної та податкової звітності забезпечують комплексне відображення результатів діяльності підприємства, включаючи доходи, витрати та фінансовий результат, що в сукупності впливає на загальну фінансову прозорість підприємства та прийняття управлінських рішень.

2.3 Шляхи удосконалення обліку фінансових результатів підприємства

Фінансовий результат є ключовим показником ефективності діяльності підприємства, який відображає його основні економічні досягнення, проблеми, сильні та слабкі сторони. Цей показник слугує основою для визначення шляхів удосконалення діяльності підприємства в умовах ринкової економіки.

Аналіз, проведений у попередніх розділах, демонструє, що в системі бухгалтерського обліку існує певна неоднозначність у визначенні фінансового результату. Це зумовлено такими факторами, як специфіка фінансового, податкового та управлінського обліку. Різниця в підходах до обліку та подання фінансових показників створює варіативність у методах їх відображення.

Для ефективного управління важливо, щоб бухгалтерія забезпечувала керівництво сільськогосподарського підприємства достовірною та актуальною інформацією, яка необхідна для прийняття обґрунтованих рішень і контролю за рухом готової продукції рослинництва. Це підкреслює важливість постійного вдосконалення бухгалтерського обліку в частині реалізації продукції та отримання прибутку.

ТОВ «БАКАЙ-АГРО» спеціалізується на виробництві готової продукції рослинництва та надає допоміжні послуги в сфері сільського господарства. З огляду на різноманітність напрямів діяльності підприємства, є доцільним запропонувати шляхи вдосконалення обліку фінансових результатів з

урахуванням специфіки кожного виду діяльності.

Для малих підприємств, до яких належить і ТОВ «БАКАЙ-АГРО», характерною особливістю регулювання бухгалтерського обліку є обов'язковість складання фінансової звітності у форматах, що передбачені для цієї категорії суб'єктів господарювання. Це сприяє оптимізації облікових процесів та їх відповідності чинним нормативам [83].

Фінансова звітність є невід'ємним елементом економічної діяльності будь-якого підприємства і виконує важливу функцію в процесі прийняття управлінських рішень. Для ТОВ «БАКАЙ-АГРО» покращення якості фінансової звітності є особливо актуальним завданням, адже це дозволяє забезпечити достовірність інформації, спростити процес її аналізу та зміцнити довіру зацікавлених сторін.

Зважаючи на вимоги банку щодо надання детальної інформації про доходи як основного, так і додаткових видів діяльності підприємства, доцільно запропонувати деталізацію окремих статей у Звіті про фінансові результати. Такий підхід дозволить не лише надати банку актуальні та точні дані, але й забезпечить більшу прозорість фінансових показників ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Деталізація статей у фінансовій звітності сприятиме швидшій і точнішій відповіді на запити банку, полегшить аналіз ефективності кожного напрямку діяльності підприємства та сприятиме ухваленню обґрунтованих управлінських рішень. Це, своєю чергою, допоможе підвищити загальну ефективність роботи підприємства і зміцнити його позиції на ринку.

Для сільськогосподарських підприємств до статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» можуть бути віднесені додаткові статті згідно з КВЕД 01.11, 01.19 та 01.61 підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО» (рис. 2.8).

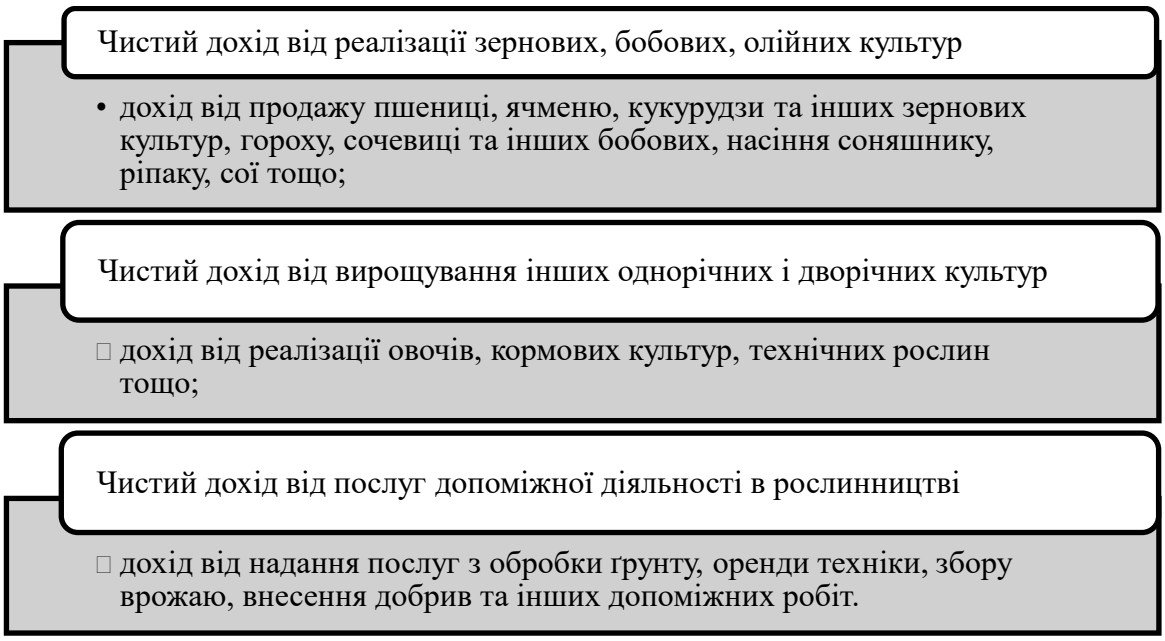

Рисунок 2.8 – Деталізація доходів від реалізації за видами КВЕД для ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Візуальне відображення деталізованого Звіту про фінансові результати наведено в Додатку Е. У цьому додатку показано, як виглядає деталізація доходів від реалізації за видами діяльності відповідно до КВЕД для ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Включення додаткових статей доходів від реалізації за видами КВЕД у Звіт про фінансові результати надасть можливість структурувати основні складові, які формують фінансовий результат підприємства. Такий підхід дозволить користувачам фінансової звітності отримувати більш точну й аналітичну інформацію, що стосується окремих напрямів діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Зокрема, це стосується таких видів, як вирощування зернових, олійних, бобових культур та інших сільськогосподарських продуктів.

Деталізація доходів за статтями не лише сприятиме підвищенню прозорості фінансових результатів, а й дозволить ефективніше оцінювати стан підприємства, а також результативність кожного напряму діяльності. Це є важливим кроком для розробки стратегії управління, оптимізації ресурсів і

прийняття обґрунтованих рішень для подальшого розвитку компанії.

Додатковим аспектом при впровадженні нових статей доходів є постійні зміни в податковому та бухгалтерському законодавстві, які вимагають від підприємств адаптації облікових процесів до нових умов. Часті оновлення нормативно-правової бази, зокрема в сфері податкової звітності та фінансового обліку, створюють додаткові труднощі при узгодженні існуючих систем бухгалтерського обліку з актуальними вимогами. Це вимагає гнучкості та постійного вдосконалення облікової політики підприємства, щоб забезпечити її відповідність сучасним умовам.

Важливою складовою вдосконалення облікової політики є запровадження постійного моніторингу змін у законодавстві, що дозволить своєчасно коригувати облікові процеси відповідно до нових вимог. Для цього доцільно використовувати різноманітні інформаційні ресурси та співпрацювати з юридичними консультантами. До таких ресурсів належать: Офіційний вебпортал Верховної Ради України, портал Міністерства фінансів України, офіційний сайт Державної податкової служби України, платформи юридичних та інформаційних систем, такі як Ліга:закон, Бухгалтер 911, Uteka.

Постійний моніторинг законодавчих змін є необхідним не лише для дотримання податкових і бухгалтерських вимог, а й для мінімізації ризиків шахрайства. Для цього важливо впроваджувати сучасні заходи безпеки, наприклад, шифрування даних за допомогою SQL Server TDE або AES, а також використовувати двофакторну аутентифікацію для захисту інформаційних систем.

Ще одним ключовим аспектом є оновлення застарілих програмних рішень на більш сучасні, які швидко адаптуються до змін законодавства та забезпечують автоматизацію бухгалтерських процесів. Це особливо актуально у контексті впровадження форми Звіту про фінансові результати з деталізацією доходів від реалізації за видами діяльності відповідно до КВЕД.

Сучасні програмні рішення дозволяють значно скоротити обсяги ручної роботи, що не лише підвищує точність даних, але й мінімізує ризик помилок.

Завдяки цьому забезпечується своєчасність і оперативність інформації, що необхідно для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. У таблиці 2.18 виокремлено основні платформи для автоматизації обліку витрат і доходів, які здатні забезпечити більш високу ефективність облікових процесів та відповідність сучасним вимогам.

Таблиця 2.18 – Сучасні програмні рішення для автоматизації обліку витрат і доходів в ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Програми	Xero	Дебет Плюс	Електронні таблиці Google або Microsoft Excel з додатковими функціями
Опис	Хмарне програмне забезпечення для бухгалтерії	Програмне забезпечення для обліку, підходить для малих і середніх підприємств	Використання таблиць з формулами та макросами для автоматизації обліку.
Можливості й характеристика	Автоматизація фінансових операцій, спрощення процесу генерації звітностей	Автоматизація фінансових процесів, простота ведення обліку	Використання таблиць з формулами та макросами для автоматизації обліку.
Переваги	Доступність з будь-якого пристрою	Конкурентні ціни, простота використання	Використання таблиць з формулами та макросами для автоматизації обліку.
Вартість	Від 7000 – 9000 на рік	Від 4000 – 6000 на рік	Безкоштовно. Якщо преміум версія від 4000 на рік
Економічний ефект від впровадження	Підвищення точності фінансових документів, зниження ризику помилок	Зниження витрат на бухгалтерський облік і підвищення точності фінансових даних	Економія на програмному забезпеченні

Придбання програмного забезпечення для автоматизації облікових процесів є важливим кроком для підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства. Для оцінки доцільності такого впровадження необхідно врахувати потенційні вигоди, витрати та рентабельність. Нижче наведено розрахунок економічної ефективності впровадження програмного забезпечення в ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

- Загальна вартість програмного забезпечення: витрати на впровадження

Xero та Дебет Плюс для автоматизації фінансових процесів становлять від 11 000,00 грн до 15 000,00 грн на рік.

- Потенційні збитки через відсутність автоматизації: у разі неприйняття відповідних заходів втрати можуть досягати 30 000,00 грн.

Розрахунок економічної вигоди:

- 30 000,00 грн – 11 000,00 грн = 19 000,00 грн.
- 30 000,00 грн – 15 000,00 грн = 15 000,00 грн.

Період окупності:

- 11 000,00 грн : 19 000,00 грн = 0,58 року (приблизно 6 місяців).
- 15 000,00 грн : 15 000,00 грн = 1 рік.

Рентабельність:

- ((30 000 : 11 000) – 1) × 100% = 172%.
- ((30 000 : 15 000) – 1) × 100% = 100%.

Розрахунки свідчать, що впровадження програмного забезпечення для автоматизації фінансових процесів є економічно виправданим. Період окупності становить від 6 до 12 місяців, а рентабельність варіюється від 100% до 172%, залежно від обраного рішення.

Окрім основних фінансових переваг, автоматизація сприяє підвищенню точності та прозорості фінансової звітності. Вона також дозволяє зменшити ризики шахрайства та помилок у бухгалтерському обліку, що є додатковим вагомим аргументом на користь її впровадження.

Додаткові заходи для запобіганню шахрайству та помилкам представлені на рис. 2.9.

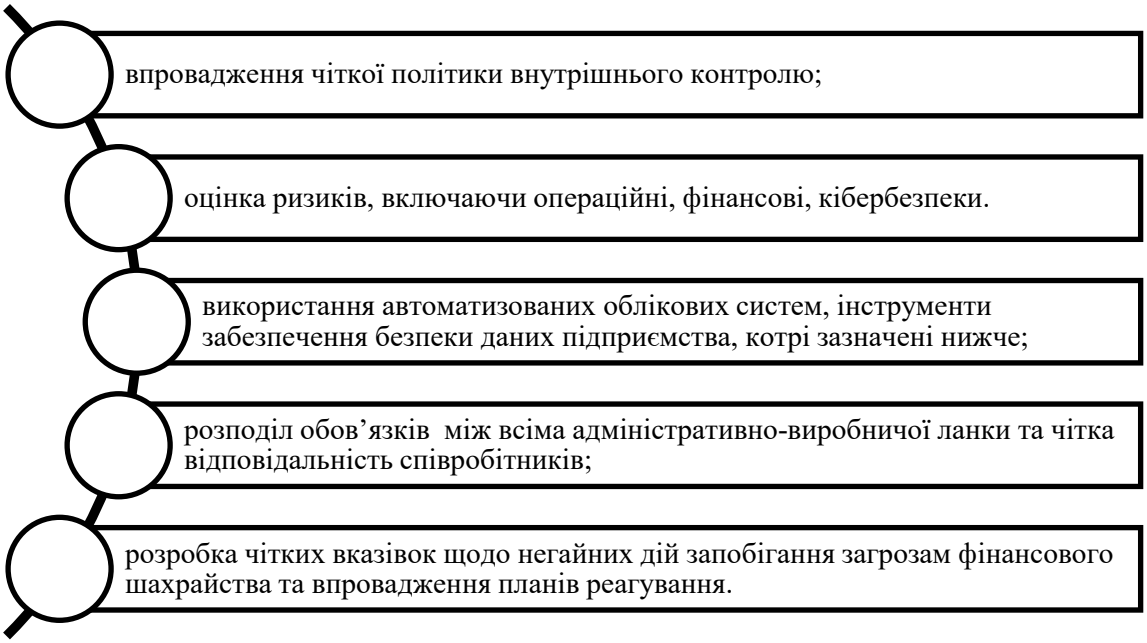

Рисунок 2.9 – Додаткові заходи безпеки для ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Впровадження вищезазначених основних та додаткових заходів для ТОВ «БАКАЙ-АГРО» значно знижує ризики витоку конфіденційних даних, несанкціонованого доступу та інших кіберзагроз. Завдяки шифруванню даних, двофакторній аутентифікації, оновленням програмного забезпечення може підтримувати високий рівень безпеки та уникнути значних фінансових втрат через кіберзагрози та порушення законодавства.

Додавання додаткових статей доходу від реалізації в Звіт про фінансові результати надасть більш повну та прозору інформацію про дохідну частину підприємства, покращить фінансове планування та дозволить тефективніше керувати фінансовими потоками.

Використання нових програмних забезпечень в облікових процесах знижить ризик помилок, сприятиме кращому контролю над витратами та доходами, підвищить швидкість обробки інформації. Крім того, вдосконалення практик бухгалтерського обліку допоможе ТОВ «БАКАЙ АГРО» адаптуватися до мінливих умов ринку, особливо це стосується волатильності. Це дозволить підприємству ефективно реагувати на зміни попиту та пропозиції, що в кінцевому підсумку підвищить її конкурентоспроможність.

РОЗДІЛ 3
АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

3.1 Аналіз динаміки і структури фінансових результатів підприємства

Аналіз динаміки та структури фінансових результатів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» дасть нам змогу оцінити його економічний стан, ефективність та рентабельність діяльності, перспективи зростання.

Аналіз фінансових результатів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» розпочнемо із загальної оцінки рівня та динаміки за період 2021-2023 рр. на основі інформації Бухгалтерського балансу (ф. № 1-м) та Звіту про фінансові результати (ф. № 2-м).

Отже, на основі даних звітностей проаналізуємо показники фінансових результатів діяльності сільськогосподарського підприємства за 2021-2022 роки, акцентуючи увагу на складі та структурі показників, які буде представлено в таблиці 3.1

Таблиця 3.1– Показники складу та структури фінансових результатів діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2022 рр.

Показники	Рік				Відхилення 2022 до 2021	
	2021		2022		абс. +;-	відн. %
	тис. грн.	п.в., %	тис. грн.	п.в., %		
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід (виручки) від реалізації продукції	29319,0	93,39	35346,0	96,05	6027	120,6
-інші операційні доходи	372,8	1,19	662,5	1,8	289,7	177,7
-інші доходи	1703,6	5,43	792,4	2,15	-911,2	46,51
Разом доходи	31395,4	100	36800,9	100	5405,5	117,22
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	20247,8	93,30	25724,5	88,93	5476,7	127,05

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6	7
-інші операційні витрати	941,5	4,34	1508,2	5,21	566,7	160,2
-інші витрати	511,6	2,36	1695,5	5,86	1183,9	331,4
Разом витрати	21700,9	100	28928,2	100	7227,3	133,3
Фінансовий результат до оподаткування	9694,5	-	7872,7	-	-1821,8	81,20
Податок на прибуток	-	-	-	-		
Чистий прибуток (збиток)	9694,5	-	7872,7	-	-1821,8	81,20

Виручка від реалізації продукції ТОВ «БАКАЙ-АГРО» збільшилась на 6027 тис. грн, що становить 120,6%, завдяки зростанню обсягів продажів. Інші операційні доходи також зросли на 289,7 тис. грн (177,7%), в той час як інші доходи зменшились на 911,2 тис. грн.

Собівартість реалізованої продукції порівняно з 2021 роком зросла на 5476,7 тис. грн (127,05%), що свідчить про зростання витрат на виробництво через більші обсяги продажів. Загалом, сукупні витрати підприємства збільшились на 7227,3 тис. грн (133,3%), зокрема інші операційні витрати зросли на 160,2%, а інші витрати - на 1183,9 тис. грн, що вказує на значне збільшення непрямих витрат, таких як адміністративні витрати, ремонт та обслуговування обладнання, охорона території, реклама тощо.

У 2021 році найбільшу частку у структурі витрат складав чистий дохід від реалізації продукції, який становив 93,39%. У наступному році цей показник зріс до 96,05%. Водночас, частка витрат у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилась на 7227,3 тис. грн. Найбільшу частину витрат у 2021 році складала собівартість реалізованої продукції (93,30%), інші операційні витрати (4,34%) та інші витрати (2,36%). У 2022 році собівартість реалізованої продукції зменшилась до 88,93%, натомість інші операційні витрати зросли до 5,21%, а інші витрати до 5,86%.

Хоча ТОВ «БАКАЙ-АГРО» збільшило дохід, значне зростання витрат призвело до зниження прибутку. Чистий прибуток за підсумками 2022 року знизився на 18,8%, що вказує на значне зниження результативності підприємства порівняно з 2021 роком.

Показники складу та структури фінансових результатів діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2022-2023 рр. представлені в наступній таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Показники складу та структури фінансових результатів діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2022-2023 рр.

Показники	Рік				Відхилення 2023 до 2022	
	2022		2023		абс. +;-	відн. %
	тис. грн.	п.в., %	тис. грн.	п.в., %		
Чистий дохід(виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	35346,0	96,15	39964,9	95,83	4618,9	113,1
-інші операційні доходи	662,5	1,80	1737,2	4,17	1074,7	262,2
-інші доходи	792,4	2,15	-	-	-792,4	-
Разом доходи	36800,9	100	41702,1	100	4901,2	113,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	25724,5	88,93	31385,8	87,24	9661,3	122,01
-інші операційні витрати	1508,2	5,21	1568,9	4,36	60,7	104,02
-інші витрати	1695,5	5,86	3020,6	8,40	1325,1	178,15
Разом витрати	28928,2	100	35975,3	100	7047,1	124,4
Фінансовий результат до оподаткування	7872,7	-	5 726,8	-	-2145,9	72,74
Податок на прибуток	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	7872,7	-	5 726,8	-	-2145,9	72,74

У 2023 році дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємстві досяг 39964,9 тис. грн., що на 4618,9 тис. грн. грн (на 113,1%) більше, ніж у 2022 році (35346,0 тис. грн). Операційний дохід збільшився, у 2023 році ці продажі досягли 1737,2 тис. грн, що на 1074,7 тис. грн більше ніж у 2022 році (662,5 тис. грн). У 2022 році найбільшу питому частку серед показників склала виручка від реалізації продукції, що становив 96,05%, а в наступному році – 95,83%.

Собівартість реалізованої продукції значно зросла і склала у 2023 році 31385,8 тис. грн., що на 9661,3 тис. грн. грн (122,01%) більше, ніж у 2022 році, причиною цьому є збільшення витрат на виробництво продукції. Загалом сукупні витрати підприємства зросли на 124,4% що перевищує темпи зростання доходів. Інші операційні витрати зросли на 104,02%, інші витрати

1325,1 тис. грн (178,15%). У 2023 році основну частку витрат становила собівартість реалізованої продукції – 87,24%, тоді як інші операційні витрати складали 4,36% (у минулому році 5,21%), а інші витрати – 8,40% (у минулому році 5,86%). Чистий прибуток у 2023 році досяг 5726,8 тис. грн, що також означає зменшення порівняно з 2022 роком (7872,7 тис. грн) на 27,26%.

Упродовж 2022-2023 рр. ТОВ «БАКАЙ-АГРО» зафіксовано зниження прибутку, незважаючи на зростання виручки. Це свідчить про перевищення зростання собівартості продукції над темпами зростання дохідної частини. Крім того, необхідно враховувати наслідки повномасштабної війни, котрі спостерігаються зниженням попиту на сільськогосподарську продукцію та зростання витрат через нестабільність. Тому важливо представити зміни у складі та структури фінансових результатів діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр. (див. рис. 3.1).

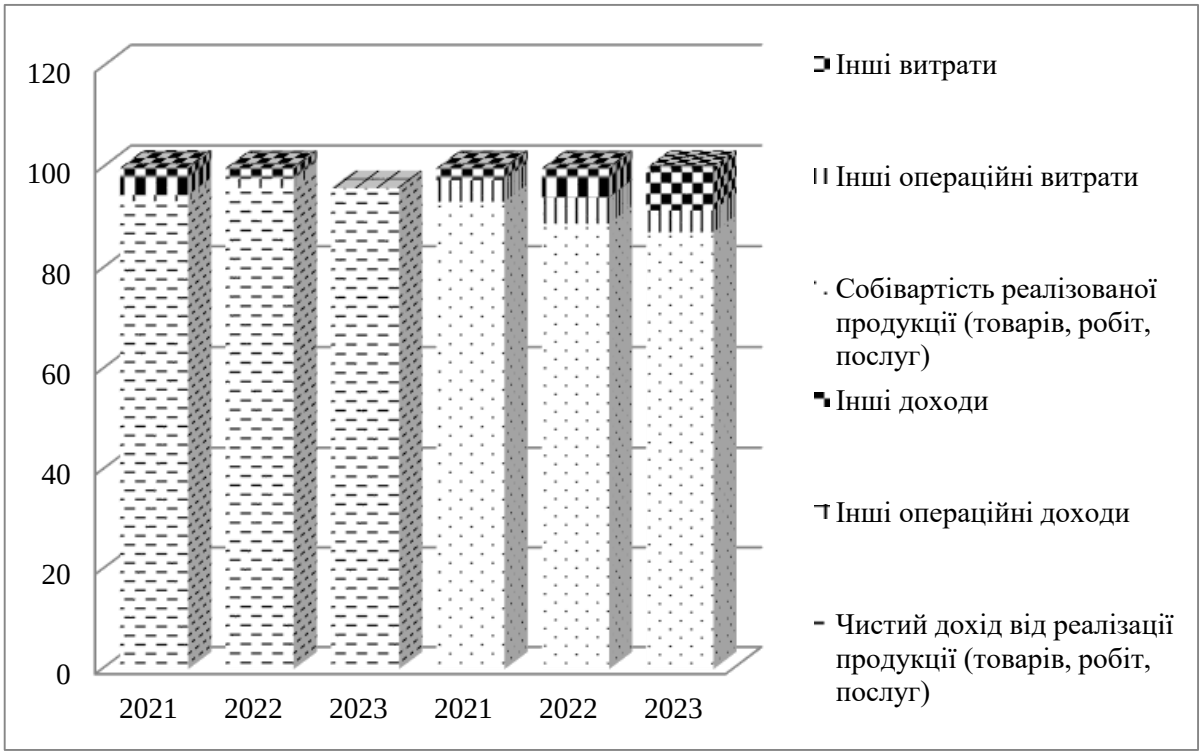
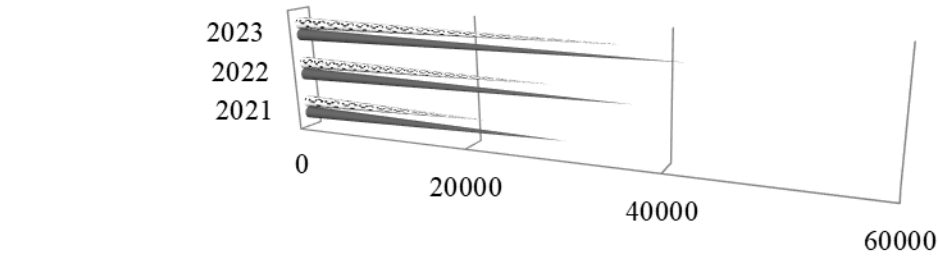

Рисунок 3.1 – Зміни у складі та структури доходів та витрат на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр.

Динаміка загальних доходів та витрат на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр. представлена на рисунку 3.2.

	2021	2022	2023
Витрати	21700,9	28928,2	35975,3
Доходи	30067,3	36800,9	41702,1

Рисунок 3.2 – Динаміка загальних доходів та витрат на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр.

Здійснивши порівняння показників складу та структури фінансових результатів діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр. спостерігається тенденція до зростання чистого доходу від реалізації продукції, собівартості та інших сукупних витрат, що у свою чергу вимагає оптимізації витрат, диверсифікації доходів, як стратегії управління ризиками. На рис. 3.3 графічне зображено зміни розміру прибутку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр.

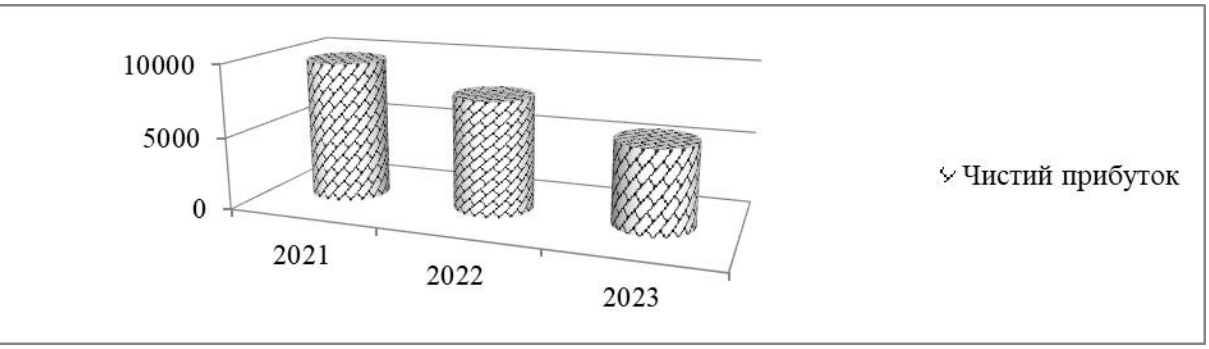

Рисунок 3.3 – Динаміка зміни розміру прибутку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр.

Отже, на підприємстві ТОВ «БАКАЙ-АГРО» ми спостерігаємо зниження фінансового результату упродовж 2021-2023 рр., чистий прибуток зменшився з 9694,5 тис. грн у 2021 році до 5726,8 тис. грн у 2023 році, тому є

необхідність вжити заходів щодо поліпшення фінансові ситуації на товаристві.

3.2 Факторний аналіз прибутку та показників рентабельності діяльності підприємства

Факторний аналіз прибутку та показників рентабельності є найважливішим етапом оцінки діяльності підприємства. Такий аналіз дозволить виявити основні чинники, що впливають на фінансові результати, і розробити напрями зростання фінансових результатів діяльності підприємства. У факторному аналізі фінансових результатів важливу роль відіграє зовнішній аналіз валового прибутку, який відображає ефективність основної діяльності. Методологія такого аналізу залежить від цілей і джерел інформації, що використовуються [84].

У таблиці 3.3 показано оцінку зміни прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр.

Таблиця 3.3 – Оцінка зміни прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр.

Показники	Рік			Відхилення			
				2022 до 2021		2023 до 2020	
	2021	2022	2023	абс. +;-	відн. %	абс. +;-	відн. %
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг)	29319,0	35346,0	39964,9	6027	120,56	4618,9	113,07
Собівартість реалізованої продукції	20247,8	25724,5	31385,8	5476,7	127,05	5661,3	122,01
Валовий прибуток	9071,2	9621,5	8579,1	550,3	106,1	-1042,4	89,17

При наведені вищезазначеної таблиці, як бачимо, спостерігається тенденція до спаду фінансового результату ТОВ «БАКАЙ-АГРО», це позначилося зростанням доходу від реалізації продукції та виробничої собівартості реалізованої продукції.

Основні фактори впливу на прибуток підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО» зображено на рис. 3.4.

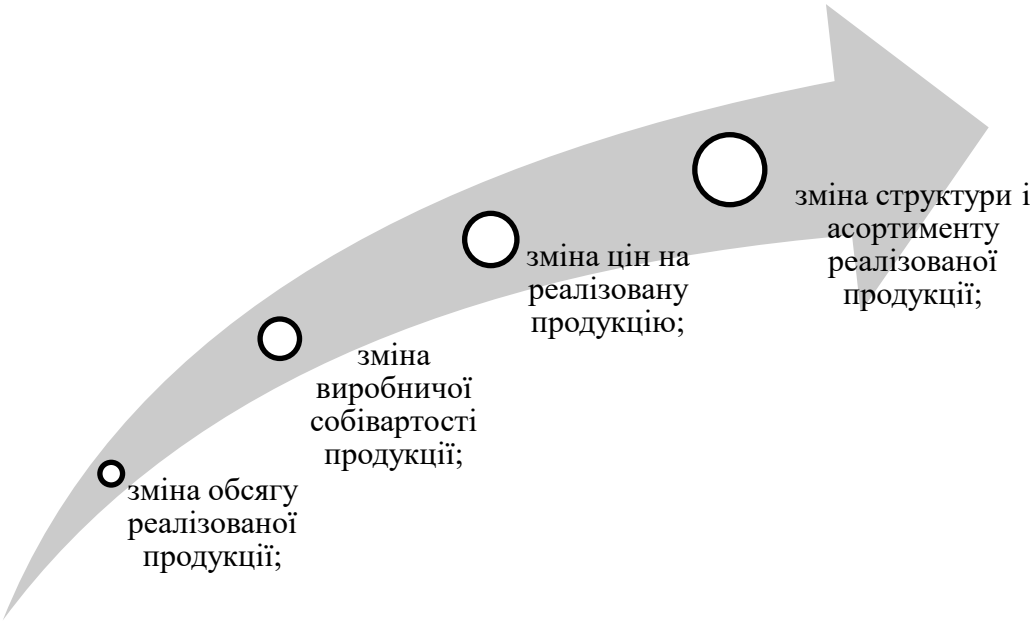

Рисунок 3.4 – Основні фактори впливу на прибуток підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО

Ми проведемо факторний аналіз прибутку ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2022 рр. та 2022-2023 рр., щоб комплексно проаналізувати та виявити можливості підвищення прибутковості.

Щоб розрахувати вплив змін обсягу реалізованої продукції за період 2021-2022 рр., необхідно валову величину прибутку помножити на коефіцієнт зміни чистої вартості доходу. Розрахунок виконується за формулами 3.1. та 3.2.

$$К2 = Свф : Сво, \quad (3.1)$$

де К2 – коефіцієнт зміни чистої вартості доходу;

Свф – собівартість фактична;

Сво – собівартість облікова.

$$Пвоб = Пво \times (К2 - 1), \quad (3.2)$$

де ΔПвоб – зміна валового прибутку;

Пво – початкова валова величина прибутку;

К2 – коефіцієнт зміни чистої вартості доходу.

К2 = 20247,8 : 29319,0 = 0,691;

Δ Пвоб = 9071,2 × (0,69 – 1) = -2812,07 тис. грн.

Потім ми обчислюємо зміну виробничої собівартості за період 2021-2022 рр. Для цього різницю між фактичним і базовим періодом витрат на 1 гривню реалізованої продукції слід помножити на фактичну суму доходу від реалізації продукції. Розрахунок виконується за формулою 3.3.

$$\Delta ПвСв = (Свф : Чдф - Сво : Чдо) \times Чдф, \quad (3.3)$$

де ΔПвСв – зміна виробничої собівартості;

Свф – собівартість фактична;

Сво – собівартість облікова;

Чдф – чистий дохід фактичний;

Чдо – чистий дохід обліковий.

ΔПвСв = (25724,5 : 35346,0 – 20247,8 : 29319,0) × 35346,0 = 1307,80 тис. грн.

Вплив зміни структури і асортименту реалізованої продукції на величину відхилення прибутку за період 2021-2022 рр. Розрахунок виконується за формулами 3.4. та 3.5.

$$К1 = Чдф : Чдо, \quad (3.4)$$

де К2 – коефіцієнт зміни чистої вартості доходу;

Чдф – чистий дохід фактичний;

Чдо – чистий дохід обліковий;

$$\Delta \text{Пвстр} = \text{Пво} \times (\text{К1} - \text{К2}), \quad (3.5)$$

де ΔПвстр – вплив зміни структури та асортименту на величину відхилення прибутку;

Пво – початковий валовий прибуток;

К1, К2 – коефіцієнт зміни чистої вартості доходу;

К1 = 35346,0 : 29319,0 = 1,206;

Δ Пвстр = 9071,2 × (1,206 – 0,691) = 4671,67 тис. грн.

Для визначення впливу зміни середньої ціни використовуємо індекс оптових цін, або сальдовий спосіб. Розрахунок виконується за формулою 3.6.

$$\Delta \text{Пв} = \Delta \text{Пвоб} + \Delta \text{Пвстр} + \Delta \text{ПвСв} + \Delta \text{Пвц}, \quad (3.6)$$

де ΔПв – загальна зміна прибутку;

ΔПвоб – зміна прибутку від обсягу реалізації;

ΔПвстр – зміна прибутку від структури і асортименту продукції;

ΔПвСв – зміна прибутку від собівартості;

ΔПвц – зміна прибутку від ціни.

Δ Пв = 550,30 – 2812,07 + 4671,67 + 1307,80 = 3717,70 тис. грн.

Аналізуючи результати розрахунків, вплив змін обсягу реалізованої продукції за період 2021-2022 рр. призвів до зниження прибутку товариства 2812,07 тис. грн., при цьому вплив зміни структури і асортименту реалізованої продукції зріс до 4671,67 тис. грн.

Проведемо факторний аналіз прибутку ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2022-2023 рр.

Коефіцієнт зміни чистої вартості доходу: К2 = 25724,5: 35346,0= 0,364;

Зміна валового прибутку: Δ Пвоб = 9621,5 × (0,364– 1) = - 6119,27 тис. грн.

Зміна виробничої собівартості: Δ ПвСв = (31385,8: 39964,90– 25724,5 : 35346,0) × 39964,90 = 2299,71 тис. грн.

Коефіцієнт зміни чистої вартості доходу: К1 = 39964,90 : 35346,0 = 1,13;

Вплив зміни структури та асортименту на величину відхилення прибутку: Δ Пвстр = 9621,5 × (1,131– 0,364) = 7379,69 тис. грн.

Загальна зміна прибутку: Δ Пв = - 1042,4 – 6119,27 + 2299,71 +7379,69 = 2517,73 тис. грн.

Аналіз отриманих розрахунків показує, що скорочення обсягу виробництва призвело до зменшення прибутку на 6119,27 тис. грн. У той же час, зміни структури і асортименту реалізованої продукції, зокрема збільшення частки рентабельних видів, сприяли зростанню валового прибутку 7379,69 тис. грн. загалом ТОВ «БАКАЙ-АГРО» може розглядати потенційні можливості підвищення оптової ціни сільськогосподарської продукції, збільшення обсягів реалізації сільськогосподарської продукції. У зв’язку з цим, перейдемо до показників рентабельності, які демонструють відносну міру прибутковості діяльності підприємства, зокрема рентабельність активів, рентабельність продажів, рентабельність операційної діяльності, економічна та фінансова рентабельність.

На основі даних фінансової звітності (форми № 1-м, 2-м) підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр. розрахуємо та проаналізуємо в динаміці основні показники рентабельності.

Розрахунок та аналіз показників рентабельності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр. подана в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Розрахунок та аналіз показників рентабельності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр.

Показники	Рік			Відхилення	
				2022 до 2021	2023 до 2020
	2021	2022	2023		

				абс. +;-	відн. %	абс. +;-	відн. %
1	2	3	4	5	6	7	8
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	29319,0	35346,0	39964,9	6027	120,6	4618,9	113,1
Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	9071,2	9621,5	8579,1	550,3	106,1	-1042,4	89,2
Собівартість реалізованої продукції	20247,8	25724,5	31385,8	273,3	103,2	5661,3	122,0
Прибуток до оподаткування, тис. грн.	9694,5	7872,7	5 726,8	-2238,7	76,9	-1729	76,8
Прибуток від операційної діяльності	8502,5	8775,8	7463,2	273,3	103,2	-1312,6	85,0
Витрати операційної діяльності, тис. грн.	21189,3	27232,7	32954,7	6043,4	128,5	5722	121,0
Чистий прибуток, тис. грн.	9694,5	7872,7	5726,8	-2238,7	76,9	-1729	76,8
Середньорічна вартість активів, тис.грн.	52965,0	70572,3	82001,4	17607,2	133,2	11429,1	116,2
Середня вартість короткострокових зобов’язань, тис.грн.	3959,25	4379,95	4817,5	420,7	110,6	437,5	110,0
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	45768,9	54576,9	61408,3	8807,9	119,2	6831,4	112,5
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	18233,5	26127,9	37488,6	7894,4	143,3	11360,7	143,5
Середньорічна вартість матеріальних оборотних активів, тис. грн.	28122,8	40850,7	44015,3	12727,9	145,3	3164,7	107,8
Рентабельність активів, %	18,30	11,16	= 6,98	-7,14	60,98	-4,18	62,54

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Загальна (економічна) рентабельність, %	20,91	11,75	7,03	-9,16	55,95	-4,72	59,83

Фінансова рентабельність, %	21,18	14,43	9,33	-6,75	68,13	-5,1	64,66
Рентабельність реалізації, %	30,94	27,22	21,47	-3,72	87,98	-5,75	78,88
Рентабельність операційної діяльності,%	47,88	30,60	18,25	-17,28	63,91	-12,35	59,64

Динаміка показників рентабельності підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО» представлена на рис. 3.5.

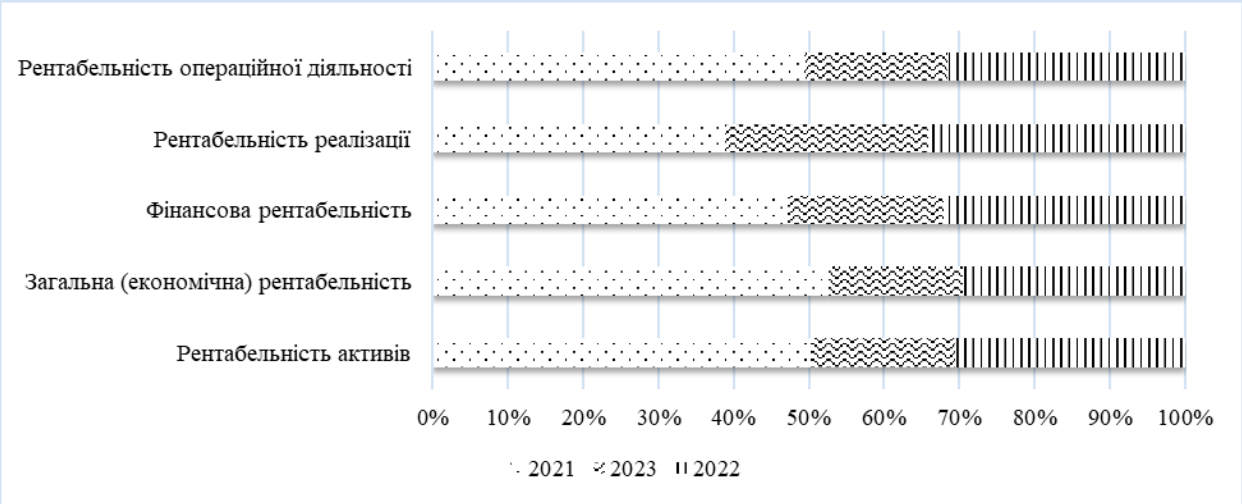

Рисунок 3.5 – Динаміка показників рентабельності підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2021-2023 рр.

З даних таблиці видно, що всі показники рентабельності діяльності підприємства за досліджуваний період змінилися. Рентабельність активів зменшилась з 18,30 до 6,98%. Економічна рентабельність у 2021 році склала 20,91%, протягом наступних років є тенденція до зменшення, у 2023 році показник склав 7,03%. Фінансова рентабельність у порівняні 2023 року та 2021 року знизилась до 9,33%. Найбільший відсоток рентабельності реалізації спостерігається упродовж 2021 року – 30,94%, вже у 2023 році рентабельність склала 21,47%. Рентабельність операційної діяльності також знизилась від 47,88% у 2021 році до 18,25 за 2023 рік.

На графіку 3.5 показано зміни показників рентабельності підприємства ТОВ «БАКАЙ-АГРО», що дозволяє порівняти ефективність діяльності упродовж 2021-2023 рр. У цілому, показники рентабельності активів, реалізації, операційної діяльності та економічної рентабельності й фінансової рентабельності мають тенденцію до зниження. Це свідчать про необхідність удосконалення стратегій управління виробничими витратами та оптимізації використання активів для досягнення більш стійкого фінансового результату.

Факторами першого порядку є показник чистого прибутку і середньорічна вартість власного капіталу. Тому проведемо факторний аналіз рентабельності діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за періоди – 2021-2022 рр. та 2022-2023 рр. Результати представлені далі.

Вплив зміни прибутку визначається як різниця між базовою рентабельністю, скоригованою на фактичний прибуток. Розрахунок виконується за формулою 3.7.

$$\Delta \text{РВКП} = \text{РВК1} - \text{РВК0} \times 100 - 100, \quad (3.7)$$

де ΔРВКП – зміна рівня валового капіталу підприємства;

РВК1 – рівень валового капіталу на кінець звітного періоду;

РВК0 – рівень валового капіталу на початок звітного періоду

Δ РВКП = (7872,7:45768,95) х 100 + 21,18= 38,38

Вплив зміни вартості власного капіталу як різницю між фактичним значенням рентабельності та її скоригованим значенням. Розрахунок виконується за формулою 3.8.

$$\Delta \text{РВКВК} = \text{РВК1} - \text{РВК1}, \quad (3.8)$$

де ΔРВКП – зміна рівня валового капіталу підприємства;

РВК1 –рентабельність власного капіталу за звітний період;

РВК0 – рентабельність власного капіталу за попередній період або планове

значення.

Δ РВКВК = 14,43– (7872,7:45768,95) х 100 - 21,18= -23,95;

Перевірка розв'язку: 38,38– 23,95= 14,43.

Проведемо факторний аналіз рентабельності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2022-2023 рр.

Вплив зміни прибутку: Δ РВКП = (5726,8:54576,85)х 100 + 14,43= 24,92;

Вплив зміни вартості власного капіталу:ΔРВКВК=9,33– (5726,8:54576,85) х 100 - 14,43= -15,59;

Перевірка розв'язку: 24,92 – 15,59 = 9,33.

Таким чином, факторний аналіз за 2021-2023 роки показав, що збільшення середньорічної величини власного капіталу з 2021 року до 2023 року від 45768,95 тис. грн. до 61408,25 тис. грн. призвело до зниження показника рентабельності періодом 2021-2022 рр. на 23,95%, та 2022-2023 рр. на 15,59%.

Вплив зміни прибутку уздовж 2021-2022 років склав 38,38%, 2022-2023 років 24,92% причиною цьому є те, що чистий прибуток зменшився з 9694,5 тис. грн. до 5726,8 тис. грн.

Так, виходячи з даних за 2022-2023 роки, можна зробити висновок, що на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» склалась невтішна ситуація. В результаті їх діяльності загальний вплив на рентабельність діяльності становить -10,33%, що свідчить про погіршення фінансових результатів і потребує термінового впровадження заходів щодо зростання фінансових результатів діяльності підприємства.

3.3 Напрями зростання фінансових результатів діяльності підприємства

Фінансові результати відображають багатопланову систему економічних

зв’язків на сучасному етапі розвитку суспільства, що впливає на конкурентоздатність продукції підприємства. На багатьох агропідприємствах України не має чітко сформованої політики управління фінансовими результатами, що негативно впливає на розвиток виробничого процесу та результати діяльності. Саме виважена політика управління фінансовими результатами дозволить максимізувати прибуток підприємства та покращити його фінансовий стан [85].

Прибуток є важливим узагальнюючим показником, який відображає фінансові результати діяльності аграрного підприємства. Розмір отриманого прибутку впливає на формування оборотних коштів, виконання зобов’язань перед бюджетом і партнерами, платоспроможність, а також на виділення коштів для виплати заробітної плати.

У величині прибутку знаходять відображення всі аспекти діяльності суб’єкта господарювання: техніка і технологія, якість продукції, організація виробництва та управління, галузеві та інші специфічні особливості сільського господарства [86].

У минулому підрозділі 3.2 наведено розрахунки факторних аналізів прибутковості та рентабельності, кожен з яких дозволяє виділити ключові фактори впливу на формування фінансових результатів, а також надати повну оцінку ступеня їхнього впливу. Результати аналізу слугуватимуть нам основою для створення рекомендацій, які спрямовані насамперед на ліквідацію виявлених негативних впливів та використання виявлених резервів з метою зростання фінансових результатів діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Основні напрямки зростання фінансових результатів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» наведено на рис. 3.6.

Рисунок 3.6 – Основні напрямки зростання фінансових результатів ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Ключовими напрямками підвищення ефективності діяльності підприємства, що відображається як на валовому, так і на чистому прибутку є оптимізація витрат, удосконалення управління ресурсами, підвищення рентабельності.

Основні заходи запровадження оптимізації витрат наведено на рис. 3.7

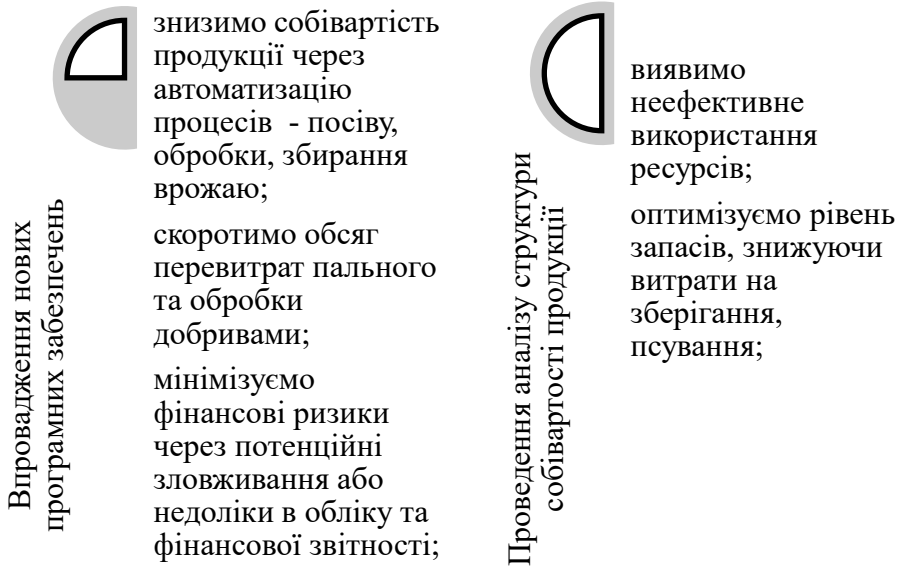

Рисунок 3.7 – Заходи оптимізації витрат на ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Основним показником оптимізації витратної частини є зниження найбільшої частки витрат, для ТОВ «БАКАЙ-АГРО» це собівартість продукції.

Для пошуку резервів з метою зменшення собівартості продукції проведено аналіз структури собівартості продукції та наведено класифікацію найважливіших статей. До них відносяться:

– витрати на придбання насіння, добрив та інших засобів боротьби зі шкідниками, паливо;

– витрати на амортизацію техніки, будівель, обладнання, які залучені у процес вирощування та збирання врожаю.

Зменшення першої статті можна виконати за допомогою нових програмних забезпечень Дебет Плюс та Xero, котрі автоматизують основні процеси підприємництва – спрощення бухгалтерського обліку, управління фінансами, складання звітностей. Друга стаття – це продаж або надання в тимчасову оренду неефективного обладнання для зменшення витрат на амортизацію.

Наступний напрямок – збільшення фінансового результату підприємства. Ключові заходи зображено на рис. 3.8

Рисунок 3.8 – Основні заходи збільшення доходу на ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Збільшення питомої ваги продукції та її збуту можна реалізувати на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за допомогою використання виявлених резервів збільшення продукції через новітні програми. Які дозволяють знизити собівартість продукції, наслідком цього є збільшення обсягів продукції, підвищення можливості її збуту, укладання нових угід та співпраця з різними постачальниками на внутрішньому та міжнародному ринків.

Збільшення обсягів збуту досягається за рахунок спеціального каналу для потенційних клієнтів, бонусів і знижок. Постійна наявність продукції, стабільність постачання, збільшення попиту на сезону продукції можливе завдяки збільшенню врожайності та контролю за умовами зберігання продукції. Наявний обсяг продукції забезпечує надійність і довгострокові відносини з клієнтами, а також можливість встановлювати більш вигідні ціни на свою продукцію.

Пошук нових партнерів і клієнтів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» починається з того, що необхідно дослідити місцеві ринки збуту, щоб визначити клієнтуру і зрозуміти найбільший попит. Основні ринки збуту зернових, бобових та олійних культур в Україні під час війни: торговельні дистриб'ютори та оптові бази, переробні підприємства, млини, олійні та комбікормові заводи, органічні ринки, експортні ринки Європейського союзу, Близького Сходу та Азії (Туреччина, Індія, Китай, Арабські Емірати) .

Доцільним буде прийняття участі в різноманітних виставках, ярмарок та форумів, що дозволить знайти потенційних партнерів та обговорити майбутні умови співпраці. Більш детально ознайомитися з переліком національних та міжнародних аграрних заходів можна на сайті Української зернової асоціації. Окрім цього, можемо розглянути можливість партнерства з іншими агропідприємствами для спільної реалізації продукції, включаючи спільне зберігання, транспортування, збуту продукції. Це дозволить знизити не лише витрати, але знайти додаткові ринки збуту, що у наслідку й збільшити обсяги реалізації.

Для залучення аудиторії необхідно вдосконалити рекламну діяльність

ТОВ «БАКАЙ-АГРО» шляхом створення соціальних мереж та інших інтернет-ресурсів підприємства. Серед його переваг – скорочення та спрощення комунікації з клієнтами, моніторинг конкурентів та зміна стратегії продажів продукції, як результат підвищення конкурентоспроможності.

Третій напрямок, підвищення рентабельності здійснюється за рахунок комплексних заходів, які вищезазначені. Оскільки, прибуток збільшуються у випадку зниження витрат, саме це безпосередньо збільшує рентабельність підприємства.

Останній напрямок зростання фінансових результатів є управління ризиками. ТОВ «БАКАЙ-АГРО» стикається з особливими ризиками, які значно впливають на функціонування підприємства (див. рис. 3.9).

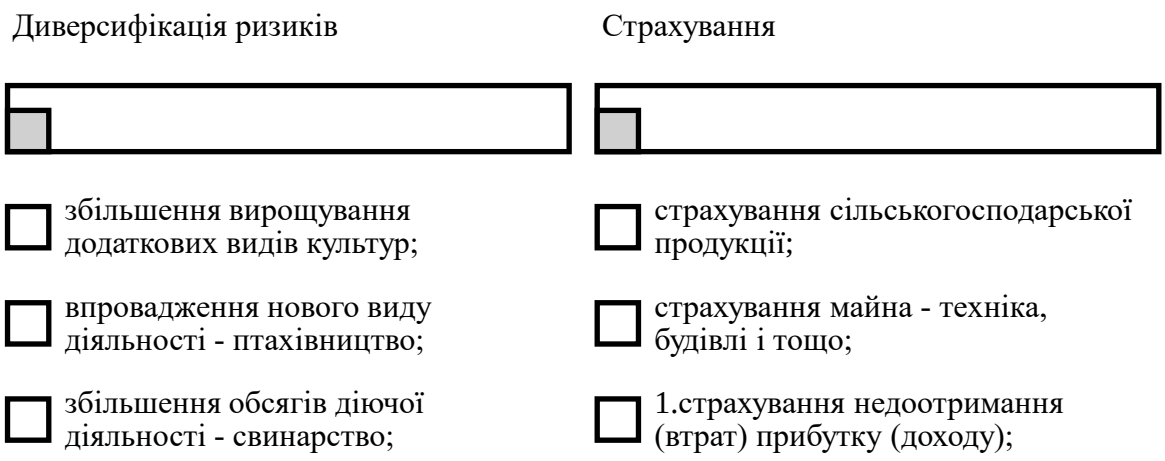

Рисунок 3.9 – Основні заходи управління ризиками на ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Щоб покращити фінансовий стан товариства, необхідно застосовувати комплексний підхід, який охоплює всі етапи, починаючи від перевірки процесів і закінчуючи оцінкою ефективності діяльності. Розумне та раціональне використання наявних ресурсів і можливостей забезпечить високий рівень прибутковості.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку фінансових результатів підприємства та обґрунтування заходів зростання прибутку на основі аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Основні результати дослідження можна підсумувати таким чином:

Розкриття основного поняття «фінансовий результат» сприяло формулюванню висновку, що у нормативно-правових актах чіткого визначення терміну немає. Фінансовий результат є досить складним та багатоаспектним поняттям, який виражається зіставленням категорій Тому більш детальніше було визначено сутність категорій — «доходи», «витрати», «прибуток» та «збиток». Базуючись на здійснення теоретичних підходів та дослідження законодавчої бази, запропоновано узагальнення щодо терміну фінансові результати, це якісний та кількісний показник результативності, що виражається у вартісній формі господарської діяльності підприємства, який діє у вигляді прибутку або збитку та розраховується шляхом порівняння доходів та витрат. Визначення термінів – збиток або прибуток (дохід) здійснюється відповідно до чинних нормативних документів: Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Господарський кодекс України. Формування фінансового результату ґрунтується на принципах і правилах бухгалтерського обліку, дотримання яких обов’язкове відповідно до законодавства, зокрема національних положень бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності.

Дослідження нормативно-правових актів, таких як П(С)БО, МСФЗ, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансових звітностей, дає змогу прояснити методичні аспекти обліку,

напрями аналізу фінансових результатів. Методологія відображення інформації про доходи та витрати у бухгалтерському обліку та її подання у фінансовій звітності визначається стандартами бухгалтерського обліку. В Україні існує чотири рівні регулювання сфери бухгалтерського обліку: законодавчий рівень, нормативний рівень, інституційний рівень, внутрішній рівен

Аналіз нормативно-правового та інформаційного забезпечення обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства дає оцінити економічну роль основних категорій фінансового результату — прибуток та збиток. Роль поняття «прибуток» полягає в тому, що він є основною метою діяльності суб'єкта господарювання; джерелом формування стимулювання; фінансової підтримки підприємства; запобіжним механізмом у разі загрози банкрутства; один із критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємства. Економічна сутність поняття «збиток» полягає в одержані негативної різниці витратної частини над дохідною; перевитратах виробничих ресурсів, які не покриваються за рахунок отриманого доходу; перевищення витрат, пов'язаних з виробництво, у. т.ч альтернативних факторних над отримуваним доходом від визначеного виду діяльності. Тобто, економічна роль прибутку і збитку виникає при оцінці ефективності діяльності підприємства, що визначається його фінансовим станом і здатністю забезпечити подальший розвиток і стабільність.

Для розробки основних шляхів удосконалення обліку фінансових результатів підприємства, в сучасних умовах ведення господарської діяльності нами було розглянуто організаційно-облікові аспекти обліку фінансових результатів на ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Наукова новизна полягає у використані розробленого переліку додаткових статей доходу від реалізації Звіту про фінансові результати за видами діяльності, впровадження сучасних програмних забезпечень для автоматизації обліку фінансових результатів, впровадження сучасних заходів безпеки. Ці шляхи дозволять оцінити стан, ефективність та рентабельність діяльності, перспективи зростання

підприємства.

Аналіз динаміки та структури фінансових результатів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» дав нам змогу оцінити його економічний стан, ефективність та рентабельність діяльності, перспективи зростання. Здійснивши порівняння показників складу та структури фінансових результатів діяльності спостерігається тенденція до зростання чистого доходу від реалізації продукції, собівартості та інших сукупних витрат, що у свою чергу вимагає оптимізації витрат, диверсифікації доходів, як стратегії управління ризиками.

Факторний аналіз прибутку та показників рентабельності дозволив виявити основні чинники, що впливають на фінансові результати, і розробити напрями зростання фінансових результатів діяльності підприємства. Основні напрямки зростання фінансових результатів полягають в оптимізації витрат та удосконалення управління ресурсами, збільшення доходу, підвищення рентабельності та управління ризиками. Кожен цей напрямок може бути реалізованим за допомогою заходів впровадження. Комплексне впровадження цих напрямків дозволить покращити фінансові показники підприємства, підвищити рентабельність та забезпечити стабільне зростання прибутку.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. *Економіка. Управління. Інновації.* 2014. № 1 (11). С. 1-7.
2. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підр. для студ. вузів спец. 7.050106 «Облік і аудит», вид. 2-е. Житомир : ЖІТІ, 2000. 640 с.
3. Худолій Л.М. Складові економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Ефективна економіка*. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_1_26
4. Верига Ю. А., Кулик В. А., Ночовна Ю. О., Іванюк С. Ю. Облікова політика підприємства : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 312 с.
5. Андросова О. Ф. Особливості методики і організації обліку фінансових результатів. *Ефективна економіка.* 2011. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_4_10
6. Пушкар М. С., Мех Я. В., Семанюк В. З., Голяш І. Д. Звітність про фінансові результати діяльності за запитами внутрішніх користувачів. *Проблеми економіки України*: зб. наук. пр. Тернопіль : ТНЕУ. Вип. 17. С. 122-127.
7. Дейнека О. В., Остапенко О. А. Сутність поняття «фінансовий результат» та особливості його формування. *Молодіжн. наук. вісн. УАБС НБУ. Економічні науки.* 2013. № 4. С. 17-25.
8. Лук'янова В. В., Лабунець О. О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення. *Приазовський економічний вісник.* 2018. № 2(07). С.66-69.
9. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20.pdf
10. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка і

фінанси підприємства : підручник. Львів, 2014. 341 с.

11. Норд Г. Л., Куслій В. О. Визначення системи показників щодо формування фінансових результатів. *Вісник ЖДТУ: Серія: Економічні науки.* 2018. № 2 (84). С. 21-27.

12. Тесленко Т. І. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення. *Бізнесінформ.* 2013. № 4. С. 356-360.

13. Тесак О. В. Облікова політика як інструмент організації бухгалтерського обліку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 21(2). С. 97-100.

14. Аверіна М. Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 92-100.

15. Penman, S. H. *Financial Statement Analysis and Security Valuation* (5th ed.). McGraw-Hill Education. 2012

16. White, G. I., Sondhi, A. C., Fried, D. *The Analysis and Use of Financial Statements*. Wiley. 2003

17. Akhmetshin E. M., Amirova E. F., Osadchy E. A. (2018) Financial Statements of a Company as an Information Base for Decision-Making in a Transforming Economy. *European Research Studies Journal*. Vol. XXI. No. 2. P. 339-350.

18. Grzenkowicz N., Kowalczyk J., Kusak A., Podgórski Z. (2017) Analiza finansowo-ekonomiczna jako narzędzie oceny kondycji przedsiębiorstwa. Wyd : Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. 374 p

19. Comporek M. (2016) Determinanty efektywności ekonomicznej aktywów obrotowych przemysłowych spółek giełdowych. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź. 226 p.

20. Геращенко І. А., Сейсебаєва Н. Г. Визначення поняття фінансових результатів діяльності підприємства за національними таміжнародними стандартами. *Наукові досягнення та інновації як шлях до успіху*: збір. тез

доповідей міжнарод. наук.-практ. конф. (3 травня 2024 р., Вільнюс), Литва: 2024. 237с. URL: https://isu-conference.com/-wpcontent/uploads/2024/05/Scientific_achievements_and_innovations_as_a_way_to_success_May_1_3_2024_Vilnius_Lithuania.pdf

21. Скорнякова Ю. Б., Геращенко І. А. Актуальні питання та напрями вдосконалення обліку запасів підприємств України. *Перспективи розвитку науки і екології*: збір. тез доповідей міжнарод. наук.-практ. конф. (12 квітня 2023 р., Гельсінкі), Фінляндія. 2023. 416 с. URL: https://eu-conf.com/ua/events/prospects-for-the-development-of-science -environment/

22. Пушкарь І. В., Геращенко І. А Організація обліку та аналізу фінансових результатів в управлінні ефективностю господарською діяльності підприємства. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі*: збір. тез доповідей міжнарод. наук.-практ. конф. (22 жовтня 2024 р., Рівне). Рівне: 2024. 51 с. URL: https://www.economics.in.ua/2024/10/22.html

23. Пушкарь І. В., Гринь В. П., Геращенко І. А. Вплив елементів облікової політики на фінансові результати підприємства. *Інновації та їхній вплив на економіку та суспільство:* збір. тез доповідей міжнарод. наук.-практ. конф. (25 жовтня 2024 р., м. Суми). Суми: 2024, 187 с. URL: https://researcheurope.org/book-66

24. Пушкарь І. В., Геращенко І. А., Коновалова А. В. Фінансовий аналіз прибутковості та ліквідності аграрних підприємств в умовах економічної кризи. *Глобалізація наукового знання: міжнародне співробітництво та інтеграція наук.* 2024. №46 URL: https://journal-grail.science/index.html

25. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 398с.

26. Вороніна О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства : автореф. … канд. екон. наук. : 08.00.04. Харків. 25 с.

27. Скасюк Р.В. Сутність і значення фінансових результатів у системі

розвитку господарської діяльності промислових підприємств). URL:http://www.nbuv.gov.ua/portal1/natura1/npkntu_e

28. Мочерний С.В. Політична економія : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2002. 687 с.

29. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посіб., 2-е вид. Київ : КНЕУ, 2001. 238 с.

30. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник для студ. вищ. навч. закл., 6-те вид. Київ : Алерта, 2013. 981 с.

31. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник для студ. вищ. закл. освіти України. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 629 с.

32. Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник Київ : КНЕУ, 2010. 411 с.

33. Н. В. Чебанова, Ю. А. Василенко. Бухгалтерський фінансовий облік : посібник Київ : Академія, 2003. 688 с. Бібліогр.: с. 679.

34. Загородній А.Г. Фінансово економічний словник. Київ : Знання, 2007. 1072 с

35. Лондар С.Л., Тимошенко.О.В. Фінанси : навч. посіб. для ВНЗ. Вінниця : Нова Книга, 2009. 384 с.

36. Брик С. В., Мадус Е. А. Особливості організації обліку, аудиту та аналізу доходів та витрат підприємства з метою формування його фінансового результату (прибутку). *Журнал Київського університету ринкових відносин Економіка. Бізнес-адміністрування. Право*. № 2. 2017. С.

37. Вильчинський Р. Структура власності та ефективність підприємств. *Фінанси, фінансові ринки, страхування.* № 67. С. 163-173.

38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.07.1999. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №40. ст. 365. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 25.04.2024).

39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. *Міністерство фінансів України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text (дата звернення: 25.03.2024).

40. Господарський кодекс України : Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2003. №18-22. ст.144. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення: 25.04.2024).

41. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) : Міжнародний документ від 01.01.2012 р. *Міністерство фінансів України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 20.09.2024).

42. Король В.А. Фінанси підприємств : навч. посіб. URL: https://buklib.net/books/22036/

43. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Київ : А.С.К., 2002р. 266 с

44. Кривицька О. Р. Оцінка прибутку підприємств за видами економічної діяльності в Україні. *Фінансова система України* : збірник наукових праць. Острог: НУ «Острозька академія», 2010. Випуск 15. С. 184-194.

45. Данилишина А. П. Шляхи покращення фінансових результатів діяльності підприємства інноваційними засобами : автореф. … канд. екон. наук. Тернопіль : Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2013. 19 с.

46. Дерій В.А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2010. Вип. 2. С. 77-83.

47. Круш П. В. Внутрішній економічний механізм діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 2006 с.

48. Податковий Кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755- VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-17. ст. 112. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 27.04.2024).

49. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21.06.2012 р. № 5007–VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text (дата звернення: 28.04.2024).

50. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999. № 246. *Міністерство юстиції України.* 1999. за № 751/4044 (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text (дата звернення: 26.04.2024)

51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. *Міністерство юстиції України.* 1999. № 860/4153 (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text (дата звернення: 25.03.2024).

52. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. *Міністерство юстиції України.* 2000. №27/4248 (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text (дата звернення: 25.03.2024).

53. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2006 № 415. *Міністерство юстиції України.* 2006. за № за 610/12484 (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06#Text (дата звернення: 26.04.2024).

54. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України України від 25.02.2000 № 39. *Міністерство фінансів України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00 (дата звернення: 04.09.2024).

55. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 № 790. *Міністерство юстиції України.* 2005. за № за N 1456/11736 (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text (дата звернення: 29.08.2024).

56. Калабухова С. В. Вплив облікової політики на аналітичні показники фінансової звітності підприємства. Міжнародна науково-практична *Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*», 30 червня 2017 року, м. Тернопіль. С. 127-130.

57. Про облікову політику : Лист Міністерства фінансів України № 31-34000-10-5/27793 від 21.12.2005 р. *Міністерство фінансів України.* URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931 (дата звернення: 19.07.2024).

58. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. для студентів ВУЗів. Київ : ЦУЛ, 2009. 328 с.

59. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник Київ : Київський нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536с.

60. Багацька К. В., Говорушко Т. А., Шеремет О. О. Фінансовий аналіз : підручник. Київ, 2014. 320 с.

61. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : КНЕУ, 2014. 592 с.

62. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємств та її аналіз: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2002. 360с. 101.

63. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 392с.

64. Косова Т. Д., Сіменко І. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учб. л-ри, 2013. 440 с.

65. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: навч.посіб. Київ : «Хай-Тек Прес», 2013. 336 с.

66. Грабовецький Б. Є., Шварц І. В. Фінансовий аналіз та звітність: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2011. 281 с.

67. Фальченко О. О. Особливості формування фінансових результатів. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва.* 2015. №26. С. 154-157.

68. Остап’юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. *Вісник ЖДТУ.* 2011. № 1(55). С. 127–129.

69. Яріш П. М. Методи проведення аналізу фінансових результатів діяльності організацій. *Управління розвитком*. 2013. № 4(144). С. 159-162.

70. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб’єктів господарювання : підручник. 3-тє вид. Київ : Знання, 2008. 630 с.

71. Андріяш А.С., А.Ю. Могилова. Особливості управління прибутком підприємства. *Молодий вчений.* 2014. № 6(09). С. 68-70

72. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. 2-ге вид, випр. і доп. Київ : Знання, 2005. 662 с.

73. Шваб Л.І. Економіка підприємства : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Київ : Каравела, 2004. 568 с

74. Лойко В.В. Шляхи збільшення обсягу прибутку та підвищення дієвості управління прибутком промислового підприємства в сучасних умовах господарювання. *Міжнародний науковий журнал*. 2015. № 7. С. 68-71

75. Семенова О.М. Резерви підвищення рентабельності підприємства на основі факторного моделювання. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014. № 1 (63). С. 162-167.

76. Про підприємництво : Закон України № 698-XII від 07.02.1991. *Відомості Верховної Ради України.* 1991. №14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text (дата звернення: 25.07.2024).

77. Про господарські товариства : Закон України № 1576-XII від 19.09.1991. *Відомості Верховної Ради України.* 1991. №49. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text (дата звернення: 25.07.2024).

78. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30 листопада 1999 р. № z0893-99 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text (дата звернення: 19.06.2024).

79. Мудь М. Проблеми оцінки фінансового стану підприємства в сучасних умовах розвитку економіки. *Фінансова система України* : збірник

наукових праць. 2011, ЛНУ імені Івана Франка. 37 с.

80. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. С. 373.

81. Облікова політика підприємства : навч. посіб. Ч. 1. Теоретико-організаційні аспекти облікової політики. Г.О. Король, І.М. Ізвєкова, Ю.Т. Труш. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2015. С. 83.

82. Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Управління. Інновації. Серія : Економічні науки*. 2010. № 2.

83. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : монографія. Херсон : Видавництво : Грінь Д.С., 2016. 500 с

84. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Економіка і управління.* 2018. Т. 29(68), № 3. С. 173- 180.

85. Рябенков О. В. Напрями удосконалення політики управління фінансовими результатами промислового підприємства. *Механізм регулювання економіки.* 2012. № 1.С.196

86. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: підручник: Київ: Знання, 2008. 639с.